

Besluit 58/22

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 14 oktober 2022

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 24 juni 2022

Datum

14 oktober 2022

Documentnummer

5146983

Provinciale Staten van Noord-Brabant;

Gelezen het voorstel van de griffier van 24 juni 2022, nr. 58/22 A;

Gelet op artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020;

Besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 24 juni 2022.

's-Hertogenbosch, 14 oktober 2022

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de griffier

mr. I.R. Adema

mr. K.A.E. ten Cate

Vastgesteld

PS 58/22 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 24 juni 2022

Inhoudsopgave

Index gesproken personen	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	10
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging leden van Provinciale Staten de heer M. Spapens en mevrouw M.J.G.P Surminski	11
Afscheid Statenleden de heer M.J. Everling en de heer M.C. van der Wel	11
Actualiteit	17
Actuele motie Provinciale Staten 24 juni 2022 `Stop kaalslag platteland`, ingediend door de PVV Noord-Brabant	17
Bespreekstukken	24
28/22 Jaarstukken 2021	24
29/22 Eerste Bestuursrapportage 2022 (Burap-I 2022)	47
14/22 Vaststelling hoofdstukken 4, 5 en 6 Nota grondbeleid 2022	68
Beperkte bespreekstukken	87
33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023	87
38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023	96
Stemming	98
28/22 Jaarstukken 2021	98
29/22 Eerste Bestuursrapportage 2022 (Burap-I 2022)	101
14/22 Vaststelling hoofdstukken 4, 5 en 6 Nota grondbeleid 2022	108
33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023	114
38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023	116
27/22 Ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN)	117
34/22 Conceptbegroting 2023 Gemeenschappelijke Regeling KCV Brabant Noordoost, zienswijze PS	117
46/22 Taakstellend budget Zuidelijke Rekenkamer periode 2023 tot en met 2028	117
21/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 4 februari 2022	117
31/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 11 maart 2022	118
42/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 8 april 2022	118
47/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 24 juni 2022	118

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 104
Arts, mw. W.M.A., 98, 99, 100, 102, 103, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 116
Bekker, M.A. de, 103
Bie, E.J. de, 22, 24, 30, 41, 53, 65, 74, 75, 79, 80, 82, 99, 100, 101, 102, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117
Boon, M.C.H., 89, 103
Boxel-van Gruijthuijsen, mw. L.P.M. van, 26, 40, 49, 64, 103
Brouwers, drs. J.F.X.M., 22, 24, 30, 41, 44, 46, 55, 65, 99, 100, 101, 102, 105, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 10, 11, 103, 104, 105, 106, 107
Deryckere, M.N.R.C., 106
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 106
Dirken, mw. ir. A.M.W., 19, 23, 97, 103
Duijs, F.B.G., 103
Everling, M.J., 13
Gremmen, R.J., 69, 70, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 116
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van, 31, 32, 33, 42, 43, 44, 56, 66
Hattem, llb, A.W.J.A. van, 17, 19, 20, 23, 69, 77, 78, 84, 85, 86, 98, 99, 100, 102, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117
Heer, drs. ing. C. de, 105, 107
Heijmans, N.G.L., 12, 20, 23, 25, 26, 33, 35, 36, 37, 39, 43, 45, 59, 70, 104
Hendriks, C.A., 106
Holleman, T., 87, 94, 103, 114, 115
Hoon, mw. A.J.M. de, 104
Jansen, N.J., 105
Janssen, R.P.M., 24, 39, 48, 64, 98, 99, 100, 101, 106, 107
Kammen, mw. drs. P. van der, 28, 32, 34, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 50, 59, 60, 64, 71, 72, 73, 81, 83, 84, 96, 104
Karaaslan, T., 107
Kessel, mw. J.J. van, 105
Kinkelder, mw. L.E. de, 29, 41, 51, 64, 98, 99, 101, 102, 105
Koopman, mw. F.W.M., 70, 72, 81, 88, 93, 104
Kort MSc, M.V. de, 21, 23, 73, 74, 89, 103, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116
Kutlu, S., 71, 81, 106
Leeger, mw. E.M., 104
Lemkes-Straver, mw. E.P.J., 35, 62, 63, 68
Linden, mw. J.J. van der, 104
Ludwig, T.W., 21, 23, 89, 106, 114, 115, 116
Manders, drs. W.J., 103
Meeren, C.J.R.F. van der, 90, 104
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 20, 23, 98, 99, 100, 102, 106, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116
Meuwissen, mw. C.C.R.M., 105
Nuland, J.S., 103
Oetelaar, J.C.M. van den, 24, 99, 100, 101, 102, 104, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 36, 37, 38, 39, 46, 47, 61, 68

Philippart, M.J.A., 104
 Pinxteren, W.F.C. van, 22, 24, 31, 42, 56, 66, 75, 83, 91, 99, 100, 101, 102, 105, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117
 Roijackers, mw. H.I., 46, 61, 68, 91, 93, 94, 95, 96
 Ronnes, H.A.G., 18, 34, 46, 57, 58, 59, 66
 Rutjens, W.H.A., 21, 24, 52, 58, 59, 63, 64, 74, 90, 98, 100, 101, 102, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 117
 Sjouw, mw. mr. L.M., 89, 105
 Smeulders, S.J.A.H., 35, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 85, 86, 97
 Spapens, M., 11, 104
 Spierings, mw. M.J.G., 34, 45, 59, 60, 67
 Spooren, A.J.M., 87, 88, 95, 96, 106, 114, 115, 117
 Stoop, drs. J.W.P., 105
 Surminski, mw. M.J.G.P., 11, 90, 105
 Thijssen, J.G.M., 20, 23, 25, 39, 49, 64, 70, 81, 98, 99, 100, 101, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 116
 Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 11, 104
 Verkade, B.E., 27, 40, 47, 50, 64, 71, 81, 98, 99, 100, 102, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 116
 Vlasveld, mw. A.I., 14, 22, 24, 54, 65, 75, 83, 99, 100, 101, 102, 105, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117
 Voorzitter, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118
 Wel, ir. M.C. van der, 15
 Wely, L.F.A.M. van, 103
 Zwart, mw. P.S., 103

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Bie, E.J. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Boxel-van Gruijthuijsen, mw. L.M.P van	D66	Oss
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Groep Rutjens	Maren-Kessel
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Holleman, T.	VVD	Hilvarenbeek
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jansen, N.J.	PVV	Tilburg
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Riel
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kinkelder, mw. L.E. de	PvdA	Cuijk
Koopman, mw. F.W.M.	SP	Geldrop
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Leeger, mw. E.M.	CDA	Nistelrode
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meuwissen, mw. C.C.R.M.	VVD	Maarheeze
Nuland, J.S. van	VVD	Oisterwijk
Oetelaar, J.C.M. van den	Forum voor Democratie	Schijndel
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Esch
Rutjens, W.H.A.	Groep Rutjens	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.M.	D66	Geldrop
Spapens, M.	SP	Breda
Spooren, A.J.M.	CDA	Breugel

Stoop, drs. J.W.P.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Verkade, B.E.
Vlasveld, mw. A.I.
Wely, L.F.A.M. van
Zelst, H.J. van
Zwart, mw. P.S.

CDA
Partij voor de Dieren
CDA
CDA
GroenLinks
Partij voor de Dieren
Groep Rutjens
ChristenUnie-SGP
VVD

Bergen op Zoom
Hoogerheide
Beers
Beek en Donk
Woudrichem
Tilburg
Oss
Sprang-Capelle
Molenschot

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 24 juni 2022

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging leden van Provinciale Staten de heer M. Spapens en mevrouw M.J.G.P Surminski

Afscheid Statenleden de heer M.J. Everling en de heer M.C. van der Wel

II. Actualiteit

Actuele motie Provinciale Staten 24 juni 2022 `Stop kaalslag platteland`, ingediend door de PVV Noord-Brabant

III. Bespreekstukken

28/22 Jaarstukken 2021

29/22 Eerste Bestuursrapportage 2022 (Burap-I 2022)

14/22 Vaststelling hoofdstukken 4,5 en 6 Nota grondbeleid 2022

IV. Beperkte bespreekstukken

33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023

38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023

V. Stemming

28/22 Jaarstukken 2021

29/22 Eerste Bestuursrapportage 2022 (Burap-I 2022)

14/22 Vaststelling hoofdstukken 4,5 en 6 Nota grondbeleid 2022

33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023

38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023

27/22 Ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN)

34/22 Conceptbegroting 2023 Gemeenschappelijke Regeling KCV Brabant Noordoost, zienswijze PS

46/22 Taakstellend budget Zuidelijke Rekenkamer periode 2023 tot en met 2028

21/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 4 februari 2022

31/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 11 maart 2022

42/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 8 april 2022

47/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 24 juni 2022

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 24 juni 2022

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter.

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier.

Volgens de presentielijst zijn 50 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, mw. De Hoon, Jansen, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, De Kort, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, Van der Wel, Van Wely en mw. Zwart.

Afwezig Van Zelst, mw. Van Dijk, mw. Scholder-Penders.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 09.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik open de vergadering en verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Van Zelst. De heren De Bie en Stoop hebben aangegeven wat later te zullen arriveren.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik heet u natuurlijk allemaal welkom. Ik heet ook welkom degenen die aanwezig zijn op de publieke tribune en degenen die de vergadering via www.brabant.nl volgen. In het bijzonder heet ik welkom de moeder en oom van Jan van Maurice Spapens en de broer en het neefje van Paranka Surminski, die vandaag beëdigd worden.

Vandaag ontvangen wij voor het eerst sinds de start van de coronapandemie weer gasten als gasten van de Staten. Zij zijn als gast van PS ontvangen door Statenlid Laura de Kinkelder.

Ik stel de agenda aan de orde. Er is een actuele motie ingediend. De agendavergadering voorafgaand aan de PS-vergadering heeft geadviseerd om deze actuele motie toe te laten. Kunt u daar allen mee instemmen? Ja. Dan maakt deze deel uit van de agenda en is bij dezen – als ik geen weerwoord zie, en dat zie ik niet – de agenda ook vastgesteld.

Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend worden door de griffie op iBabs geplaatst onder Statendag 24 juni 2022, onder agendapunt 11: ingediende moties en amendementen.

Conform hetgeen besproken is in de presidiumvergadering van 14 maart jl. beperken we ons in het aantal interrupties. Voor de eerste termijn houd ik daarbij de meetlat van maximaal vier interrupties, met de mogelijkheid tot het stellen van twee vervolgvragen, aan en dat gaat dan per onderwerp.

Dan kom ik al meteen bij de installatie van de heer Maurice Spapens en mevrouw Paranka Surminski.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging leden van Provinciale Staten de heer M. Spapens en mevrouw M.J.G.P Surminski

De **voorzitter**: De geloofsbrieven zijn onderzocht door een commissie uit uw Staten, bestaande uit Tanja van de Ven, voorzitter, Bart Verkade en Henk van Zelst. Ik vraag de voorzitter van de commissie, Tanja van de Ven, verslag uit te brengen.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter, de door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Spapens en mevrouw Surminski onderzocht en in orde bevonden. De heer Spapens en mevrouw Surminski voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen volgens eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De commissie adviseert de Staten dan ook om te besluiten tot hun toelating.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik neem aan dat uw Staten dat advies overnemen en tot toelating besluiten. Dat is het geval. Dan vraag ik de bodes om de heer Spapens en mevrouw Surminski naar voren te geleiden.

De **griffier**: Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw **Surminski** (Partij voor de Dieren): Dat verklaar en beloof ik.

De heer **Spapens** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Afscheid Statenleden de heer M.J. Everling en de heer M.C. van der Wel

De **voorzitter**: Ik ben hier gaan staan, omdat we gekomen zijn bij het afscheid van de heer Maarten Everling en de heer Marco van der Wel. Ik stel in ieder geval vast dat het fractievoorzitterschap een opstap is naar het wethouderschap. Dat gaan we nu twee keer beleven en zo meteen nog een keertje.

De eerste die ik ga toespreken is Maarten.

Maarten. Jij bent Statenlid sinds 26 maart 2015 en fractievoorzitter sinds april 2018. Jouw werkterreinen voor de Staten zijn ontzettend divers. Zo ben je eerste woordvoerder energie, bestuur en financiën en tweede woordvoerder natuur, milieu en landbouw. In je voorkomen ben je rustig en bescheiden. Je hebt je gemanifesteerd als goede fractievoorzitter. Je roerde je in discussies in de agendavergadering en het presidium. Vooral als een discussie raakte aan je principes was je stevig aanwezig. Een principiële vraagstuk dat op je bord kwam was de afdrachtregeling SP. Dat is er eentje dat ik wel eens vaker meegemaakt heb! Jij voer daarin een heldere koers en was zeker niet te beroerd om op een gegeven moment de realiteit van de jurisprudentie onder ogen te zien en ervoor zorg te dragen dat een en ander correct werd afgehandeld.

Maarten. Jij staat voor je zaken, maar ook voor je gezin. Met Tije op de arm aanvaardde je in 2018 opnieuw het Statenlidmaatschap. De komst van zijn broertje Jesse begin dit jaar was spannend, maar gelukkig kun je je sinds zijn geboorte de trotse vader van twee prachtige zonen noemen. Ongetwijfeld heb je daarbij veel aandacht voor hun taalontwikkeling, want als oud-docent Engels, eerst op ROC De Leijgraaf in Oss en later in Nijmegen, ligt hier natuurlijk een specifieke drijfveer. En uiteraard heb je ook duidelijke drijfveren als politicus. Een betere maatschappij. De passie voor de samenleving zit diep bij jou. In je werk als strategisch adviseur bij de gemeente Valkenswaard heb je de context waarin een gemeente opereert verkend. Je verdere ontwikkeling als Statenlid heeft je daarbij klaargestoomd, denk ik, voor het mooie werk van wethouder in de gemeente Bernheze. En ja, het is best grappig: in die nieuwe rol ben ik jou al tegengekomen, want ik heb vorige week een ambtsbezoek gebracht aan de gemeente Bernheze, en daar was ook wethouder Everling om mij te begroeten! Dat was heel aardig.

Maarten. Je bent befaamd vanwege het feit dat je de voorlaatste winnaar van de beruchte Pubquiz bent. Gelukkig voor Alexander is het zeker niet mijn boodschap om te suggereren dat, als je kennelijk álles weet van de Staten, het moment rijp is om de Staten dan ook weer te verlaten. Dat is niet de boodschap!

Maarten. De Staten, we gaan je missen, het presidium gaat je missen. Hoewel ik mij op collectief niveau zorgen maak over de vele wisselingen die nu, en ook in de afgelopen periode, hebben plaatsgevonden in de Staten, is op individueel niveau – jij bent Statenlid sinds maart 2015 – de keuze natuurlijk heel begrijpelijk en je wordt gelukkig opgevolgd door Maurice Spapens, die al de nodige ervaring in de Staten heeft opgedaan.

Maarten. Ik wens je namens de Staten een glansrijke voortzetting van je carrière in het openbaar bestuur. Dat komt vast goed. Heel veel dank voor jouw inzet en graag tot ziens!

Applaus

De **voorzitter**: En ik zei tegen de heer Heijmans al “loop maar vast mee”, want ik geef hem natuurlijk als nieuwe fractievoorzitter graag ook het woord om iets tegen Maarten te zeggen. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Zoals u van mij gewend bent: ik gehoorzaam gewoon onmiddellijk braaf en doe wat u mij zegt!

Maarten heeft mij een tijdje geleden gezegd: die afscheidstoespraken, Nico, hou het alsjeblieft kort, want ik kan er niet zo goed tegen. Dus voorzitter: Maarten, jongen, dagge bedankt zijt, da witte, houdoe!

Nee, voorzitter, zo gemakkelijk komt ‘ie niet van mij af.

Beste Maarten. De SP-fractie baalt, want wij vinden het echt heel jammer dat jij ons gaat verlaten, want je was, en bent nu nog effe, een fantastisch lid van ons team, maar de laatste jaren was je ook een fantastische ‘eindbaas’, zoals dat bij ons heet. Vanaf het moment dat ik je ontmoette, tijdens onze bijeenkomsten van de ZeBra – wij weten wat dat betekent; voor de mensen hier: een Zeeuws-Brabantse kaderscholing die ik mocht opzetten –, heb ik geprobeerd jou naar de Staten te halen, en zoals jullie allemaal zien: dat is me gelukt. En ik moet zeggen, Maarten: ik heb er werkelijk geen moment spijt van gehad. Altijd was Maarten bereid in te springen waar het nodig was. Je was altijd bereid fractiegenoten te helpen, ondanks het feit, Maarten, dat jij in die zeven jaar in de Staten thuis van alles hebt meegemaakt: twee geboortes, waarvan er zeker één niet al te gemakkelijk ging, je ging van Haagse fractiemedewerker naar leraar Engels naar gemeenteamttenaar, de gezondheid van je vriendin ging een tijd lang niet lekker. En toch was Maarten er altijd voor ons, en dat niet alleen: zelfs in die tijd – de commissaris zei het eigenlijk ook al even – was je altijd de rust zelve, anders dan sommige anderen in jouw fractie, die misschien soms wat minder rustig zijn! Het leek soms wel of je al tientallen jaren Statenlid was. Verbazingwekkend was het ook, Maarten, hoe snel jij je zaken wist eigen te maken. Moet ik landbouw gaan doen?, oké. En binnen de kortste keren was je helemaal ingevoerd in dat gigantisch ingewikkelde dossier en liet je je niet van de wijs brengen als er eens een paar boeren op de koffie kwamen. Moet ik energie gaan doen? Ook hier was je binnen de kortste keren prima ingevoerd en ingelezen.

Beste Maarten. Ik ga je toch je zin geven en het kort houden. Bernheze mag zich echt gelukkig prijzen met jou als wethouder, wij balen dat je ons gaat verlaten, en al vind ik het zijn van Statenlid het allermooiste en het hoogste wat maar mogelijk is, ik gun je deze degradatie toch van harte, en met mij de hele fractie! Ik moet je teleurstellen: je gaat van ons geen bloemen krijgen, maar wel iets in een Schotse ruit. Ik denk dat je wel vermoedt wat dat zal zijn!

Dank u wel.

De **voorzitter**: En dan is het nu aan jou, Maarten.

De heer **Everling** (SP): Zoals Nico al zei: ik hou niet van ellenlange afscheidsspeeches, dus dat ga ik ook niet doen, ik heb zelfs geen papertje meegenomen. Maar ik kan wel zeggen dat ik enerzijds dit gremium ontzettend ga missen. Ik heb hier toch zeven jaar doorgebracht en veel meegemaakt, verschillende protesten, ook stakingen van buschauffeurs hier voor op het plein, heel veel gezien, heel veel gehoord, af en toe ook een beetje spannend, hier en daar wat snode plannen tussendoor, het was toch wel een bijzondere tijd om mee te maken. En anderzijds: er kwam iets anders op mijn pad. Een aantal weken voor de verkiezingen werd ik gevraagd voor het mooie ambt als wethouder in de gemeente Bernheze. Daar heb ik wel echt even over na moeten denken, onder andere om dat wat ik zojuist net zei: het is hier toch mooi werk, maar anderzijds is het ook weer een mooie uitdaging om aan te gaan. Ik zou liegen als ik zou zeggen dat de laatste tijd het werk hier heel mooi en fijn is geweest, soms wel, maar door de coronacrisis hebben we elkaar gewoon veel minder fysiek gezien en dat heeft bij mij in ieder geval echt wel wat gedaan in het plezier van het Statenwerk. Het heeft wel impact gehad. Ik heb tussendoor wel gepoogd om met een aantal mensen een wandelingetje te maken, en dat is op zich ook wel goed gegaan met een aantal mensen, het was supergezellig, toch ook om die verbinding een beetje warm te houden. Ik zou ook iedereen aanraden om die verbinding ook gewoon echt te blijven maken met elkaar, want je hebt elkaar hier ontzettend nodig. Natuurlijk: je kunt soms enorm van mening verschillen, debatten voeren op het scherpst van de snede, hartstikke goed, maar besef wel dat er altijd een mens achter zit. Wees af en toe ook een beetje zuinig op elkaar wat dat betreft.

De fractie ga ik ook ontzettend missen. Ook intern hebben we af en toe lekker flink gedebatteerd, er is soms lekker op los gegaan, en zo hoort het ook. Waar er wrijving is, is er ook glans. Ook dat wens ik iedereen toe.

Iedereen hartelijk dank. Nico, ook hartelijk dank. Inderdaad: jij hebt mij naar de Staten gesleept bijna, en daar ben ik je dankbaar voor.

Voorzitter, dat was 'm.

Applaus

De **voorzitter**: Marco, mijnheer Van der Wel. 12 januari 2011 kopte het Brabants Dagblad: Van der Wel, nieuwe lijsttrekker Partij voor de Dieren Brabant. Jij nam op dat moment het stokje over van Birgit Verstappen, die vanaf 2007 een zetel had in onze Staten. Je had reeds ervaring als fractiemedewerker en kon daarom voortvarend van start. Al vlak na je installatie, tijdens de vergadering van 22 april 2011, stond je handtekening onder acht moties, waaronder die van gedeputeerde dierenwelzijn en grondgebonden biologische landbouw. In de loop der jaren kwamen vele moties van jouw hand, al zul je blij zijn geweest dat je dat vanaf 2015 samen met Paranka Surminski en later met Anne-Miep Vlasveld hebt kunnen doen. Je ontwikkelde je gaandeweg zichtbaar in het politieke spel. Het initiatiefvoorstel van jouw fractie inzake een diervriendelijke aanpak voor het tegengaan of voorkomen van overlast door ganzen in Noord-Brabant heeft een zeker doel bereikt, maar had wellicht ook echt aangenomen kunnen worden door nog meer strategische regie, zo was destijds je eigen analyse heb ik begrepen – ik was er toen nog niet bij.

Marco. Je zat overduidelijk niet voor jezelf in de Staten. Als ik de nieuwsartikelen die in de loop van de jaren over jou zijn verschenen scan, dan spat jouw visie op een betere maatschappij ervan af. Dat delen jullie volgens mij ook met elkaar. Zo kennen we je dus ook in de Staten. Mede door jouw bemoeienis kreeg ook de veganistische mens heerlijk eten bij het kerstdiner. Met de griffie sparde je regelmatig en de indruk is dat het je soms ook hielp je passiegedreven gedachten te ordenen. In de afgelopen jaren viel daarbij steeds vaker op dat je zelf concludeerde: hm, maar nu val ik in herhaling.

Marco. De Staten gaan ook jou missen. Misschien vinden we het stiekem jammer dat je er vandaag live bij bent – Marco zou namelijk eerst alleen via een televerbinding bij het afscheid zijn –, want dan hadden we misschien je teckels nog eventjes op de achtergrond kunnen zien. Midden in coronatijd leverde dat immers een hilarisch tafereel op in een Teamsvergadering. Je bent uiteraard zorgzaam voor dieren en die zorgzaamheid strekt zich ook uit tot het pleegouderschap van Djelano, dat je samen met Ellen mag uitoefenen.

En nu, Marco, ben je als eerste wethouder voor de Partij voor de Dieren ooit aan de slag gegaan, buiten Brabant – dat is natuurlijk wel een klein beetje jammer –, in Arnhem. Laat daar maar mooi zien – want dat is wel de kans – dat het beste uit Brabant komt. En wees zuinig op jezelf, op Ellen en Djelano. Zorg voor de balans.

Dank voor al je inzet in de afgelopen elf jaar in de Staten. Je hebt er op strategische momenten voor gezorgd dat Anne-Miep al aan een functie van fractievoorzitter kon ruiken, dus je kunt je fractie hier met een gerust hart achterlaten. Heel veel dank en graag tot ziens!

Applaus

De **voorzitter**: En dan geef ik nu graag mevrouw Vlasveld het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Met het risico dat ik een klein beetje in herhaling val naar aanleiding van wat de commissaris al gezegd heeft, maar goed: de kracht van herhaling zullen we maar zeggen, wil ik mijn bijdrage graag beginnen met twee woorden: zwarte bessen. Voor sommigen zal het een vrucht zijn waarvan je je afvraagt of het een blauwe bes is of niet, voor sommigen zal het de basis van Cassis zijn, maar voor sommigen hier in de zaal, medewerkers van de griffie, leden van het presidium en de Partij voor de Dieren-fractie, is het iets waar je lichtelijk diarree van krijgt. Het gaat namelijk om Marco's oude BlackBerry. Want wat is er gedoe geweest rondom die mobiele telefoon! Geen appgroepjes of andere functies, alleen bellen en sms'en. Met dit apparaat had Marco het nog wel tot premier kunnen schoppen! Want hoewel Marco's inzet bijna oneindig lijkt, zal dat niet voor de sms-capaciteit gelden en het aantal keren dat telefoongesprekken abrupt werden afgebroken omdat de accu weer eens op was, overtreft misschien wel het aantal schriftelijke vragen dat Marco heeft ingediend in de Staten. Maar helaas, de telefoon is niet meer, niet geëindigd in een museum, maar gejat door een onverlaat. Welkom in de grote stad! Een symbolisch einde van Marco's carrière in de Brabantse politiek, want, beste Statenleden: Marco gaat een Gelders avontuur aan.

In 2002 werd de Partij voor de Dieren opgericht, een primeur, een partij die alle dieren en de planeet als uitgangspunt heeft, niet de westerse mens en diens geld. Toen de partij in 2006 in de Twee Kamer kwam, was dit zelfs een wereldwijde primeur. Nooit eerder was een partij in een landelijk parlement vertegenwoordigd die opkomen voor dieren als uitgangspunt had. Ondertussen zijn we in twaalf provincies, negenentwintig gemeentes en zeven waterschappen vertegenwoordigd, naast onze landelijke en Europese fracties. En dan nu voor het eerst bestuursverantwoordelijkheid! Na twintig jaar zijn andere partijen er eindelijk klaar voor om te besturen met de Partij voor de Dieren. Voor sommige partijen is het normaal om wethouders te leveren, voor sommige politici is het gebruikelijk om ambities te hebben voor een bestuursfunctie, maar binnen de Partij voor de Dieren is dit echt uniek. Marco is de allereerste Partij voor de Dieren-wethouder ooit, de commissaris zei het al, en wie zou dit beter kunnen doen dan hij? Met bijna drie termijnen als fractievoorzitter is hij een van de oudgedienden in de Staten, en daar blijft het niet

bij. Eigenlijk is hij al sinds 2007 betrokken als fractiemedewerker onder zijn voorganger Birgit. In al die tijd heeft Marco veel successen geboekt. Zo heeft de fractie zich er altijd voor ingezet om burgers te helpen die zich verzetten tegen de intensieve veehouderij. Hij heeft zich er onvermoeibaar voor ingezet om onze Brabantse natuur en dieren te beschermen. Zo kwam het initiatiefvoorstel voor de bijen tot stand en is het meerdere keren gelukt om financiële middelen naar de Fauna Opvang Brabant te krijgen. Of een bezorgde burger met een zieke puppy die nergens terecht kon en bij hem aangeklopt heeft, en met resultaat: door zijn inzet is die malafide puppyhandelaar waar zij haar hondje had gekocht opgedoekt. En door Marco's volharding op dit onderwerp is het breed uitgemeten in de pers, waardoor weer mensen zich bewust geworden zijn van de illegale handel in deze hondjes. Maar eigenlijk is zijn grootste verdienste dat hij zich zo ingezet heeft voor alle stemlozen in de provincie. Marco heeft een enorm netwerk opgebouwd, met allerlei Brabanders, van protestgroepen en stichtingen tegen mesfabrieken, vliegvelden, oprukkende industrie, of een wegaanpassing waar de kettingzaag al waarschuwend snorde. Ook burgers die opkwamen tegen een megastal of een XXL-distributiedoos in hun achtertuin vonden bij hem een luisterend oor. Een van Marco's twijfelachtige eigenschappen is dat hij geen nee accepteert. Niets was hem te gek en hij trok alles uit de kast om burgers die op willen komen voor dieren en natuur te helpen. Niet alleen Brabanders kregen van hem een luisterend oor. Ook leden van de partij konden altijd bij hem terecht. Marco heeft zich altijd hard gemaakt voor een duurzame ontwikkeling van onze partij. Via kandidatencommissies, kaderopleidingen en klasjes heeft hij vele zaterdag- en zondagmiddagen zijn kennis en ervaring doorgegeven aan een nieuwe generatie Partij voor de Dieren-vertegenwoordigers, zoals de mensen van onze vier gemeenteraadsfracties en in Waterschap Brabantse Delta.

Binnen onze fractie was er altijd ruimte en tijd voor ontwikkeling, soms streng, maar altijd met een blik van waardering. Ook op persoonlijk vlak maakte hij ruimte en tijd voor ons, hoe druk hij het ook had. Door zijn betrokkenheid bij onze pieken, maar zeker ook bij onze dalen, heeft hij laten zien dat niet alleen zijn inzet, maar ook zijn hart enorm groot is. De inbreng van elk fractielid werd serieus genomen, ook van de fractiemedewerkers, en daar zijn wij hem als voltallige fractie enorm dankbaar voor.

Voordat jullie gaan denken dat het te zoetsappig wordt, wil ik een advies meegeven aan de Arnhemse ambtenaren. Leer snel omgaan met Marco's soms cryptische reacties op e-mails. Stel we zouden deze speech aan hem mailen met de vraag "is het goed zo, of moet het nog zoetsappiger?", dan zou Marco antwoorden met "oké". Dus laten we het vooral niet zoetsappiger maken dan het al is.

Ik had hier nog van alles kunnen vertellen over eeuwigdurende vergaderingen, blaffende teckels op de achtergrond, enzovoort, maar ik wil graag afsluiten met de woorden die een groot politica kreeg bij haar afscheid, en ik denk dat Marco wel weet wie ik bedoel. Na achttien jaar Bundeskanzler te zijn geweest kreeg Angela Merkel te horen: "daaaag, bedankt hè?". Maar we zijn hier in Brabant en niet in Duitsland, dus bij dezen, Marco, heel veel succes in Arnhem, houdoe en bedankt hè?

Applaus

De **voorzitter**: En Marco, het woord is aan jou.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. U hebt mij weinig gehoord de afgelopen weken, want ik heb wat spreektijd opgespaard! Ik moest denken aan de woorden van jou, Ina, toen ik jou een aantal weken geleden 's avonds laat opbelde omdat ik jou toch als een van de eersten wilde informeren dat ik als Statenlid ging stoppen. Ja, dat zijn voor mij geen leuke mededelingen, maar ook voor jou niet, want je reactie was – je noemde het net al –: het lijkt hier verdorie wel de opleiding voor wethouder, ze komen en gaan, die Statenleden hier in Brabant! Toen ik had opgehangen, bedacht ik: als dit de opleiding tot wethouder is, dan ben ik wel een van de slechtste leerlingen, een echte zittenblijver! Toen ik hier kwam, in 2011, had ik ook een voorbeeld, want ik was natuurlijk al eerder betrokken in de fractie. Dat voorbeeld is nog steeds in ons midden en ik ben een beetje bang dat hij nooit meer weggaat. Er staat ook geen begindatum bij zijn Brabantprofiel, en dat geeft te denken! Is hij überhaupt ooit wel eens

gekozen, of blijft hij gewoon zitten? Niemand weet het. Beste Nico. Toen ik hier begon in 2011, wilde ik graag nestor worden, dat leek me zo'n mooi ambt, en elke verkiezing hoopte ik dat je zou stoppen, maar vergeet het maar, geen kans: analoog, digitaal, zonder hemd en zonder broek, wie weet, jij gaat door. Respect. Maar serieus: jij hebt mij gesteund, in 2011 al met dat voorstel voor de opvang van inheemse dieren, tegen het advies van jouw college in. Er is drie keer over gestemd en jij had die derde keer de beslissende stem. Je was zo ziek dat het bijna niet verantwoord was om hier naar Den Bosch te komen. Maar jij zei: desnoods kom ik hier met de ambulance naartoe! Je hebt het gedaan en zie: het voorstel heeft het gehaald. Twee weken geleden was ik bij de opening van het opvangcentrum in Someren. De cirkel is rond. Dank je wel!

De klasgenoten, collega's, jullie zijn me allemaal even lief, maar ik wil ook even gaan naar de klasgenoten uit de lichte 2011. Ze worden steeds schaarser en je moet er zuinig op zijn.

Alexander. Als ik een hoed had, nam ik hem voor je af. Soms zijn we het eens, soms ook niet, maar ik heb veel respect voor jou, voor je inzet als Statenlid. Je hebt altijd alles op orde. Je bent een voorbeeld voor ons allen, ook voor mij.

Patricia. Jouw kennis over financiën, ik wou dat ik het had. Je bijdragen zijn stevig, scherp, inhoudelijk feitelijk foutloos, soms echte politieke parels. Alleen zal niet iedereen dat hardop durven zeggen. Maar je verstaat je vak en ik heb diep respect voor jouw inzet.

Nurettin. Jouw Turkse gezegden waren een lust voor het oor, nadenkertjes. Ze zijn altijd waar als een koe en brengen luchtigheid. Maar de laatste jaren horen we er te weinig van. Beloof me dat je dat weer op gaat pakken.

Gedeputeerden tellen niet mee! Dualisme, sorry. De gedeputeerden uit 2011, Anne-Marie en Stijn, AMS, codetaal. Anne-Marie, jij komt zo vaak voor in onze e-mails, we hebben je afgekort! Of het nu een relatie tot natuur of energie was, of je nu volger was van mijn moties, of mij voorbij streefde met je eigen moties, je bent belangrijk geweest. En dan noem ik één ding: bijen. Laat ik het zo samenvatten: we hebben het samen op de kaart gezet en daar ben ik heel blij om. Dank je wel.

En Stijn. Wees gerust: jij was niet SS. Jij bent Stijn. Gaan we nog steeds wedijveren wie van ons het diervriendelijkst is? Want je weet dat ik dat ben, dat weet je hè? En je weet ook: je bent altijd welkom als je een overstap naar de Partij voor de Dieren wilt maken. Maak je los, we ontvangen je met open armen, dat weet je. En zo mooi dat jij, je broer Paul en ik samen in 2011 zijn begonnen hier in de Staten en altijd goed hebben samengewerkt. Dat was een mooie basis, ook een basis voor nu: een akkoord in Arnhem, waar jouw broer Paul een hele grote rol heeft gespeeld als informateur, formateur en nu wethouder financiën. Een heel mooi akkoord, progressief en groen, duurzaam en sociaal, het mooiste akkoord van Nederland en omstreken. Kopieën zijn beschikbaar bij de uitgang!

En Hagar, uit 2014. Jij hebt laten zien dat dat waar je in gelooft het waard is om voor te knokken. De leden van GroenLinks hebben jouw talent gezien en daar ben ik heel blij om, want je staat hier als gedeputeerde. Bestuurder zijn is niet altijd makkelijk, dat heb ik gemerkt, en ik begrijp je nu, na twee weken, beter dan ooit!

Kirsten. Jij hebt zoveel gedaan. Je staat altijd klaar, jij en je team, maar je hebt ook diep moeten gaan. Gisteravond hadden we een etentje met het college, ik zat tegenover Bob, jou welbekend, en we hadden het over jou. Hij wil jou via mij gedag zeggen. Ik ben nu al blij dat ik hem heb mogen leren kennen en ik ben ook blij om te horen dat hij zo trots op jou is. De beste leerling in Gelderland is nu meester geworden. Ik wil zo graag zoveel meer mensen noemen, Martijn, Suzanne, Wilma- Wilma, lach je me nu altijd uit, of lach je me toe? Dat mag je me nog wel eens zeggen! Kees, fantastische voorzitter, Willem, Maarten, Willemieke, Ine, Janneke, Tom, Jade, Maikel, Erik, Jan-Frans, Wil en alle anderen. Ik heb jullie vanuit de Bois-le-duczaal de laatste weken eens goed kunnen observeren en kunnen bekijken, zeker deze weken, wetende dat ik weg ga. En ik ga jullie missen. Ik miste jullie toen al. Ik ga het debat missen. Want ja, het is zover: jullie zijn eindelijk van me af, en van al die moties en vragen. En geloof me, dat was niet mijn plan. Nee, ik had heel graag willen blijven. Sterker nog: dát was mijn plan. Maar soms hè-, de politiek verandert per dag. Het Statenwerk gaat me aan het hart. Als je iets voor dieren, milieu en natuur wilt doen,

moet dat hier gebeuren, in de provincie, en dat heb ik geprobeerd. Soms is er iets gelukt, en daar ben ik heel dankbaar voor.

Maar het voelt ook een beetje alsof ik het werk in de steek laat, want het is niet klaar. Het werk in Brabant is niet klaar, de natuur is niet klaar. Is het ooit klaar? Maar gelukkig laat ik het werk achter in goede handen. Paranka, mijn steun en toeverlaat, je bent zoveel meer dan een collega. Ik kan het niet in woorden uitdrukken. We hebben bijna elf jaar bijna dagelijks contact gehad. Soms, terwijl er iemand in jouw tandartsstoel zat en net een verdoving had gehad, nam jij de telefoon op, altijd: ja, baas, zeg het eens? We hebben mooie dingen gedaan, vanuit de oppositie dingen voor elkaar gekregen. Met jouw kennis en mijn eigenwijze aanpak, je welbekend, is het gelukt. En wat ben ik blij dat we dit twaalf jaar samen hebben mogen doen. Wat een avontuur! En ik ben je heel dankbaar.

Sara en Bart, de fractiemedewerkers. Zonder jullie had ik niet eens de helft kunnen doen van wat ik had willen doen, niet eens een kwart. Als jullie werkgever en collega heb ik lief en leed met jullie mogen delen. Werken en leven lopen soms door elkaar heen, voor iedereen, en jullie snappen dat, wij snappen dat, en daarom zijn we al bijna negen jaar zo'n goed team.

Anne-Miep, je bent de junior in ons team, maar je bent nu ook de senior. Soms kan het heel snel gaan. Je bent er soms zelf verbaasd over. Politiek verandert met de dag, en dat snap je. We hebben veel gesprekken kunnen voeren, want alles is politiek. Dat heb je goed in je oren geknoopt. Samenwerken gaat ons goed af, samen praten ook. We hebben daar beiden talent voor, maar jij bent een betere luisteraar dan ik. Jou vallen de kleine dingen op en dat vind ik mooi. Elke dag die voorbijgaat word je een betere politica en nu volg je mij op. Ik heb er veel vertrouwen in en ik ben ontzettend trots op jou.

Mijn vrouw Ellen, mijn zoontje Djay, dikke kus. Toen ik vanochtend uit Arnhem vertrok, vanochtend vroeg om zeven uur, stond Brabantlaan 1 niet meer in recente bestemmingen. Zo gaat dat. De spreektijd in Brabant is om. Nog één ding, nog één zin, zou Wim van de Donk zeggen. Die zou hij mij wel gunnen! Zijn gevleugelde uitspraken zijn me altijd bij gebleven. "Het loket makkelijke oplossingen is gesloten" is er één van. En voor mij de belangrijkste: "Iedereen kan Brabander worden". Zo is dat. Hopelijk ben ik er een geworden. Maar ook, vanuit mijn perspectief: "Iedereen kan ook Arnhemmer worden, als je maar inzet toont". Dat heb ik van Wim geleerd.

Dank jullie wel.

Applaus

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik schors de vergadering tien minuten voor felicitaties et cetera.

Schorsing (10.12-10.36)

De **voorzitter**: Dames en heren, we gaan nu echt verder. Wil iedereen plaatsnemen? Ik heb het even laten gaan, omdat de heren Everling en Van der Wel lang Statenlid zijn geweest, maar het gaat nu echt gebeuren dat de vergadering verder gaat. We zijn gekomen bij de actuele motie.

Actualiteit

Actuele motie Provinciale Staten 24 juni 2022 `Stop kaalslag platteland`, ingediend door de PVV Noord-Brabant

De **voorzitter**: De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Gisteravond verscheen een groot artikel in het Brabants Dagblad over de stikstofplannen van het Kabinet, onder de kop "Wij willen geen kaalslag". In het artikel wordt duidelijk gemaakt dat de CDA-fractie in deze Staten zich keert tegen de stikstofplannen, zo maken

zij in koeienletters duidelijk in hun CDA-nieuwsbrief. "Stop de kaalslag" staat er letterlijk en dit wordt ook als zodanig gesteld door haar fractievoorzitter, Ankie de Hoon. In het Tweede Kamerdebat gisteren over de stikstofplannen gaf D66-Kamerlid Tjeerd de Groot aan dat er in Brabant nu een provinciebestuur zit dat wél bereid is om de stikstofmaatregelen door te voeren en door te pakken. Dan vraag je je af: weet deze D66'er meer dan onze Staten?

Voorzitter. Een aantal provinciebesturen, zoals Zeeland, heeft haar positie over deze stikstofplannen al duidelijk gemaakt richting het Kabinet en verklaard deze plannen niet te steunen. Laten we als Provinciale Staten daarom nu ook stelling nemen en ons college oproepen het Kabinet helder en duidelijk te maken dat Brabant deze plannen niet zal steunen. Daarom deze actuele motie. En zoals het CDA al in haar nieuwsbrief stelde: een enorme klap voor onze boeren, ons platteland en onze leefbaarheid – dat is ook iets waar wij ons als PVV volledig bij aansluiten. Daarom nu ook boter bij de vis. Als PVV willen we een streep door deze plannen. We laten onze boeren en ons platteland niet kapotmaken. Daarom deze actuele motie om, gelet op wat zojuist is aangegeven, duidelijk te maken richting het Kabinet dat Brabant deze stikstofplannen niet steunt.

Tot zover.

Motie M78-2022

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 24 juni 2022;
constaterende:

- dat het kabinet stikstofplannen voor heel Nederland heeft gepresenteerd, waarbij de provincies plannen moeten maken voor het behalen van de gepresenteerde doelen;

overwegende:

- dat de stikstofplannen van het kabinet een enorme klap voor boeren, het platteland en heel Nederland zijn;
- dat er sprake is van een bizarre opgave;
- dat deze doelen een té grote sociaaleconomische impact hebben op onze boeren, het platteland en daarmee op heel Nederland;
- dat deze doelen een té grote impact hebben op de leefbaarheid;
- dat boeren onmisbaar zijn, de agrarische sector er niet alleen is voor voedselzekerheid, maar ook voor leefbaarheid, natuur- en landschapsbeheer;
- dat boeren een deel vormen van ons Brabantse landschap en karakter, wat we juist moeten koesteren;
- dat de uitgangspunten van de plannen niet kloppen, zoals het gebruik van de KDW (een modelmatige norm) als instrument en de stikstofdaling uit het buitenland;
- dat het een schande is dat er voor boeren die zogenaamd PAS-melder zijn nog geen oplossing is;

roepen GS op:

aan het kabinet duidelijk te maken dat de provincie Noord-Brabant geen medewerking zal verlenen aan deze stikstofplannen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Gedeputeerde Ronnes heeft het woord.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, dank u wel. Ik merk dat het betoog gedeeltelijk ook gericht was aan de Statenfracties onderling. Daarop zal ik niet reageren. Wel wil ik namens het college aangeven dat wij via onze reactie onomwonden duidelijk hebben gemaakt hoe wij als college in de stikstofaanpak zitten. Wij zijn al heel lange tijd bezig met de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof, waarbij wij zowel op de bronmaatregelen als op de gebiedsgerichte aanpak de eerste stappen gezet hebben. Daarbij moet helder

zijn dat wij ons realiseren dat daar gewoon een opgave ligt om uiteindelijk de natuurdoelen en de waterdoelen, maar ook de transitie in de agrarische sector, ook voortvloeiend uit het beleidskader landbouw en voedsel, de komende jaren te realiseren. Daar komen we niet onderuit, maar we doen dat op de Brabantse manier, van onderop met de partijen vanuit de gebiedsaanpak, en we kijken hoe we dat uiteindelijk kunnen laten aansluiten bij de landelijke doelen. Uiteindelijk is de optelsom die we moeten halen 50 procent emissiereductie en 74 procent van de hectares in Nederland onder de kritische depositiewaarde, waarbij wij ons aandeel moeten leveren als Brabant, en daar willen we ook echt werk van maken. In die zin kunnen wij de motie, waarin gezegd wordt “geen medewerking verlenen aan de stikstofplannen”, ontraden, omdat dat niet de insteek is van ons college. Het is misschien goed daarbij te zeggen dat we de plannen eigenlijk zelf moeten gaan maken. In de periode die nu aanbreekt moeten wij plannen maken samen met de Brabantse partijen, agrarische sector, natuurorganisaties, waterschappen, provincie, gemeenten en burgers in de gebieden, en daar gaan we werk van maken. Dat doen we met veel mankracht en ook collegebreed, om te zorgen dat we de resultaten zullen halen die van ons verwacht worden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter, en dank aan de gedeputeerde voor de reactie. De gedeputeerde zegt dat we zelf plannen moeten gaan maken, maar hij zegt tegelijkertijd dat het een eerste stap is. De volgende stap is die kaalslag van het Brabantse platteland, is het einde van veel van onze boeren, en daarmee de leefbaarheid in ons Brabant. Hij zegt dat we de plannen zelf moeten gaan maken, maar hij gaat bijvoorbeeld ook uit van de KDW, de kritische depositiewaarde, waarvan een groot aantal partijen, waaronder uw eigen CDA-fractie in deze Staten, zegt dat dat eigenlijk een slecht instrument is. Dus er worden nu plannen uitgewerkt op een heel wankel basis, met daarbij grote gevolgen. Die 50 procent reductie zal uiteindelijk ook een grote reductie betekenen van onze boeren. Dus mijn oproep, ook richting de Statenfracties, is: accepteer dit niet, accepteer niet dat deze plannen doorgang vinden. Wat het college nu zegt is dat uiteindelijk zal worden aangesloten bij de landelijke doelen en dat is eigenlijk hetzelfde als wat gebeurd is bij Natura 2000: door ‘Brussel’ werd bepaald dat bepaalde doelen moesten worden gesteld, die werden door Nederland en door de provincies hier zelf ingekleurd, met uiteindelijk als resultaat dat we in een bureaucratisch moeras zijn weggezakt, waar we nooit meer uit dreigen te komen als maar op deze manier wordt voortgesudderd. Dus we moeten duidelijk maken dat wij ons niet in deze trechter van de Kabinetplannen laten lokken, want als we eenmaal in deze fuik zitten, komen we er net als bij Natura 2000 niet meer uit. Dus op dit moment moeten we al richting het Kabinet duidelijk maken dat wij niet mee zullen doen aan deze plannen, net zoals Zeeland en andere provincies op dit moment al hebben gedaan.

Tot zover, voorzitter, in deze termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dit is een actuele motie, dus ik geef nu nog andere fracties de gelegenheid, als zij willen reflecteren, om dat te doen, en daarmee is ook een einde gekomen aan deze bespreking. Ik geef het woord eerst aan de VVD. U heeft allemaal een minuut.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voorzitter. Een motie op het verkeerde tijdstip op de verkeerde tafel. Op landelijk niveau wordt deze week gediscussieerd over dit landelijke beleid in een ordentelijk democratisch proces. Het onderwerp kent te veel nuances om er nu even in een minuut iets over te zeggen. Het gaat niet om voor of tegen de boeren zijn, of voor of tegen wonen, of voor of tegen de economie. Het gaat over het durven nemen van verantwoordelijkheid om de boel in totaliteit open te houden en die verantwoordelijkheid neem je niet door GS op te roepen om feitelijk tegen het beleid uit het provinciale bestuursakkoord in te gaan. Die verantwoordelijkheid neem je door in een afgewogen proces met elkaar

genuanceerde keuzes te maken. De VVD gaat ervan uit dat de PVV dat ook wil en dat deze motie niet per ongeluk bedoeld is voor een mooie kop in de krant. Wij wachten dus op het agendaverzoek van de PVV om dit onderwerp na de informatieve bijeenkomst van volgende week verder te bespreken, met de nuance en het respect dat dit onderwerp verdient.

De **voorzitter**: Ik kijk naar het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het is weer veel geblaat en weinig wol van de PVV. Natuurlijk: boeren vormen het fundament van het platteland, de plannen die de minister naar buiten bracht hebben inderdaad grote impact op het platteland en op de boeren, het kaartje van de minister lijkt te staan voor het veroorzaken van een grote kaalslag op het platteland, en dat kan natuurlijk nooit aan de orde zijn. Inmiddels weten we dat de provincies de ruimte hebben om in de gebiedsprocessen maatwerk te leveren – dat hebben we gisteravond gehoord – als het gaat om het gezond maken van de natuur. Daarbij geldt als voorwaarde dat de landelijke verplichtingen ten aanzien van natuur, stikstof, water en klimaat moeten worden gehaald. In Brabant kennen we de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof, de BOS. Daarin zijn we al aan de slag met de gebiedsprocessen, van onderop, met alle stakeholders. Daar staan wij, de CDA-fractie, vol achter en dat voeren we als goede coalitiepartner uit. De motie van de PVV zegt eigenlijk simpelweg: gooi alles aan de kant, gooi ook de gebiedsprocessen weg, en daar kan volgens ons nooit sprake van zijn. Wij zullen deze motie dan ook niet steunen.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. D66- O, ik heb de verkeerde lijst gekregen, een oude, sorry. De SP.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, Maarten Everling is wel vertrokken, maar er is een ander voor teruggekomen, dus we blijven groter dan D66!

De **voorzitter**: Ja, maar weet u: het wisselt ook best wel! Ik heb nu het goeie lijstje, dank u wel. De heer Everling.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. In zijn inleiding zei de heer Van Hattem dat deze motie beoogde aan te geven dat de provincie Noord-Brabant de stikstofplannen van het Rijk niet steunt. Maar de tekst van de motie zegt “geen medewerking verlenen aan de stikstofplannen”. Voorzitter, ik weet het al: als wij deze motie niet steunen, zal de heer Van Hattem naar buiten toe de conclusie trekken: zie je wel, de provincie Noord-Brabant steunt de plannen van het Rijk! De SP steunt de plannen van het Rijk niet, maar wij zullen wel meewerken als provincie, als die plannen doorgaan. En waarom, voorzitter? Omdat wij dat verplicht zijn aan onze boeren, omdat ik me ertoe verplicht voel om zoveel mogelijk voor onze Brabantse boeren eruit te slepen, en er is best wat te verdelen met vijftientig miljard. Ik vind echt dat je niet vol kunt houden dat je hart hebt voor de Brabantse boeren als je het straks aan het Rijk gaat overlaten. Dat wordt van dik hout zaagt men planken en onze boeren staan met lege handen. Ik zie dan eerder een uitdaging, en u zou die met mij moeten aangaan, mijnheer Van Hattem, om het met die rottige plannen die er dan zijn voor onze boeren zo fatsoenlijk mogelijk voor elkaar te krijgen, zodat wij een zo goed mogelijke boerenstand hier in Brabant op de been houden.

Voorzitter, geen steun voor deze motie.

De **voorzitter**: Dank u wel. D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Wij hebben het volste vertrouwen in de Brabantse aanpak, en dan bedoel ik de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof van onderop en de gebiedsgerichte

aanpak. Verder heb ik begrepen dat GS nog met mededelingen komen. We hebben immers op 1 juli in PS een informatieve bijeenkomst over hetzelfde onderwerp. Kortom, wij zijn tegen deze motie.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid. Nee, GroenLinks, sorry, en dán de Partij van de Arbeid. GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Geen steun voor deze motie, dat zal wel helder zijn. Je ziet dat door de PVV weer gesproken wordt over een wankel basis, maar die wankel basis is er niet. We weten dat het slecht gaat met de natuur; dat zeggen praktijkmetingen, dat zegt jarenlang onderzoek, en dat weet volgens mij de PVV ook heel goed. In het dictum van de motie wordt opgeroepen geen medewerking te verlenen aan de stikstofplannen. Die stikstofplannen moeten nog gemaakt worden. Op 1 juli 2023 gaan we die inleveren bij het Rijk, waarbij we de doelen die gesteld zijn gaan halen. Dat is belangrijk. Die plannen maken wij zelf en daar zitten we zelf bij. Straks zal door JA21 nog een motie worden ingediend die dezelfde strekking heeft.

De **voorzitter**: Maar daar hebben we het straks over! Misschien bedenkt mijnheer Rutjens zich nog wel. Dus graag beperken tot deze motie.

De heer **Ludwig** (GL): Dan tot zover. Geen steun voor deze motie.

De **voorzitter**: Dank u wel. Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voorzitter. Ik ga vals spelen en er drie minuten van maken. U kunt de spreektekst van de VVD en van GroenLinks toevoegen aan wat ik hier gezegd heb. Heel simpel: wij steunen deze motie vanzelfsprekend ook niet. Ik heb wel moeite met het weer framen dat het allemaal nergens op gebaseerd is en ik heb ook heel veel moeite met het woord 'kaalslag', terwijl we vol in gesprek zijn, juist in de regio, om te zorgen dat dat niet gebeurt. Op het moment dat we vaak intensieve veehouderij invuilen voor meer natuurinclusieve, extensieve veehouderij en meer aandacht, tijd en geld besteden aan onze natuur, vind ik dat persoonlijk allesbehalve een kaalslag.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Wat moet er nu eigenlijk nog gebeuren voordat VVD en CDA doorhebben dat ze volledig zijn vervreemd van hun eigen achterban? Het door politici zelf gemaakte stikstofprobleem treft ons allemaal, en hard. Het is een heel groot misverstand als wij, Brabanders, zouden denken dat het alleen maar over boeren gaat. Brabant kent maar liefst twintig Natura 2000-gebieden, hele kleine gebiedjes, veel te veel voor de oppervlakte van Brabant. Veertien daarvan zijn stikstofgevoelig en ze zijn allemaal door menselijk ingrijpen ontstaan. Er is bureaucratisch besloten dat die gebiedjes moeten blijven zoals ze twintig of dertig jaar geleden waren. De stikstofbrief gaat nu alleen nog maar over uitstoot door boeren, maar als de overheid eraan blijft vasthouden om in al die gebiedjes de natuurlijke verandering tegen te gaan, al dan niet onder invloed van stikstof, met onhaalbare stikstofnormen, waarvan we het effect op de bodem bovendien niet meten, alleen maar berekenen, dan raakt Brabant op slot. Woningbouw, verkeer, bedrijvigheid stilleggen te midden van een economische crisis, dat vinden wij bij JA21 onverantwoord. We hebben dus ook snel een reparatie op de regelgeving nodig om ons uit deze zelf gemaakte crisis te loodsen. Als het daarvoor nodig is deze motie aan te nemen, als signaal naar Den Haag, dan zullen we die graag steunen.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. De gedeputeerde eindigde zijn betoog zojuist met de opmerking dat het college gaat doen wat van haar wordt verwacht. Daarmee geeft hij eigenlijk aan dat het college gewoon onverkort het landelijk beleid gaat volgen. Belang van Nederland maakt zich daarover geen illusie. Het past prima in de kleur van de huidige coalitie. Ik hoor diverse partijen spreken over nuances en over maatwerk, maar wat Belang van Nederland betreft is de stikstofcasus vrij helder. De vraag is: geef je de voorkeur aan mensen en bedrijven, of offer je deze op aan je strijd ten behoeve van behoud van heideplantjes? Kies je voor mensen of kies je voor heideplantjes? Belang van Nederland kiest voor de mensen, voor de agrariërs en stemt dus tegen deze motie.

Dank u wel... Dank u wel, mijnheer Heijmans! Het zal duidelijk zijn dat wij deze motie van harte steunen!

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Als we moeten kiezen tussen mensen of heideplantjes, dan is de keuze voor de Partij voor de Dieren heel simpel, want door voor heideplantjes te kiezen kies je juist voor de mensen. Want op een onleefbare aarde kan niemand meer een boterham verdienen, laat staan dat je er beleg op kunt doen. Wij zijn de laatste generatie politici die de leegroof van de aarde kan tegenhouden. Deze motie zorgt voor de echte kaalslag. De Partij voor de Dieren is van mening dat het leefbaar houden van de aarde, inclusief Brabant, onze allergrootste prioriteit moet hebben. Daarom kunnen wij ons niet vinden in deze motie en zullen wij tegenstemmen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank je wel, voorzitter. 50PLUS zit er zo in, dat er wat moet gebeuren. Daar hebben we ook onze Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof-plannen voor. De boeren, dat wil ik ook nog eens een keer zeggen, hebben al veel gedaan en ze willen ook best meehelpen, maar bied ze wel perspectief. Dat is erg belangrijk, want het gaat ook over die gezinnen. En daar zitten we wel voor hier: om straks mee te gaan denken over hoe we dat willen gaan doen. 50PLUS zegt altijd: we praten niet óver de boeren, maar we praten mét de boeren. Laten we kijken hoe we dat willen gaan doen, om zo genuanceerd mogelijk die keuzes te maken.

Terug naar de motie: die steunt 50PLUS niet.

De **voorzitter**: Dank u wel. Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Als wij kijken naar de motie, dan komen wij tot de conclusie dat er wel degelijk iets aan de hand is in Brabant, maar ook in Nederland en buiten Nederland. Er is een groot stikstofprobleem in West-Europa, want veel van de stikstof op bijvoorbeeld de Brabantse Wal komt uit Antwerpen, of uit het Roergebied in andere delen van Brabant. Er is heel veel onzekerheid door het beleid van het kabinet en dat biedt geen perspectief, direct, aan de landbouwers. Maar het gaat niet alleen om de landbouwers. Dat lijkt het op dit moment te zijn, maar er zijn veel meer sectoren. Gisteravond konden we nog zien op een van de zenders op de televisie dat bijvoorbeeld in Zeeland de kunstmestfabriek enorm grote hoeveelheden ammoniak uitstoot rechtstreeks op de Schelde, en al dat soort dingen. Dus het gaat niet alleen om de landbouw, het gaat over veel meer dan de landbouw. Het college heeft al toegezegd om informatie te verzamelen en wij hebben in de rondvraag van 10 juni ook gevraagd om te komen met een duidingsdebat, om met elkaar hier gezamenlijk als fracties een debat te voeren over wat dit beleid nu betekent voor Brabant en voor al die sectoren. En ja, graag willen wij ook de dialoog continu voeren met de landbouw, om te kijken of het anders kan, maar óók de dialoog voeren met de andere sectoren om het op te lossen.

De toonzetting van de motie is op een aantal plaatsen absoluut niet de toonzetting van Lokaal Brabant. Lokaal Brabant zoekt nadrukkelijk de dialoog. Wij willen in dialoog, in samenwerking met alle sectoren, en niet alleen de landbouw, dit vraagstuk voor Brabant oplossen. Dus wij zullen tegen de motie stemmen.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Pinxteren. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de bespreking van de actuele motie. We gaan nu stemmen, en daar hebben we eventjes tijd voor nodig, want er moet gecontroleerd worden of u uw pasje wel goed in het kastje heeft zitten. Dus bekijkt u dat gewoon ook zelf eventjes goed. Vervolgens wordt dat hierachter nog eventjes gecontroleerd en op het moment dat ik het signaal krijg dat dat inderdaad het geval is, gaan we daadwerkelijk over tot stemming. En bij dezen wil ik de dames en heren op de publieke tribune graag even van harte welkom heten.

Schorsing (11.01-11.04)

De **voorzitter**: Iedereen zit in de stemapplicatie, behalve Alexander, maar dat gaan we mondeling doen en ik weet, denk ik wel, wat hij gaat stemmen. Ik ga straks even officieel aan de heer Van Hattem vragen hoe hij gestemd zou willen hebben. De stemming is geopend.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, er gebeurt helemaal niks bij mij.

De **voorzitter**: Goed. Ik kan me voorstellen dat we fractiegewijs gaan stemmen, als het een probleem is. Het lukt niet, hoor ik. Dan ga ik fractiegewijs vragen of u voor of tegen de motie bent. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Dat is geen meerderheid en daarmee is de motie verworpen.

Is er nog iemand die een stemverklaring wil afleggen, hoewel we die eigenlijk net allemaal al gehoord hebben? Nee, dat is niet het geval. Daarmee is dit onderwerp afgerond en gaan we naar de besprekstukken.

Besprekstukken

28/22 Jaarstukken 2021

De **voorzitter**: Het eerste besprekstuk dat aan de orde is, is Statenvoorstel 28/22, de Jaarstukken 2021. Het woord is aan de heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. 2021 was net als 2020 een moeilijk en uitdagend jaar met een pandemie die onze provincie ongekend hard heeft getroffen. Er is keihard gewerkt om de doelen te behalen in het tweede jaar van deze coronapandemie en dat verdient, net als het vorig jaar, een pluim. Gelukkig zijn we op dit moment even verlost van de harde coronamaatregelen en hopelijk kunnen we dat ook vaststellen na de winter. Hopelijk hebben we hier ook met z'n allen van geleerd en kunnen we, als er nog een pandemie komt, voorkomen dat weer zaken stil komen te liggen, net als het afgelopen jaar in een aantal portefeuilles. Graag een reflectie hierop.

Kijken we naar de natuur, dan is het voor de VVD duidelijk dat er keuzes gemaakt moeten worden. Daarom zouden wij willen kiezen voor natuurherstel boven de aanleg van nieuwe natuur. Laten we dan ook een lijn trekken richting het Rijk, dat ze niet tegelijkertijd ook kunnen vragen dat we nog méér natuur gaan aanleggen. Kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit waar het gaat om de Brabantse natuur.

Het afgelopen jaar hebben we op het gebied van mobiliteit een aantal mooie successen bereikt. Denk alleen al aan de opening van de snelfietsroute F261 tussen Waalwijk en Tilburg en de hypermoderne en duurzame N69 tussen Veldhoven en Valkenswaard. Toch zijn er op mobiliteit ook zorgen. De files zijn

weer volop terug en als we wat verder in de toekomst kijken naar de groei die Brabant doormaakt, moeten we er nú voor zorgen dat we ons mobiliteitsnetwerk op peil houden. In een tijd waarin de prijzen de pan uit rijzen en de provincie niet alles kan, vraagt dat om keuzes te maken.

Op algemeen vlak is het goed om met elkaar in de accountantsverklaring te constateren dat de jaarstukken een getrouw beeld geven. Wij kunnen dus akkoord gaan met deze jaarstukken. Een punt van aandacht dat we willen meegeven is de onderbesteding, die het afgelopen jaar gestegen is naar wel 13,6 procent, een echt forse onderbesteding. Hoe gaat de betreffende gedeputeerde waarmaken dat de opgelopen achterstand nog zal worden ingehaald en hoe gaan we dit in de toekomst voorkomen?

Voorzitter, ik rond af. Nogmaals dank voor de realisatie van de programma's in de jaarstukken. Die hebben het mogelijk gemaakt dat het in Brabant goed werken, wonen en genieten is.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Thijssen van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ondanks corona is er toch veel gerealiseerd. Zo is het bijvoorbeeld gelukt om een versnelling te realiseren in het aantal nieuwe woningen, bijna 13.000 ten opzichte van de 10.000 geplande. En zo zijn er bijvoorbeeld ook mooie resultaten geboekt in het snelfietsroutenetwerk.

Voorzitter. Aan de hand van een heleboel facetten kun je terugblikken op 2021, maar ik licht er twee uit. Ik begin met de onderbesteding, waarover zojuist ook de fractie van de VVD sprak. In 2021 is die opgelopen naar veertien procent, en dat vinden wij fors, in ieder geval fors hoger dan het jaar daarvoor. Hoewel die onderbesteding voor een deel technisch van aard is en corona ongetwijfeld invloed heeft gehad, blijft het wel zaak om hier scherp op te blijven. We roepen het college dan ook op om vooral aandacht te blijven geven aan het realistisch begroten. Voor 16,6 miljoen euro wordt aan middelen doorgeschoven, zij het verspreid over de verschillende programma's. De vraag die wij hierbij hebben is of de te leveren prestaties komen bovenop de huidige begroting en hoe realistisch dat is. Kunnen we dat zomaar verwerken en creëren we niet alweer een nieuwe onderbesteding in dit jaar? Kijk bijvoorbeeld naar de onderbesteding in het programma Economie. Hier is het jaar afgesloten met een overschot van bijna drie miljoen euro en dat wordt vervolgens overgeheveld naar dit jaar, terwijl dit jaar bijna alles weer op schema loopt. Hadden we dan bijvoorbeeld dat bedrag niet kunnen aframen in plaats van doorschuiven naar dit jaar?

En dan kom ik bij mijn laatste punt, voorzitter. Om bedrijven en organisaties door de coronacrisis te helpen is het college coulant geweest met het verstrekken van subsidies. Dat vinden wij een heel goede houding, complimenten daarvoor. De accountant constateert bovendien dat het ook allemaal past binnen de kaders van getrouwheid en rechtmatigheid. Dan is onze vraag: als dit dan zo goed gaat, wat kunnen we hiervan dan nog leren? Durven we in algemene zin meer los te laten?

Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Heijmans heeft het woord, van de SP.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Het is natuurlijk een ontzettend spannend moment: wat gaat er gebeuren met de jaarrekening? Ik zal proberen wat van die spanning weg te nemen: wij gaan instemmen met de jaarrekening. Ik hoor meteen een zucht van verlichting! Want velen noemen dit het jaarlijkse hoogtepunt in de Staten.

Voorzitter. Een jaarrekening, en ook wel een burap, zou je als Staten elke keer kunnen aangrijpen als een soort begrotingsbehandeling. Alle beleidsterreinen van de provincie worden genoemd in de jaarrekening en we zien ook dat er straks moties ingediend zullen worden bij de burap. De SP vindt: we hebben de perspectiefnota en we hebben de begrotingsbehandeling, dat zijn twee momenten waarop wij het gehele

provinciale beleid kunnen bespreken, en de SP-fractie vindt dat ruim voldoende. De SP zit niet te wachten op meer vergadertijd.

Voorzitter. ik heb slechts een aantal vragen, concrete vragen ook.

Drugsdumpingen. Volgens de jaarrekening hebben we daar als provincie 35.000 euro aan moeten betalen. Ik vind het schandalig dat in feite de Brabantse gemeenschap op deze manier opdraait voor crimineel gedrag. Ik wil van het college weten wat het gedaan heeft om bij het Rijk ervoor te zorgen dat geld dat in beslag genomen wordt van criminelen in eerste instantie naar gemeenten of provincies gaat, die kosten maken. Mij lijkt dat heel redelijk en logisch.

Dan kom ik bij het onderwerp verkeersveiligheid. Ik lees in de jaarrekening dat vijftien miljoen euro wordt uitgetrokken voor kleinschalige verkeersmaatregelen. Hartstikke goed. Maar ik weet ook dat de rekenkamer een rapport heeft gemaakt waarin gesteld wordt dat er grote twijfels zijn over de effectiviteit van allerlei bewustwordingscampagnes rond het verkeer. Mijn vraag is: zou het niet verstandig zijn om de middelen die we nu besteden aan bewustwordingscampagnes te stoppen in die kleinschalige verkeersmaatregelen waarvan we zeker weten dat ze effect hebben?

Voorzitter. Ik lees ook in de jaarrekening dat BrabantStad in 2021 193.000 euro niet gebruikt heeft en dat u dat doorgeleidt naar 2022. Ik vind dat eigenlijk niet zo'n automatisme. Als BrabantStad, waar ik trouwens eigenlijk nooit iets van verneem, 193.000 euro over heeft, zou ik zeggen: stort die maar lekker terug in onze algemene middelen. Ik weet best nog wel ergens een gedeputeerde te vinden die daar wat leuke dingen mee kan doen.

Arbeidsmarktbeleid. Ik lees daar dat u 900.000 euro over heeft. Slechts 500.000 euro daarvan wordt verklaard in de jaarrekening, 400.000 dus niet. Wat mij bevreemdt in deze tijd van een enorm gespannen arbeidsmarkt, waarin bedrijven op geen enkele manier weten hoe ze aan personeel moeten komen, is dat wij geld overhouden op arbeidsmarktbeleid. Wat gaat het college doen om er in ieder geval voor te zorgen dat de middelen die wij daarvoor beschikbaarstellen niet simpelweg opgemaakt worden, want dat kan iedereen, maar op een zinnige manier ingezet worden om echt iets te doen aan het personeelstekort? Anders zouden we desnoods kunnen beslissen om het geld dat overblijft dan maar te steken in bijvoorbeeld bijscholing of omscholing, die in sommige gevallen echt een oplossing zouden kunnen zijn.

Dan kom ik op het regelmatig terugkerende onderwerp van de inhuur. Op pagina 101 lees ik dat we daar weer 5,5 miljoen euro meer aan hebben uitgegeven, terwijl we zo nadrukkelijk hadden afgesproken dat die externe inhuur omlaag zou moeten. Ik lees dat dan ook nog in combinatie met het feit dat het college stelt dat wij aan partners onze ambtenaren hebben uitgeleend, tegen betaling, om voor die partners werk te verrichten. We zijn dus nu ook al een uitzendbureau geworden, begrijp ik hieruit! Ik hoor zo vaak zeggen dat iets niet de taak van de provincie is, maar is het de taak van de provincie om haar ambtenaren uit te lenen aan partners om voor hen werkzaamheden te verrichten tegen betaling? Waar gaan we heen op deze manier?

De **voorzitter**: Kunt u tot een afronding komen, mijnheer Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Dat zal ik doen, voorzitter, want ik heb vanmorgen gezegd dat ik zo gehoorzaam ben, dus dat zal ik ook zijn. Dan kom ik in mijn tweede termijn wel op een tweetal vragen terug die ik nog had willen stellen.

Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Van Boxel van D66 heeft het woord.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Voorzitter. Het jaarverslag 2021 met de goedkeurende verklaring van de accountant ligt vandaag voor ons, het eindverslag van een intensieve controle, waarvoor wij hem en de ambtelijke organisatie hartelijk willen bedanken. De bijgevoegde

goedkeurende verklaring geeft immers aan dat, doordat de accountant zijn handtekening onder dit lijvige rapport zet, de stukken een getrouw beeld geven, conform richtlijnen en normen.

In het jaarverslag zijn de laatste jaren veel verbeteringen doorgevoerd, zeker ten aanzien van de leesbaarheid. Het blijft een lijvig stuk, maar over het algemeen is het door gebruik van indicatoren en het stoplichtenmodel goed leesbaar en overzichtelijk. Vrijwel alle stoplichten staan op groen, wat op zich een goed teken is, al is er niet altijd voldoende duiding gegeven om te kunnen achterhalen wat ermee wordt bedoeld. Ik wil er graag één indicator uit halen die wel duidelijk aangeeft wat er wordt bedoeld. Op pagina 167 staat dat de afgehandelde bezwaren zijn teruggelopen van 90 procent in 2020 naar 77 procent in 2021. Wij kunnen begrijpen dat de coronacrisis hier mede de oorzaak van is, maar willen het college wel oproepen te onderzoeken hoe dit bijgestuurd kan worden.

Dan de financiële verslaglegging. De coronacrisis heeft evenals in 2020 een flinke invloed gehad in onze provincie en dat is ook in dit verslag terug te vinden. Op alle programma's is sprake van een lagere realisatie van lasten dan begroot. Met andere woorden: niet alle gelden zijn besteed, mede als gevolg van deze crisis. Gelukkig is wel de algemene conclusie – en dat is heel goed om te kunnen vaststellen – dat de provincie er ondanks de crisis goed voorstaat.

Wij hebben als Staten de accountant gevraagd om kritisch te zijn en gevraagd en ongevraagd advies te geven. In het jaarverslag staan verschillende aanbevelingen. Ik wil er eentje uitlichten. Ik citeer: "Wij geven u ter overweging mee het besluit bij de Voorjaarsnota 2010 omtrent het niet activeren van investeringsbijdragen, mede in relatie tot de nieuwe methodiek lastneming subsidies, te evalueren. Activeren en afschrijven van investeringsbijdragen leidt tot betere spreiding en matching van de lasten aan het gebruik." Met andere woorden: spreid de subsidies en investeringen uit over het aantal jaren waar het betrekking op heeft en verdeel zo de lasten over langere tijd. Dit geeft een consistent beeld. Wij hebben dit al kort besproken in de commissie Sturen en verantwoorden, maar graag wil ik hier nogmaals de aandacht voor vragen van het college. Wij, als D66, vinden het belangrijk dat het college hier serieus naar gaat kijken, om recht te doen aan de constatering van onze accountant. Zij geven immers niet voor niets gevraagd en ongevraagd advies.

Verder is het nog goed even te vermelden dat de rechtmatigheidsverklaring in 2021 als pilot goed is opgepakt en dat wij de keuze van het college om dit voor 2022, ondanks dat het nog niet verplicht is, ook hier op te stellen, erg waarderen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Verkade, GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. Veel is al gezegd. Ook GroenLinks is blij met deze jaarrekening. We kunnen ondanks de onderbesteding toch zien dat er veel gerealiseerd is van wat wij graag bereiken. Voor GroenLinks is het natuurlijk nooit groen en links genoeg, maar gezien de afspraken die we hebben gemaakt, zijn we tevreden.

Wat minder tevreden zijn we over de techniek vandaag, want die laat ons regelmatig in de steek. En over techniek gesproken, even een andere zijsprong: stadhouder Willem IV hangt daar zonder lampje. Ik vind het heel mooi dat we in deze zaal zijn, maar het is nu al de tweede keer dat me dat opvalt. Wellicht mag die ook een keer het licht op zich laten schijnen, dan hebben we ze allemaal compleet!

Maar ik ga verder met de jaarrekening: zoals de heer Heijmans van de SP zei eigenlijk een van de belangrijkste momenten in het politieke jaar, waarop je terugkijkt op wat is afgesproken en of dat allemaal gerealiseerd is. We hadden van de week bij ons in de fractievergadering iemand die nieuw meedeed, en die zei: dat is toch heel belangrijk? Toen zeiden wij: dat is ook zo, alleen vinden wij in de praktijk de begroting nog spannender, want daarin sturen we. Maar toch: de verantwoording is ook belangrijk, het is al vaker gezegd. Wij gaan ook proberen niet vooruit te kijken, dat deed de heer Heijmans ook niet. Ik had wel een kritiekpunt op de nestor, als ik zo vrij mag zijn, want wij hebben veel technische vragen gesteld, en er zijn nog een paar partijen die dat hebben gedaan, maar uw partij heeft dat niet gedaan en volgens

mij had een deel van de vragen die u nog in tweede termijn wilt stellen daarmee voorkomen kunnen worden. Maar goed. Dank wel aan de organisatie en het college voor alles wat bereikt is, ondanks corona, en ondanks de bestuurswisseling, die toch ook z'n wissel zal hebben getrokken denken wij. Als je dan terugkijkt en ziet wat er bereikt is, dan rest respect voor beide organisaties. We mogen, denk ik, ook naar onszelf terugkijken, dat wij de organisatie niet overbelasten met wat wij allemaal wensen. Want wij wensen vaak veel.

Dit brengt mij op de onderbesteding, genoemd door een aantal voorgangers zojuist. Die onderbesteding is inderdaad zorgelijk, ook wel begrijpelijk, gezien de twee net genoemde punten, maar geeft wat ons betreft ook, en dan wel richting de toekomst, naar de begroting, misschien wel ruimte om wat scherper aan de wind te zeilen, want we weten dat het voor een deel ook iets is wat elk jaar terugkomt. Dus wellicht kunnen we daar wat meer uit halen en qua geld nog iets meer besteden straks in de begroting, wetende dat die reservering voor bijvoorbeeld onvoorzien in het algemeen niet echt nodig is.

En dan een laatste onderwerp, ook echt terugkijkend op het vorig jaar. We hebben het vorig jaar met een grote meerderheid een motie ingediend over de 3,6 miljoen euro voor het openbaar vervoer. Uit onze technische vragen bleek dat daar nog geen cent van is uitgegeven, en dat verbaasde ons wel. Er is veel te doen, er zijn veel lijnen geschrapt. Voor een deel is dat waarschijnlijk veroorzaakt door personeelstekort, zegt de aanbieder, maar de chauffeurs, die goed zicht op de zaak hebben, denken dat het ook nog wel anders kan liggen. Onze vraag is of het college daar scherper op wil zitten en daarbij mede wil betrekken dat heel veel van de reizen die gemaakt worden in het openbaar vervoer in West-Brabant helemaal niet gemonitord worden. Want mensen die een dagkaartje kopen doen dat 's ochtends één keer en de rest van de dag is dat niet meer terug te zien in de statistieken. Dus graag ook daar rekening mee houden, om die kaalslag, om dat woord van Hattem toch maar even te gebruiken, maar dan in het OV, te voorkomen, want daar zijn wij wel bang voor, gezien wat er op dit moment gebeurt. Er zijn meerdere mogelijkheden om daar wat aan te doen. Dus dat is terugkijken, maar tegelijk ook wat vooruit kijken.

Over het algemeen, nogmaals, respect en dank aan de organisatie en het college. Wij gaan graag verder. Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Van der Kammen, PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank je wel, voorzitter. De jaarrekening 2021. Alle dank in ieder geval voor de stukken en de inzet die daarvoor is geleverd. Wij willen in twee termijnen enkele onderwerpen aan de orde stellen. Het betreft onder andere de informatievoorziening van de provincie, de beleidsdrukte en absurde taakopvatting van de provincie, de excessieve uitgaven aan extern personeel en een bespiegeling op de thema's rechtmatigheidsverantwoording en frauderisico.

De informatievoorziening. Jaarlijks stelt de provinciearchivaris een jaarverslag op van zijn activiteiten. Dit verslag wordt elk jaar later en meer verstopt aan PS verzonden. Misschien komt dat omdat er een gapende kloof zit tussen het jaarverslag van de provinciearchivaris en het Jaarverslag Zorgplicht Archieven. In dat laatste informeren GS zonder enige kritische zelfreflectie PS over wat lopende projecten, in plaats van daadwerkelijk te duiden hoe het met de kwaliteit van de Zorgplicht Archieven is gesteld. Voorzitter. GS hebben dit Jaarverslag Zorgplicht Archieven inmiddels een andere naam gegeven en de wettelijk gedefinieerde term 'archiefbescheiden' is ook omgedoopt. Voorzitter, dat kan niet. Dit is staatsrechtelijk niet hygiënisch en is het zoveelste voorbeeld waarbij GS wettelijke taken en verplichtingen vermengen met en verbergen in interne memo's en beleidsuitvoering. Zo bijvoorbeeld ook met de verantwoording over artikel 217a onderzoek op basis van de Provinciewet, dat sinds een aantal jaren gewoon niet meer fatsoenlijk wordt verantwoord. De controlerende taak van PS wordt daarmee ondermijnd. Het is onbegrijpelijk dat deze Staten dat allemaal gezapig goed lijken te vinden.

Voorzitter. Inhoudelijk is het nodige aan te merken op het verslag over de Zorgplicht Archieven. Zo wordt niet ingegaan op de stand van zaken van het kwaliteitsmanagement en ook niet op de archieven van verbonden partijen, zoals de omgevingsdiensten. De conclusies van de provinciearchivaris, die ik vanaf

deze plaats een compliment wil geven, schetsen een heel ander beeld van de prestaties van het college op het gebied van de wettelijke taken rondom informatie en archief. Dat beeld is ook het stelselmatige beeld dat ik in de praktijk ervaar. De informatievoorziening en wettelijke verplichtingen zijn niet op orde, ondanks dat er de afgelopen elf jaar al heel wat mooie praatjes en goedbedoelde projecten de revue passeerden. De Rutte-doctrine lijkt in plaats daarvan aardig verankerd in dit huis, en dat is diep triest. Onvoorwaardelijke open en accurate informatievoorziening is immers de hoeksteen van de democratie en belangrijk instrument om de checks en balances in het bewaken van die democratie te ondersteunen. Nog iets bij dit onderwerp, voorzitter. Jaarlijks wordt een lijst van dossiers vastgesteld die onder de noemer hotspots een ander bewaarbeleid krijgen dan de reguliere termijnen. Voorzitter, het is belangrijk dat dossiers die ertoe doen inderdaad goed worden bewaard en dit initiatief vinden wij dan ook goed. Kijken we echter naar de lijsten, dan moet ons wel van het hart dat we dossiers missen. Denk bijvoorbeeld aan Essent, Attero, de asielopvang 2015 en het LOF. Gezien de geformuleerde criteria, komen die in aanmerking voor eeuwigdurende archivering. De zeggenschap over de lijst is echter belegd bij de provinciesecretaris en GS. Voorzitter, de hotspotlijst zou op onafhankelijke wijze tot stand moeten komen via harde toetsing op criteria, en niet enkel door GS. Wij dienen hierover graag een motie in. De rest van de onderwerpen komt in tweede termijn aan de orde.

Motie M79-2022: Onafhankelijkheid hotspotlijst archiefdossiers

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 24 juni 2022, ter bespreking van Statenvoorstel 28/22 Jaarstukken 2021; constaterende dat:

- de provincie een lijst van dossiers kent die onder de noemer 'hotspots' een ander bewaarbeleid krijgen dan de reguliere termijnen die voor provinciale archiefbescheiden gelden;
- de zeggenschap over die hotspotlijst belegd is bij de provinciesecretaris en GS;

overwegende dat:

- enkele belangrijke dossiers - te denken valt aan het LOF, Essent, Attero, asielopvang 2015 - op deze lijst ontbreken terwijl ze, gezien de geformuleerde criteria in het Protocol Vaststelling Provinciale Hotspots, zonder meer in aanmerking voor eeuwigdurende archivering komen;
- het wenselijk zou zijn wanneer het vaststellen dan wel de toetsing van de hotspotlijst op een onafhankelijke wijze moet gebeuren, waar ook een rol voor PS in kan worden overwogen;

dragen GS op:

- het protocol zodanig te wijzigen dat de provinciearchivaris een adviserende rol en Provinciale Staten een beslissende rol krijgen bij het vaststellen van de definitieve lijst van hotspots;
- na deze protocolwijziging een 'veegronde' voor de huidige hotspotlijst te houden, zodat deze met ontbrekende dossiers kan worden aangevuld;

en gaan over tot de orde van de dag."

Patricia van der Kammen, PVV.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van der Kammen. Ik ga naar mevrouw De Kinkelder van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Als afsluiting van het financiële jaar 2021 behandelen we vandaag de jaarrekening. Als PvdA hebben we onze inbreng gegeven bij de begroting en bij de twee daaropvolgende bestuursrapportages. Voor ons is dit daarom een feitelijk en technisch stuk. Daarbij willen we wel enkele opmerkingen plaatsen.

We zijn als PvdA trots dat onze provincie het afgelopen jaar heeft bijgedragen aan de realisatie van 13.000 woningen in Brabant; dat zijn duizend woningen meer dan gepland. Het afgelopen jaar was wel sprake van onderuitgaven op verschillende programma's. We willen het college oproepen om er het komend jaar zorg voor te dragen dat de begrote middelen ook als zodanig worden uitgegeven.

Voor deze jaarrekening heeft de accountant een positieve verklaring van getrouwheid afgegeven en daar zijn we als PvdA erg tevreden mee. We kunnen dan ook instemmen met deze jaarrekening.
Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar Groep De Bie. De heer De Bie krijgt het woord.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. De jaarstukken 2021, een terugblik op het afgelopen jaar. Droge getallen en woorden geven een beeld van de provincie met een groot budget, en dus een heel breed werkveld. Immers, het uitgeven van geld van een ander vindt altijd wel z'n weg. We zien onder andere een wirwar aan verbonden partijen, deelnemingen, leningen, al dan niet in combinatie met begrippen als 'maatschappelijke opgave' of 'verbetering van het ecosysteem', en we zien oplossingen voor zelf gecreëerde problemen en obsessies als stikstof. Trots wordt gemeld dat de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor ruimte heeft bijgedragen aan het oplossen van maatschappelijke knelpunten. Er worden zelfs drie voorbeelden genoemd, nou, nou! Alle drie voorbeelden omvatten de beëindiging van intensieve veehouderijbedrijven, met niet geheel toevallig stikstof het non-existente ecologisch probleem. Het is immers niet schadelijk, maar zuiver een juridisch probleem dat onze provincie mede heeft veroorzaakt. Door de nieuwe Omgevingswet is bovendien de terugverdientijd van de ontwikkelingsmaatschappij onder druk komen te staan en dat gaan we oplossen met nog meer maatschappelijk ondernemen en nog meer wensdenken dat alles in de toekomst wel goed komt. Een andere obsessie van de provincie betreft het beëindigen van het gebruik van fossiele brandstoffen en het vervangen ervan door weersafhankelijke opwekking. Onze netinfra is verstopt in de haast die we hadden om dit vermeende probleem van fossiele energie op te lossen. We dachten dit klusje in 2030 wel even voor de helft te hebben geklaard en wilden vooral niks van kernenergie hebben. Nu stijgen de energieprijzen ongekend en stoken we de kolencentrales maar weer eens op! Bij onze oosterburen is alarmfase 2 een feit, gas is daar inmiddels schaars. Het wordt tijd dat wij ons naïeve wereldbeeld, dat wij ook in de provincie hebben, loslaten. In de jaarstukken zie je daar weinig van terug. Voorzitter, ik sluit af. De jaarstukken zijn de jaarstukken, 2021 was 2021, het is zoals het is. Fraai vindt Belang van Nederland het niet. Wij snakken naar meer realisme en minder wensdenken. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Er ligt een goedkeurende verklaring van de accountant en dat is belangrijk. Toch heeft 50PLUS nog wat vragen. Wat is het probleem bij de aankoop van het CSM-terrein in Breda begin 2021? Er is nog steeds geen samenwerkingsvorm. Vraag twee. Er is geen extra stikstofruimte verworven, maar de stikstofrechten van Logistiek Park Moerdijk zijn nog niet verkocht. Wat gaat daarmee gebeuren? Vraag drie. De accountant is negatief over het stoplichtenmodel, omdat PS niet tijdig bij kunnen sturen en GS vinden dat niet. Graag uitleg daarover. Dan onderbesteding. Er is al over gesproken bij het openbaar vervoer en ik wil er een vraag aan toevoegen als het gaat over het arbeidsmarktbeleid. Als er zoveel geld is, hoe kunnen we de 50+'ers gemakkelijker aan werk krijgen? Ze zitten te springen om te werken! Dan nog twee opmerkingen over moties van 50PLUS. Allereerst een compliment aan de gedeputeerde als het gaat over motie 137A over de grondwatervervuiling met waterstofsulfide. Dat is mooi aangepakt en dat betekent dat ondergetekende weer met zijn kleinkinderen naar een speeltuin kan gaan, zonder de kans te lopen vergiftigd te worden met waterstofsulfide. Dus ik hoop dat dat goed doorgaat. De laatste vraag gaat over motie 21, 'Manifest samen doen, samen verder'. Kan de gedeputeerde 50PLUS even bijpraten over de status quo?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Pinxteren van Lokaal Brabant heeft tot slot het woord. .

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Er zijn al een aantal vragen gesteld rondom mobiliteit, openbaar vervoer, onderbesteding, woningbouw, doorschuiving van investeringen, of investeringsoverzichten, het spreiden van subsidies en als laatste heeft 50PLUS het stoplichtenmodel aan de orde gehad. Ik ga dat allemaal niet herhalen.

Lokaal Brabant kijkt met enige voldoening terug op het jaar 2021, niet alleen omdat we als Lokaal Brabant zesende maand samen met de overige leden van GS uitvoering hebben mogen geven aan de voornemens uit de begroting voor 2021, maar nog wel meer omdat er ondanks covid toch goed gepresteerd is. Lokaal Brabant kan instemmen met de mutaties in de reserves ter hoogte van 116,6 miljoen euro en 0,6 miljoen euro extra onttrekkingen. Ook de 16,7 miljoen euro budgetoverheveling naar 2022 kan op onze goedkeuring rekenen. Een vraag die Lokaal Brabant nog wel heeft is: is het achteraf gezien wel noodzakelijk geweest om bij de behandeling van de perspectiefnota 2022 het budget voor de impuls gelden voor 2021 te verhogen, terwijl we nu in de jaarrekening zien dat er nog steeds een restant-impuls gelden is van circa 255.000/256.000 euro? Vraag aan de gedeputeerde: wat ligt hieraan ten grondslag en is deze verhoging niet voorbarig geweest?

Voorzitter. Op pagina 26 komen we de opmerking van de accountant tegen dat we moeten oplettend met onze aanbestedingen, offerteaanvragen en dergelijke, omdat die niet altijd in overeenstemming zijn met ons eigen opgestelde beleid. Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat de volgende keer de aanbestedingen, offerteaanvragen en dergelijke wel in overeenstemming zijn met het door de Staten vastgestelde inkoopbeleid en de Europese aanbestedingsregels?

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Pinxteren. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten en gaan we naar de beantwoording door het college. De heer Van Gruijthuijsen heeft als eerste het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Met de jaarstukken, een aantal van u, geachte Statenleden, heeft daaraan al gerefereerd, sluiten wij het boekjaar '20-'21 af, een jaar dat, zoals bekend, in het teken stond van de coronapandemie in Brabant. Ook in dat jaar bleken de Brabanders veerkrachtig en heeft de provincie, ondanks alle tegenwind in de zin van corona, hard kunnen doorwerken en de resultaten geboekt die in de jaarrekening staan. We hebben onze ambities en doelstellingen grotendeels behaald, met de daarbij passende middelen, en daar zijn wij blij mee. Ook de accountant heeft wederom geconcludeerd dat de financiën van de provincie getrouw en rechtmatig zijn en wij bedanken de accountant voor het verzette werk. Natuurlijk is er ruimte voor verbetering. "Elke dag beter" is het motto waarmee deze gedeputeerde ook op het gebied van de financiën graag aan de slag blijft, met realistisch ramen. We zullen als GS aangeven welke maatregelen we richting het einde van het jaar nemen met het oog op de dreigende onderbesteding – daar kom ik dadelijk nog wat specifieker op terug –, om daarmee weer in control te komen. En we blijven natuurlijk letten op de prettige leesbaarheid en compactheid waaraan een enkel Statenlid refereerde. Als u daar ook dit jaar weer goede suggesties voor heeft, staan wij daarvoor open.

Uw vriendelijke woorden en complimenten over de jaarrekening geef ik graag namens u door aan de ambtelijke organisatie, want achter de schermen is er tot vanochtend hard gewerkt aan het opstellen van deze jaarrekening en aan het beantwoorden van allerlei vragen.

Het blokje onderbesteding. Ja, het is iets meer dan we normaal gewend zijn. In de jaarrekening zijn daarvoor een aantal verklaringen gegeven. In de burap-II, die we na de zomer zullen behandelen, zullen we graag aangeven hoe we van deze onderbesteding, deze afwijking, een eenmalige uitzondering willen

maken, zodat we bij de jaarrekening 2022 echt weer terug in het zadel zitten met een afwijking van maximaal vijf procent.

Een aantal opmerkingen zijn gemaakt over het stoplichtenmodel-

De **voorzitter**: Mijnheer Van Gruijthuijsen, ik zie een interruptie aankomen van mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank je wel, voorzitter. Over realistisch ramen gesproken: elk jaar in december krijgen de Staten een slotbegroting gepresenteerd waarin de begroting wordt bijgesteld, hoe is het mogelijk dat je dan nog niet in de gaten hebt dat je zoveel gaat onderbesteden? Die onderbesteding is immers ook nog eens gebaseerd ten opzichte van die slotnota en niet ten opzichte van de oorspronkelijke begroting, wat ik me dan nog zou kunnen voorstellen. Leg dat eens uit.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, mevrouw Van der Kammen. Een terechte vraag. Een deel van het antwoord vindt u in de jaarrekening: een aantal technische gronden die ook boekingstechnisch net wel/net niet in het boekingsjaar, of in het jaar van de jaarrekening vallen. Dat is het ene deel van het antwoord. Het andere deel: het is natuurlijk niet zo dat een week voordat wij de slotwijziging behandelen nog gewerkt is aan de slotwijziging. De slotwijziging vindt plaats in de laatste maanden van het jaar, en dan kan het zijn – en dan pak ik weer terug op het eerste punt – dat net wel/net niet in het boekjaar waarover u spreekt een aantal posten meegenomen kunnen worden. Dus daar zit dan toch uiteindelijk – helaas, zeg ik erbij – de afwijking zoals we die dit jaar hebben geconstateerd. En zoals ik net heb aangegeven: ik hoop dat dat eenmalig is.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, is het dan niet heel verstandig om de doorlooptijd van zo'n document op z'n minst te versnellen, of in ieder geval te zorgen dat alle wijzigingen die er nog in kunnen gewoon verwerkt worden, dan maar precies een dag voordat het stuk naar de Staten komt, bijvoorbeeld?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dan kom ik toch met het antwoord: snelheid en zorgvuldigheid gaan ook hier hand in hand. Ik snap uw verzoek wel om een zo actueel mogelijke slotwijziging te hebben, maar ik vraag ook aandacht voor de zorgvuldigheid. Als portefeuillehouder financiën en eindverantwoordelijk voor de jaarrekening vind ik dat net zo belangrijk als snelheid en het meeste één minuut voor twaalf opgelepelde bedrag dat eventueel mee zou moeten in de slotwijziging. Dan ben ik liever wat zorgvuldig, om dat uiteindelijk mee te nemen naar de jaarrekening.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik zou het toch wel op prijs stellen als wij in het kader van ons mandaat, in het kader van onze autorisatierechten- Kijk, nu worden we bij de jaarrekening voor voldongen feiten gesteld en wij zouden het toch wel op prijs stellen als we, zoals het hoort bij een slotnota over allerlei grote bedragen, dat op dat moment kunnen voteren.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Als dat past bij de snelheid en de zorgvuldigheid waaraan ik net refereerde, doen we dat.

Voorzitter. Een aantal Statenleden heeft gerefereerd aan het stoplichtenmodel. We hebben daar ook kort in de commissie Sturen en verantwoorden over gesproken en wat mij betreft blijven we dat gesprek ook voeren. Elke verbetering, elke dag beter om in control te zijn, werkt dit college in de diverse programma's graag met u samen, en daarover informeren wij u conform de afspraken die wij met u hebben gemaakt.

Dan een aantal concrete vragen van het CDA over de onderbesteding van de economie. Begin februari is de impuls rondom economische projecten door uw Staten goedgekeurd. Wij gaan ervan uit dat we ook die impuls gaan inlopen, met behulp van de impuls en met behulp van de inzet van onze ambtelijke organisatie, om niet een soort doorverschuiving te realiseren, want onze economie blijft vragen om de inzet van ons als provincie.

De coulance met subsidies, ja, ik ben even aan het zoeken wat u bedoelde met 'loslaten'. Wij hebben continu een hele goede verhouding met onze subsidieontvangers, daar werken we heel goed mee samen en daar maken we ook afspraken mee. Met corona was het een bijzondere periode en vonden wij het verantwoord, en eigenlijk heel logisch, om hiermee coulant om te gaan. Dat blijven we doen, ook na corona, maar we zijn, conform de verhouding die wij met u hebben als Staten, ook voor "afpraak is afspraak".

De **voorzitter**: Denkt u ook eventjes aan uw spreektijd, mijnheer Van Gruijthuijsen?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank voor de reminder, voorzitter. Dus vanuit die context, dat evenwicht, zou ik uw vraag willen beantwoorden.

Het arbeidsmarktbeleid. De heer Heijmans, maar ook een aantal andere sprekers kwam daarop terug. We herkennen allemaal het arbeidsmarktfarct, daar blijven we continu vanuit onze rol op werken en we gaan geen, zoals de heer De Bie zegt, "uitgeven van geld vindt z'n weg", terwijl u, mijnheer Heijmans, zegt: "we moeten het bedrag wel op een zinnige manier uit blijven geven". Ook die balans blijven wij zoeken, want we gaan niks zomaar over de schutting gooien omdat we dan maar van ons geld af zijn. Wij nemen bij bijvoorbeeld omscholing en bijscholing echt ook het voortouw. U kent Brabant Leert en met het Rijk, met onze partners in de provincie, werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen, nemen wij hiertoe het voortouw, want dat heeft ons in ieder geval de corona geleerd.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik weet dat de jaarrekening vooral terugkijken is, toch wil ik een poging doen om ook een heel klein beetje vooruit te kijken. Wat we nu constateren, hoe gaat dat wat u betreft straks uitpakken bij de komende begrotingsbehandeling? Gaan we dan een verschuiving zien? Gaat u meer richting dat arbeidsmarktbeleid, met name meer richting bijscholing en omscholing, of zegt u: nee, we gaan toch in principe op dezelfde weg door.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Voor de begrotingsbehandeling bespreek ik graag met u ook het programmeringsdocument van het programma economie, waaronder arbeidsmarktbeleid. Daarin zult u ongetwijfeld wel wat verschuivingen zien, of net wat meer diepgang, dat u wat meer op de hoogte wordt gebracht van wat wij met arbeidsmarktbeleid wel en niet doen en welke intensiveringen we binnen de mogelijkheden die we hebben ook daadwerkelijk inzetten.

De heer **Heijmans** (SP): Ik zou u willen vragen, omdat het zo'n belangrijk onderwerp is, zeker voor Brabant: mocht u komen tot nieuwe ideeën, betrek daar dan vooral ook de Staten bij, via bijvoorbeeld een informerende bijeenkomst, om met ons de juiste weg te bespreken, hoe wij het maximale kunnen doen om te zorgen dat de juiste mensen in Brabant op de juiste plaats komen als het gaat om arbeid.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Zoals u ongetwijfeld weet als goed geïnformeerd Statenlid, sturen wij regelmatig een actualiteit-Statenmededeling over onze inzet rondom arbeidsmarktbeleid. Als de agendavergadering daaraan goedkeuring verleent, ga ik daar graag in een themavergadering met u en met alle andere Statenleden over in gesprek.

De laatste vraag van D66 over de spreiding van subsidies. In het verleden hebben wij in overleg met de destijds betrokken accountant bewust de keuze gemaakt om het te doen zoals we het nu doen. In de commissie Sturen en verantwoorden heb ik u al aangegeven dat wij uw suggestie meenemen bij de eerstvolgende herziening van ons financiële beleid.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door mevrouw van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, het is geen interruptie, maar meer een punt van orde. Ik heb nog geen oordeel gehoord over de motie, maar ik kan me vergissen.

De **voorzitter**: De motie die u heeft ingediend wordt later door een andere gedeputeerde behandeld.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Mijn excuses!

De **voorzitter**: Mevrouw Otters gaat dat doen. Het college gaat zo meteen ook nog even schorsen om te overleggen over die motie. Het woord is aan de heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, gezien de tijd kort.

Vragen van de heer Jan-Frans Brouwers, 50PLUS, een drietal. De status CSM-terrein. Op 8 juli zijn jullie uitgenodigd voor een werkbezoek op het CSM-terrein, dan zullen jullie ook bijgesproken worden over de laatste stand van zaken. De originele planning voorzag erin dat in de eerste helft van 2022 de samenwerkingsovereenkomst zou komen. Dat is nog steeds het geval, maar we hebben wel te maken met een collegewisseling en ik kan nog niet zeggen of het ook echt gehaald zal worden. Er wordt wel met man en macht aan gewerkt.

Tweede punt is het LPM. Het betreft vier ontwikkelcellen. Er is er één verkocht en één onder optie. Daar wil ik het op dit moment bij laten.

Dan het laatste: de motie 'Manifest samen doen, samen verder'. Dat heeft geresulteerd in een brede samenwerking van diverse maatschappelijke organisaties binnen Brabant. Ze hebben gezamenlijk ook een oproep gedaan aan alle gemeenten om in de bestuursakkoorden echt oog te hebben voor de ontwikkeling van seniorenhuisvesting. We zien ook terug dat dat op dit moment aan het landen is. Er is dus echt een hele goede beweging uit voortgekomen.

Als laatste. Een aantal sprekers heeft het gehad over de woningbouw en de ontwikkelingen, dat we goed op weg zijn. Dank voor de complimenten. Ik kan u wel zeggen dat het alle hens aan dek is, want de externe marktomstandigheden – renteverhogingen, prijsverhogingen – werken niet mee. Dus we zullen moeten zorgen dat we de snelheid erin houden. Daar werken we met man en macht aan als provincie, maar zeker ook met de gemeenten en de partners in Brabant die met woningbouw te maken hebben.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Spierings heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. De vraag over drugsdumpingen. Wij hebben in december reeds een brief gestuurd aan de twee ministeries die hierover gaan, de kant van Justitie en de kant van Milieu en Water, met de boodschap dat we in Brabant met een aantal drugsdumpingen te maken hebben die van dusdanig grote omvang zijn dat het niet binnen de subsidieregeling past en waarvan wij bovendien als provincie ook zeggen: dit is echt een Rijksverantwoordelijkheid. Staatssecretaris mevrouw Heijnen is op bezoek geweest op de Brabantse Wal, samen overigens met ambtenaren, niet alleen van haar departement, maar ook van Justitie. Daar hebben wij ook aangekaart dat er een andere manier van vergoeden zal moeten komen voor deze kosten, omdat het zo niet gaat. We hebben daar ook de Pluk-ze-

gelden gesuggereerd. Er kwam overigens ambtelijk vanuit Justitie een prachtige uitleg waarom dat niet mogelijk zou zijn, geef ik maar eventjes meteen aan. Daarnaast is zeer recent in de Tweede Kamer een motie aangenomen die onder andere ook op de Pluk-ze-gelden wijst, zij het in andere bewoordingen, en de regering verzoekt om in overleg met IPO, de VNG en de Unie van waterschappen de huidige regeling aan te passen, met als doel ruimere compensatie van de gedupeerden, en de Kamer hierover voor november van dit jaar te informeren. Hiermee bent u volgens mij weer helemaal bij.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank u wel, voorzitter. Er is één vraag over mijn portefeuille gesteld, door de heer Van Pinxteren, die betrekking heeft op de impuls gelden regeling. Als ik het goed begrepen heb, ging de vraag over de besteding van de middelen die eind vorig jaar extra zijn geraamd. De Staten hebben in maart vorig jaar via een motie verzocht om extra middelen te ramen voor de impuls gelden regeling. Het college heeft dat in oktober ook gedaan en dat is financieel-technisch verwerkt in de slotwijziging. Er was nog relatief weinig tijd om die 1,2 miljoen euro extra in te zetten en daarom wordt het restant ad ongeveer 250.000 euro overgeheveld naar 2022. Het college heeft daarbij wel gezegd dat op lange termijn het standaardbedrag van 1,2 miljoen het uitgangspunt blijft. In 2021 en 2022 wordt het verhoogd, omdat we de sector willen helpen met heropstarten na de covid-crisis, waardoor die sector hard geraakt is. We zien het – wel een grappige woordspeling! – als een tweemaalige impuls van de impuls gelden regeling. Daarna wordt het weer de standaard van 1,2 miljoen euro.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Er was één vraag inzake mijn portefeuille, over het restant-budget van BrabantStad, van de heer Heijmans. Helaas misschien, mijnheer Heijmans, hebben wij niet zoveel te zeggen over dat budget, omdat het een aantal jaren geleden door de BrabantStad-partners – en dan zijn we met ons zessen – bij elkaar is gebracht. Als provincie voeren wij het secretariaat en we beheren ook de kas van BrabantStad. Deze middelen zijn dus van de partners in BrabantStad, maar staan op onze begroting. Er is natuurlijk een bestedingsplan voor. De afgelopen twee jaar is vertraging opgelopen, mede als gevolg van corona, en daardoor is er minder georganiseerd, althans fysiek, binnen BrabantStad.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, dank u. Het antwoord is duidelijk, gedeputeerde, maar zou u dan in ieder geval bij de andere partners willen bepleiten dat, als er in de toekomst geld overblijft, dat teruggaat naar de partners die het ook gezamenlijk hebben opgebracht? Het gaat misschien helemaal niet om zoveel geld, maar het gaat om het principe. Het geldt ook voor ons als Statenfracties: het fractiebudget dat we niet opmaken nemen we ook niet mee naar een nieuwe periode. Dat zou voor BrabantStad wat mij betreft ook moeten gelden. Je kunt zeggen dat het dan in ieder geval een impuls is om iets te doen met het geld dat je ter beschikking krijgt gesteld, en als je het dan toch nog overhoudt, heb je het ook blijkbaar niet nodig. En nogmaals: er zijn verschillende gedeputeerden die best iets zinnigs met dat geld weten te doen.

De **voorzitter**: Uw punt is helder, denk ik. De gedeputeerde.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, mijnheer Heijmans. Uiteraard gaan we ook binnen BrabantStad zuinig om met onze middelen, dat doet iedere partner daarin, en die begroting is natuurlijk

onderwerp van gesprek. Het is een meerjarig budget en we zijn ook net weer nieuwe plannen aan het maken voor BrabantStad. Daar geldt ook de financiële afweging.

De **voorzitter**: U was klaar met uw beantwoording. Dank u.

Ik stel voor dat we tien minuten gaan schorsen, omdat het college behoefte heeft aan overleg in relatie tot de motie.

Schorsing (11.57-12.07)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Ik verzoek u allemaal snel te gaan zitten. Gedeputeerde Otters heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Er was een suggestie van de SP om kleinschalige maatregelen te nemen. Verkeersveiligheid, dat weet u, ligt mij na aan het hart. Bij verkeersveiligheid is het niet alleen het onderhoud van onze infrastructuur, maar is het voornamelijk, en dat is voor 95 procent, het gedrag van personen. De meeste ongelukken bijvoorbeeld komen door het niet dragen van een autogordel. Daarom blijven wij er toch voor kiezen om in te zetten op die bewustwording.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd op dit onderwerp, dus we wachten eventjes totdat de heer Heijmans zover is. Hij heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Het klinkt heel logisch, want gedrag is zeker belangrijk als het gaat om het voorkomen van verkeersslachtoffers, maar als aan de andere kant de rekenkamer, die we toch niet voor niks hebben en waarvan we toch denken dat die verstandige adviezen geeft, grote vraagtekens zet bij de effectiviteit van dat soort campagnes, zegt u daar dan van "dat negeren we" of zegt u "misschien is het toch de moeite waard om na te denken of we het geld niet beter aan concrete maatregelen kunnen besteden"? We hebben tenslotte die rekenkamer niet voor niks ingesteld.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Nee, een terecht punt van u. Het allerbeste werkt handhaving, maar die zit niet bij ons, die zit bij het OM. Maar zeker wil ik er nogmaals naar kijken, want nogmaals: voor ons is verkeersveiligheid echt van belang. Elke dode is er een te veel.

De heer **Heijmans** (SP): Heel fijn. Ik heb begrepen dat dit binnenkort besproken gaat worden in een themavergadering, of rondetafelgesprek – dat weet ik niet precies. En u zegt: ik ben bereid om overal over na te denken en eventueel te overwegen het anders te gaan doen? Dat begrijp ik uit wat u zegt.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dat 'overwegen' heb ik niet gezegd, maar ik ben sowieso bereid om het grote geheel te gaan bekijken en we zullen altijd prioritering inzetten daar waar we zoveel mogelijk verkeersslachtoffers kunnen voorkomen.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Over het personeelstekort had u ook een opmerking, maar ook een opmerking – en dan heb ik het over de SP – over de inhuur. Het is niet onze taak om ambtenaren te gaan uitleenen, maar er zijn activiteiten die we samen met partners uitvoeren en dan maken we daar wel gebruik van om de werkzaamheden bij elkaar uit te zetten.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, sorry, voorzitter, maar misschien dat de gedeputeerde begrijpt dat het een beetje vreemd overkomt. Je ziet de kosten voor externe inhuur stijgen en tegelijkertijd lees je dat de provincie mensen uitleent om bij anderen te werken. Nu snap ik wel dat dat niet over dezelfde mensen gaat, maar ik hoor gedeputeerden, maar ook allerlei Statenleden hier, vaak zeggen "nee, dat doen we niet, want dat is onze taak niet", en ik dacht dat het uitleenen van personeel ook onze taak niet was. In hoeverre lopen wij nu het risico-

De **voorzitter**: Uw punt is helder. De gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Het is inderdaad onze taak niet, maar dan val ik in herhaling: er zijn samenwerkingsverbanden, of dingen die we gezamenlijk uitvoeren, en dan gebeurt het wel.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, dan heb ik toch nog wel de vraag of wij als provincie hiermee niet gaan concurreren met commerciële en particuliere uitleenbedrijven – laat ik het zo maar even noemen. Want u zegt "we doen iets dat onze taak niet is" en u gaat zich wel begeven op een terrein waarop ook andere commerciële mensen werkzaam zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Nee, we doen altijd alles in het belang van de Brabantse opgave.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Er was een vraag over de bezwaarschriften: waarom het aantal procedures daarvoor gestegen is in relatie met corona. Die relatie kan ik niet leggen. Het is wel een beetje de waan van de dag, wat ik merk: dat mensen toch sneller naar de Raad van State gaan, zeker ook nu met de stikstofproblematiek, waardoor vaker bezwaarschriften worden ingediend.

Vanuit GroenLinks een vraag over het OV in West-Brabant. Ik neem uw oproep ter harte. We zien helaas nog niet dat het reizigersaantal weer terug is op het niveau van 2019, we zitten nu op 80 procent, dus wij gaan ook niet extra bussen inzetten, omdat we nog niet op die 100 procent zitten. Maar er komt een Statenwerkgroep aan en ik denk dat we dit dan sowieso eens even goed met elkaar gaan bespreken.

Met haar opmerking over de archiefbescheiden heeft mevrouw Van der Kammer inderdaad een punt. 'Archiefbescheiden' is de juridische term. Deze stamt uit de Archiefwet van 1995, uit de vorige eeuw, uit mijn tijd in het notariaat, bescheiden is een papiertje. Inmiddels zitten we in het digitale tijdperk en gaan wij er wat ruimhartiger mee om, maar als het gebruikt moet worden in de juridische context, gebruiken wij hier in dit huis het woord 'archiefbescheiden'.

Verder had u een vraag-

De **voorzitter**: We wachten eventjes tot mevrouw Van der Kammer bij de interruptiemicrofoon is.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter. Fijn in ieder geval dat de juridische betekenis van die term erkend wordt, maar dat neemt niet weg dat de provincie wel allerlei wettelijke aanduidingen op één hoop veegt met allerlei interne aanwijzingen, memo's, noem-het-maar-op. Daarmee wordt onze controlerende taak wel ondermijnd. Hoe kijkt het college daartegenaan? En is het college bereid om in de verplichtingen die het heeft ten aanzien van de wet gewoon de zuivere, wettelijke termen te gebruiken? Want het argument dat een archiefbescheid alleen papier is, is niet helemaal waar. Je hebt ook digitale archiefbescheiden. Misschien kunt u die term 'digitaal' erbij noemen, dat vind ik helemaal prima, maar ik

zou het wel zuiver vinden als de wettelijke aanduidingen voor documenten en alle wettelijke bijbehorende aanduidingen gebruikt worden.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik begrijp uw oproep zeer goed. Ik kan natuurlijk een welles/nietes-verhaaltje gaan houden, maar 'bescheiden' betekent echt 'papier'. De digitalisering is in rap tempo enorm toegenomen. De hoeveelheid informatie die we krijgen, die we versturen, die we verwerken, is explosief. Daarom praten wij ook over duurzame informatie. Maar nogmaals: ik begrijp echt wat u zegt. In de juridische context zullen wij ook altijd 'archiefbescheiden' gebruiken, maar wij willen als provincie ook een beetje met de tijd meegaan; het is inmiddels 2022.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): U had ook nog een vraag over de verbonden partijen. Die zijn zelf verantwoordelijk voor de archivering en het informatiebeheer. De provinciearchivaris ziet daarop toe en rapporteert hier formeel over.

Verder wil ik nog even reageren op uw motie-, maar dat zal ik dan straks doen, want ik krijg een interruptie.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Het college rapporteert totaal niet over de archivering van de archiefbescheiden van de verbonden partijen; daar wordt over gezwegen. Maar als je het verslag van de provinciearchivaris bekijkt, dan schrik je toch wel. Ik weet niet hoeveel Statenleden die documenten gelezen hebben, maar ik raad aan om dat toch eens te doen, want het is niet overal best gesteld met de archivering, bij de omgevingsdiensten bijvoorbeeld. In dat licht bezien vind ik het volledig ontbreken van ook maar enige reflectie daarop vanuit het college zorgwekkend.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik ken inmiddels uw termen, hoe u het gebruikt. Ja, zorgwekkend. Kijk, de inspecteur ziet hierop toe en rapporteert hier ook formeel over, dus ambtelijk is er wel toezicht op deze verbonden partijen en er wordt ook echt aan gewerkt. Ik neem aan dat u daar geen genoeg mee neemt, maar daar zult u het toch echt mee moeten doen. Het zit in ons vizier.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dat vind ik inderdaad een heel onbevredigend antwoord, voorzitter. Want het college dient ons jaarlijks te rapporteren over de Zorgplicht Archieven en laat daarbij dus na om over een aantal belangrijke thema's te rapporteren, zoals kwaliteitsmanagement, zoals deze zorgplicht voor de archieven van bijvoorbeeld de omgevingsdiensten. Ik vind dat toch, en ik gebruik het woord nog een keer: zorgwekkend. Waarom rapporteert het college daarover niet aan PS?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik val in herhaling. Ik ga weer zeggen dat er echt aan wordt gewerkt. Ik wil ook mijn complimenten uitspreken aan u, dat u altijd zo'n uitzoekwerk doet en ook daarmee ons spiegelt, dus ook ons scherp houdt. Ik neem het zeker mee en we gaan er nog harder aan werken dan we al doen.

Dan de motie, die ik ook van uw kant goed begrijp. In de eerste overweging verwijst u naar een aantal dossiers. Ik noem even Essent en Attero. Die worden volgens de wet al blijvend bewaard; dat heeft te maken met de zwaarte van het dossier, zoals ook in de Archiefwet staat. Als ik even kijk naar de twee

dicta, dan moet ik zeggen dat, waar in het eerste deel gesproken wordt over de adviserende rol van de provinciearchivaris, die er al bij wordt betrokken, maar vervolgens wordt ook gevraagd of Provinciale Staten hierin niet een beslissende rol zouden moeten krijgen, en dan leg ik hem eigenlijk weer terug bij u. Het zou kunnen zijn-, we zouden daarover, want uiteindelijk, ja, hoe moet ik dat nou uitleggen?- Wij hebben daarin het mandaat, dat hebt u ooit aan ons gegeven, maar als Provinciale Staten hierin een rol willen krijgen, dan laat ik het oordeel over de motie graag aan u. Maar ik zou ook willen zeggen dat het misschien een voorstel is dat er suggesties kunnen worden gedaan tijdens een presidiumvergadering, en dan kunnen wij die meenemen in onze besluitvorming binnen GS.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank je wel, voorzitter. Ik hoor het college hier een beetje twifelen. Kijk, wij hebben hier nog nooit een mandaat over afgegeven, want dit beleid over hotspots is nieuw beleid van het college. Dat is gewoon even tussen de soep en de aardappels verstoppt in dat verslag, dat waarschijnlijk niet zo heel veel Statenleden gelezen hebben. Ik heb daar ook het beleid over opgevraagd en dat is volgens GS aan GS. U geeft nu aan dat dat aan PS is voorgelegd, of dat we daarvoor mandaat zouden hebben afgegeven, maar dat waag ik te betwijfelen. Ik zou het zeer op prijs stellen als we met elkaar goed van gedachten kunnen wisselen over waar nou uiteindelijk welke inbreng thuis zou horen. Ik vind het in ieder geval geen goed idee als enkel bij de ambtelijke organisatie en GS die dossiers zouden kunnen worden vastgesteld. Daar vraag ik toch ook echt een rol voor PS in.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dan zult u die vraag toch echt moeten uitleggen aan uw mede-Statenleden. Wij staan hier als GS, wij hebben een uitvoerende taak en denken het op deze manier goed te doen. Nogmaals mijn suggestie om te kijken of het wellicht ook meegenomen kan worden in het presidium, zodat u ons vooraf een advies kunt geven. Dat is ons oordeel over de motie. Volgens mij heb ik dan alle antwoorden gehad. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar de tweede termijn van uw Staten. Ik stel overigens voor om te schorsen voor het eten nadat we deze termijn hebben afgerond, inclusief de termijn van het college. Ik loop u langs. De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Nee.

De **voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Hartelijk dank aan de gedeputeerden voor de beantwoording in eerste termijn, niet alleen het feit dat er geantwoord is, maar over het algemeen ben ik ook nog redelijk tevreden over de antwoorden, evenals over de jaarrekening, voorzitter. Ik heb dat in mijn eerste termijn nog niet gedaan, maar ik wil best een compliment maken voor de wijze waarop deze jaarstukken gepresenteerd zijn: goed leesbaar, kort maar krachtig. Maar, voorzitter, en dat ligt niet aan degenen die de jaarstukken opgesteld hebben, we hebben nog wel wat vragen over een paar onderwerpen, waarvan ik me als Statenlid afvraag: kan ik hier nou zoveel mee?

Mijn eerste vraag gaat over de totale broeikasgasemissie. Hoe moet een eenvoudig Statenlid, want dat ben ik, en dat zijn de meesten van ons, de voortgang van die emissiecijfers nou door de jaren heen volgen als u slechts de cijfers van 2019 geeft? En hoe moet dit eenvoudige Statenlid beoordelen of die cijfers van

2019 een verbetering of een verslechtering zijn, en wat het verband is – en daar zit 'm de crux – met het politiek handelen van dit college? Want u geeft in de jaarrekening aan “wat hebben we uitgegeven” – laat ik het maar even simpel zeggen –, “wat hebben we daarvoor gedaan en waar heeft dit toe heeft geleid?”, en dat suggereert dat, als er een verbetering is, dat te danken is aan het college, terwijl er natuurlijk andere redenen zijn waarom sommige zaken heel goed of heel slecht kunnen gaan. Het zou fijn zijn als je daar als Statenlid in de komende jaarrekening wat meer conclusies uit zou kunnen trekken.

Een ander onderwerp, dat eigenlijk een beetje over hetzelfde gaat, gaat over het bevorderen van de naleving van de wettelijke energiebesparingen. Kunt u – en dat had ik misschien via een technische vraag moeten vragen – aangeven wat u bedoelt met de maatregelen die u daar noemt en kunt u ook hier weer melden in hoeverre de veranderingen, de verbeteringen, maar ook de verslechtingen in energieverbruik te danken zijn aan het handelen van dit college? Want dat is natuurlijk voor ons als Staten de cruciale vraag.

Tot slot heb ik nog een kleine vraag. Op 7 september 2018 heeft dit college nieuw beleid in gang gezet, wat betekende dat er geen 300 miljoen kubieke meter meer vergund zou worden aan wateronttrekkingen, maar dat dat naar 250 miljoen zou gaan. Ik wil graag informeren hoe de stand van zaken hiermee is. Zijn we aardig op weg met die vermindering van 50 miljoen, of is dat toch veel lastiger dan we dachten? Dat waren mijn vragen, voorzitter. Dank u.

De **voorzitter**: Ik kan me overigens voorstellen dat de meer technische vragen ook technisch beantwoord worden. Dank u wel. Ik ga naar mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Verkade.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter, en college bedankt voor de beantwoording van de vragen. Toch nog een vervolgvraag, en die gaat over de motie die op één stem na door de hele Staten is aangenomen betreffende die 3,6 miljoen euro. Het is – ik heb het net nog even nagekeken – over een paar dagen negen maanden geleden. In negen maanden kan veel volbracht worden, maar met dit geld is het toch niet gelukt om in die negen maanden wat te doen. En om in dat thema te blijven, de kip of het ei: u zegt dat er te weinig passagiers zijn om bepaalde buslijnen weer te laten rijden, maar is het niet andersom, namelijk dat er te weinig buslijnen zijn om bepaalde passagiers weer te vervoeren? Als dan ook blijkt dat het wat schort aan het meten van het aantal passagiers, dan vragen wij ons toch af of het goed gaat. Die 3,6 miljoen is negen maanden geleden gevoteerd om de acute nood in het OV te lenigen en als dan nu gezegd wordt dat we het er over een aantal weken over gaan hebben, is dat wat ons betreft te traag.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. In eerste termijn heb ik de tijd genomen om in te gaan op het informatie- en archiefbeleid. Laat duidelijk zijn dat ik dat heb gedaan vanuit een oprechte zorg met betrekking tot de waarborgen binnen onze democratie.

Verder nog een aantal punten over deze jaarrekening. Zo is er nog de zorgwekkende beleidsdrukte en de taakopvatting van de provincie. Het college trekt absurd veel taken vrijwillig naar zich toe en zit daarbij soms met meerdere belangen en rollen tegelijk in dossiers. De provincie verheft zijn overheidstaak tot een heilig doel op zich. De uitvoering van beleid kan op punten gerust worden omschreven als wereldvreemd. De burgers en bedrijven van Brabant dienen is namelijk al lang niet meer relevant voor dit college. Kwaliteit van maatregelen doet er ook niet toe, slechts de kwantiteit van rapporten, onderzoeken,

adviezen, infographics, netwerkbijeenkomsten en andere bezigheidstherapie voor adviseurs, duurzaamheidsmakelaars en sociale innovatiecoaches lijkt hier te tellen. Lobbyen in Den Haag is ook al een doel op zich geworden, daar wordt zelfs een appartement in Den Haag voor gehuurd. Daar waar de provincie wel flink wat inzet zou mogen laten zien, zoals bijvoorbeeld automobilititeit en asfalt, lopen de projecten weer fors achter.

Voorzitter. Er werd voor ruim 13,5 miljoen euro extern personeel ingehuurd, en dat is enkel de capaciteitsinhuur. Daarnaast werd voor meer dan 25 miljoen euro besteed aan onderzoeken en adviezen, in feite ook verkapte inhuur. Voorzitter, dergelijke bedragen zijn een forse overschrijding van de normen die binnen de overheid als acceptabel worden benoemd voor externe inhuur, onder meer door de Tweede Kamer, maar ook reeds jaren geleden de normering in dit huis.

Voorzitter. Het college heeft een pilot uitgevoerd met de rechtmatigheidsverantwoording. We vinden het uitstekend dat dit is gebeurd, maar een reflectie op de ervaringen hiermee ontbreekt. Wat ging er nou goed en wat ging er niet goed? Met name de organisatieaspecten van de koerswijziging dat GS voortaan zelf een rechtmatigheidsverantwoording moeten opleveren zijn onvoldoende duidelijk. Wel is duidelijk, zoals de accountant ook beaamt, dat er twijfels zijn waar de verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheid nu is belegd in de organisatie. De PVV is van mening dat het de directie is die verantwoordelijk moet zijn, en niet de programmamanagers. Wij doen daarom nogmaals een beroep op GS om dit aan te passen, dan wel om op z'n minst de pilot over 2022 te gebruiken om specifiek deze rolverdelingen te evalueren.

Voorzitter, frauderisico. Twee weken geleden hebben we een uitstekende bijeenkomst gehad over dit onderwerp. De accountant heeft ons in de volle breedte meegenomen in de scope van het thema, wat er zoal onder valt en waar in onze provinciale beleidskaders en verordeningen iets over het onderwerp is vastgelegd of bepaald. We hebben wat de PVV betreft duidelijk een weg te gaan. Onze inzet zou dan ook moeten zijn dat GS kennisnemen van de bevindingen en besprekingen en aan de hand van de Sturen met kaders-methodiek komen met een bespiegeling en voorstel hoe een en ander in te richten. Ik wil hier niet direct met een motie komen. Ik hoop dat de voorzitter mij toestaat even de reactie van het college af te wachten, in de hoop dat we een toezegging kunnen noteren.

Tot zover mijn tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. U kunt altijd tot op het eind nog moties indienen, hè? Dan ga ik naar mevrouw De Kinkelder.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Geen behoefte aan een tweede termijn.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Geen tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld, niet. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. Ik zat gistermiddag in Boxtel bij een presentatie over energie en sociale innovatie. Ik dacht dat ik veel wist, maar er was een gedeputeerde die mij iets leerde. Die zei: je moet zeven keer iets vertellen, wil het blijven hangen. Dank u wel, gedeputeerde Spierings, ik zal dat heel goed meenemen en dan ga ik ook tellen of het dan gaat lukken.

Ik heb twee punten. Arbeidsmarkt/onderbesteding. Wat ik al zei: senioren zitten te springen, ze willen graag herintreden, of werken. We hebben geld over. Welke rol zou de gedeputeerde hierin toch kunnen spelen?

De tweede vraag gaat over de informatie die ik pas gisteren heb gekregen in de beantwoording van onze schriftelijke vragen over het openbaar vervoer in Tilburg. De provincie zegt eindverantwoordelijk te zijn betreffende het openbaar vervoer, maar zich niet te willen mengen in het personeelsbeleid. Akkoord, dat

begrijp ik. Maar de provincie zou wel in de aanbestedingen voorwaarden over personeelsbeleid kunnen meenemen, opdat de concessie wordt verleend aan het vervoersbedrijf dat zijn mensen een fatsoenlijk salaris betaalt en goede arbeidsvoorwaarden biedt. Ik zou graag het commentaar willen weten van de gedeputeerde.

Dat was mijn tweede termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Blij met de toezegging van het college dat in de commissie Sturen en verantwoorden een aantal zaken die de accountant als advies aan ons als PS gegeven heeft, behandeld zullen worden, zoals onder de stoplichtenmethodiek.

Het antwoord op de vraag over de impuls gelden is duidelijk en helder en geeft ook duidelijkheid over hoe dit in elkaar gezeten heeft. Dank daarvoor.

Te weinig passagiers in het OV. Als je het de chauffeurs vraagt, zullen ze zeggen: er zijn geen chauffeurs om die lijnen te rijden. De vraag van Lokaal Brabant is dan ook: wanneer en op welk moment beslist wie, als er weer voldoende passagiersaanbod is, dat die lijnen weer gaan rijden?

Ten aanzien van woningbouw nog één kleine opmerking. Door andere fracties zijn daarstraks enkele opmerkingen gemaakt over Ruimte voor ruimte. Wij hebben ervaren als Lokaal Brabant, afgelopen week tijdens het veldbezoek waar Ruimte voor ruimte heel duidelijk uitleg gegeven heeft hoe zij opereert en wat ze op dit moment doet, hoe nuttig en noodzakelijk de huidige vorm van Ruimte voor ruimte kan zijn om een aantal maatschappelijke, sociale problemen op te lossen. Daarvoor dank, gedeputeerde.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Pinxteren. Ik ga naar het college toe. De heer Van Gruijthuisen

De heer **Van Gruijthuisen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Een korte beantwoording. Mevrouw Van der Kammen heeft vragen gesteld over de rechtmatigheidsverordening. Wij hebben eerder al van gedachten gewisseld over de rol van programmamanagers, directie en gedeputeerde. Onze positie en verschillen – dat laatste wil ik ook benadrukken – zijn niet veranderd. We vinden echt dat de programmamanager ‘sec’, zoals het organisatiemodel ook ingericht is, verantwoordelijk is voor, een aantal keer per jaar met de directie overlegt en ook Gedeputeerde Staten daarin meegenomen worden en dat bespreken. Gedeputeerde Staten zijn, conform het voorstel dat in Den Haag nu volgens mij binnenkort bij de Eerste Kamer ligt en daadwerkelijk ook uitgevoerd gaat worden, verantwoordelijk. En we hebben de vorige keer afgesproken dat we graag met u in gesprek gaan over de onderwerpen in de pilot over dit jaar, want ons is nog een jaar gegund om een pilot uit te voeren.

De tweede vraag ging over de fraude- en risicobestrijding. Het is een belangrijk onderwerp en daarover gaan wij ook, zoals in de informerende themabijeenkomst is gedeeld, met u in gesprek tijdens de commissie S&V, want het heeft onze aandacht en het is alleen maar goed om juist op dit thema elke dag beter te worden. Dus uw suggestie, zou ik willen zeggen, neem ik graag over. We gaan er in de commissie S&V verder over spreken, om dat verder te preciseren.

De heer Heijmans heeft een vraag gesteld – ik heb hem tenminste zo maar even opgevat – over wat nu de specifieke rol is over de resultaten, de financiën, et cetera, et cetera. Het is niet altijd even makkelijk om dat schaatje te knippen, maar het is ook niet zwart-wit, van: als we een succes boeken, is dan een derde van het resultaat van een collega-provincie of van een gemeente, of van een onderwijsinstelling, of van wie dan ook? Wij vinden dat we altijd recht proberen te doen aan onze inzet, waarin we verschil gaan maken, maar als er drie euro in een initiatief wordt gestoken, en dan zeggen: met die ene euro van de provincie is het verschil gemaakt, nou- Op die manier hoop ik dat ik u mee kan nemen in wat daadwerkelijk ons verschil is, zonder dat ik nou zeg van: 33,1 procent van die drie euro is daadwerkelijk dankzij ons geboekt.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde, daar hebt u natuurlijk volkomen gelijk in, en ik heb ook absoluut niet de suggestie willen wekken dat dat een mogelijkheid zou zijn. Maar om het voor ons als Statenleden toch iets meer te laten zeggen, zou het bijvoorbeeld al fijn zijn als daar – nou, ik heb bijvoorbeeld die emissie genoemd – een tabelletje zou staan van drie jaar in plaats van dat ene jaar. Het hoeft absoluut geen onuitputtelijke opsomming te zijn, maar het zouden bijvoorbeeld de twee of drie belangrijkste maatregelen kunnen zijn die het college heeft genomen in de afgelopen periode. Ik weet dat we dat in principe allemaal terug kunnen vinden in begrotingen en noem-maar-op, maar het zou zo veel meer gaan zeggen, zonder dat ik ook maar de illusie heb dat we dan precies kunnen aangeven: nou, voor 55 procent komt dat door het handelen van het college en voor 45 procent door het handelen van het waterschap – ik noem maar iets.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij is juist dit thema een heel mooi onderwerp om aan de hand van de indicatoren van het verkeerslichtenmodel, of bijvoorbeeld tijdens het bespreken van de programmeringsdocumenten, want elk programma heeft ook weer net, denk ik, als ik u goed beluister, mijnheer Heijmans, een andere weging, of een ander tabelletje nodig, om het maar even in uw termen te zeggen, daarover dat gesprek met mij en mijn collega's te voeren.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans, kort graag.

De heer **Heijmans** (SP): Zoals u weet, ga ik dat gesprek graag aan. Misschien wordt het gesprek wel een discussie, maar dat is dan alleen maar leuk.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nuance, nuance, dank u wel!

De **voorzitter**: Mijnheer Van Gruijthuijsen, gaat u verder.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik ben klaar met de beantwoording van de vragen.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter. De gedeputeerde heeft een poging gedaan om met een toezegging te komen, maar ik vond hem erg mager. Het bespreken binnen de commissie Sturen en verantwoorden vind ik eigenlijk geen goede basis om een wettelijke taak van het college, een taak die ook min of meer in de financiële verordening is vastgelegd, daar serieus op te pakken. Dus ik zou graag willen dat het college aan de hand van Sturen met kaders de thematiek van frauderisico in brede zin – we hebben daar een mooie informatiebijeenkomst over gehad – daadwerkelijk serieus gaat oppakken en met een voorstel komt hoe dat binnen deze provincie vorm te gaan geven.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, wij komen met een voorstel, maar ik zou ook een tussenstap aanbevelen, om in de commissie Sturen en verantwoorden specifiek aan te geven welke punten u dan in dat voorstel zou willen laten meenemen, zodat we meteen het voorstel krachtiger en naar uw behoefte richting de Staten kunnen brengen. Dus ja, een toezegging, met de tussenstap om met de commissie Sturen en verantwoorden de ingrediënten van dat voorstel te kunnen bespreken.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Maar dan bestaat de toezegging er dus ook uit dat u daadwerkelijk serieus aan de hand van Sturen met kaders dit onderwerp gaat oppakken?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Vanzelfsprekend, mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank je wel.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Alvorens de gedeputeerde wegloopt: we hebben een maatschappelijk probleem, we hebben te weinig arbeidskrachten en we hebben te maken met een onderbesteding en de vraag die ik gesteld had was welke rol de gedeputeerde zou kunnen spelen om de senioren daarbij te betrekken om dat probleem op te lossen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): In eerste termijn meen ik naar aanleiding van de inbreng van de heer Heijmans van de SP over het arbeidsmarktbeleid te hebben toegelicht om juist in die tijd tot een kort en krachtig antwoord te komen en dat ik elk moment graag met u in gesprek ga aan de hand van een Statenmededeling waar we overal mee bezig zijn, ook met de mensen die aan de kant staan die u vertegenwoordigt, dus de ouderen. Daar hebben we de vorige keer al over gezegd dat we daar via de arbeidsmarktregio's projecten op hebben gezet en meegefinancierd, zonder dat we nou zeggen "dat komt voor een derde, of 20 procent, door ons". Maar die doelgroep heeft naast alle andere doelgroepen – want er zijn ook een aantal collega's van u die zeggen: denk aan de jongeren, of denk aan andere mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Dus elk talent kunnen wij inmiddels voor onze Brabantse arbeidsmarkt gebruiken en daar zitten we, laat ik het zo maar even zeggen, echt met onze collega's, met andere deelnemers die verantwoordelijk zijn voor de arbeidsmarkt, waar toch ook wel druk is, echt te duwen van: kunnen we dat niet een tandje scherper, beter doen via opleiding/omleiding, andere gesprekken bij het loket et cetera, et cetera. Daar zijn we echt op aan het duwen.

De **voorzitter**: Mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Als ik u goed begrip, zegt u: goh, wij zijn ook bezig om na te denken over wat voor rol we zouden kunnen spelen om senioren, misschien zelfs gepensioneerden, weer bij de arbeidsmarkt te gaan betrekken.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nee, we zijn niet aan het nadenken over wat onze rol zou kunnen zijn. We zijn aan het duwen om elke doelgroep aan die arbeidsmarkt te laten deelnemen. We zijn echt met de mouwen opgestroopt aan de gang om iedereen naar die arbeidsmarkt te krijgen. Dus we gaan er niet nog eens een keer over nadenken.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Spierings staat al achter het katheder, maar dat is ietwat voorbarig, want de PVV heeft nog beoogd om een motie in te dienen, begrijp ik M80, in relatie tot woningbouw, en daar zou de heer Ronnes dan op moeten reageren. Dat klopt toch, mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Die motie wordt inderdaad geacht te zijn ingediend.

Motie M80-2022: Onderscheid flexwoningen in woningbouwcijfers

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 24 juni 2022, ter bespreking van de Statenvoorstellen betreffende de Jaarstukken 2021 (PS 28/22);

constaterende:

- dat GS in bijlage 1 van de Jaarstukken (p. 16) stellen:

Realiseren van de woningbouwopgave, vraaggericht en met oog voor zorgvuldig ruimtegebruik. Afgelopen jaar heeft de focus gelegen op versnelling van de woningbouw. Doel is de komende tijd gemiddeld jaarlijks steeds een groei met (ten minste) 12.000 woningen te realiseren. In 2021 zijn er 12.985 woningen aan de voorraad toegevoegd. We hebben de 'Flexpool Versnelling Woningbouw' uitgewerkt en de eerste gemeentelijke aanvragen zijn toegekend. We stimuleren de realisatie van nieuwe (collectieve) woonvormen, in 2021 o.a. via de Brabantse Stijlprijs 'Een thuis voor iedereen!' en de 'Subsidieregeling Flexwoningen Noord-Brabant';

overwegende:

- dat GS voor de woningbouwopgave mede inzetten op de realisatie van tijdelijke flexwoningen;
- dat de locaties van deze tijdelijke flexwoningen een tijdelijke bestemming hebben van maximaal 10 tot 15 jaar;
- dat flexwoningen geen permanente oplossing vormen voor de woningbouwopgave;

verzoeken het college van GS:

in de woningbouwcijfers een expliciet onderscheid te maken tussen gerealiseerde permanente woningen en tijdelijke flexwoningen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV

Patricia van der Kammen, PVV.

De **voorzitter**: Dan geef ik eerst mevrouw Spierings het woord en daarna zal de heer Ronnes op de motie reageren.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Heijmans heeft een aantal vragen gesteld die wel erg in de techniek zitten, maar ik zal proberen zoveel mogelijk op te helderen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja?

De heer **Heijmans** (SP): Als de gedeputeerde vindt dat ze technisch zijn, heb ik er absoluut geen moeite mee als ik daarover schriftelijk geïnformeerd word.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik denk dat ik veel kan ophelderen en dat dat uiteindelijk alleen maar tijd bespaart.

Er zijn een aantal indicatoren waarover wij verplicht moeten rapporteren. Dat gaat onder andere over de totale emissie van broeikasgassen en over de totale productie van hernieuwbare energie. Wij moeten verplicht rapporteren wat de stand is van het jaar waarover wij de jaarrekening naar u toe sturen. Ik snap dat u zich afvraagt: wat zegt dit nu? Ik deel dat gevoel met u. Wij moeten er nu eenmaal verplicht over rapporteren. Omdat wij dat gevoel van u wel herkennen, hebben wij ook een Brabantse energiemonitor gemaakt. In uw agendavergadering van 11 april lag daar een toelichting op, met een infographic erbij met de samenvatting. Op die manier vindt u, zeg maar, ook terug hoe dat over de jaren voortschrijdt. Als u vraagt wat dan het aandeel is dat de provincie hierin heeft geleverd met haar beleid, dan is dat toch echt een kwestie van de evaluatie van de uitvoeringsagenda en het energiebeleid. Als we dat in elke jaarrekening tot uitdrukking moeten brengen, wordt ze minstens drie keer zo lang als we dat voor elk programma zouden moeten doen.

Dan had u nog een vraag over toezicht en handhaving bij de bedrijven en welke maatregelen die bedrijven dan zoal treffen. Zo heb ik uw vraag begrepen. Voor deze specifieke bedrijven, die onder provinciaal bevoegd gezag vallen, zou u die vraag echt aan de omgevingsdienst moeten stellen, maar om u er toch een indruk van te geven, heb ik even gekeken wat er zoal op de lijst staat aan verplichte

maatregelen, en dat geldt dus voor bedrijven die niet onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Ik heb er even de metaalelektro en mkb metaal uitgepakt, omdat die, denk ik, relatief representatief is. Dan kunt u denken aan isoleren van de gebouwschil, ventileren van een ruimte, persluchtinstallaties, liftinstallaties, spuitcabines, het drogen van metalen, al dat soort processen en de maatregelen die genomen kunnen worden om die processen energiezuiniger te maken.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kan me overigens voorstellen dat we in het vervolg wel even scherp zijn op technische vragen, want ja, weet je: als we hier allemaal technische vragen gaan stellen, dan is het einde ook een beetje zoek. Dus ik zou me kunnen voorstellen dat het de volgende keer gewoon schriftelijk gebeurt. Dan ga ik naar de heer Ronnes, zoals ik al had aangekondigd.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dat gaat om de wens om in de woningbouwcijfers expliciet onderscheid te maken tussen gerealiseerde permanente woningen en tijdelijke flexwoningen. Wij doen altijd een uitvraag bij gemeentes en daar maken we dit onderscheid al. We zijn bezig met een kwaliteitsslag op die cijfers. Eigenlijk is de motie dus overbodig, maar ik laat het oordeel aan uw Staten.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Een vraag vanuit de SP-fractie over grondwater en het onttrekkingsplafond. De SP-fractie is immer wakker en actief op dit onderwerp, weet ik; zie ook de technische vragen bij het dossier dat hier straks nog ter tafel ligt. Ja, daar zijn we actief mee bezig. We hebben natuurlijk al actief lege vergunningsruimte ingetrokken bij de grote onttrekkers. Als het gaat over onttrekkers tussen 10- en 150.000 kuub, waarvoor de waterschappen bevoegd gezag zijn, zijn we bezig om in beeld te brengen wat eigenlijk de meldingen en vergunningen zijn die er liggen, hoe actueel het is en allicht volgt daarop dan nog zo'n exercitie als die we van de grote hebben gedaan. We zijn aan het kijken via de Universiteit van Utrecht in hoeverre die doorleverplicht hard is binnen de Drinkwaterwet onder alle omstandigheden. Feit is dat de vraag blijft stijgen, maar moeten wij vervolgens wettelijk altijd maar die doorlevering blijven geven? Dat is een actuele kwestie die in onderzoek is. En u weet dat wij vanuit ons grondwaterconvenant ook aan het kijken zijn naar de kleine onttrekkingen en wat we daar nog kunnen doen. We werken met heel wat maatschappelijke partners innovatief samen om die grondwaterbalans in Brabant maximaal te herstellen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik heb begrepen dat in het college de gedachte leeft dat de vragen zijn beantwoord, waarmee we aan het einde komen- O, mevrouw Otters, ga uw gang.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Er waren vragen gesteld door 50PLUS en Lokaal Brabant. 50PLUS had eigenlijk vervolgvragen naar aanleiding van de schriftelijke vragen en daarop wil ik in deze termijn wel even antwoorden. Ik ga gewoon herhalen hoe het eigenlijk is. De provincie Noord-Brabant gaat niet over het personeelsbeleid van de vervoerders. De vervoerder moet zich houden aan de wet en de cao. Daar hebben wij verder geen inbreng in.

Lokaal Brabant vroeg wanneer de bussen weer gaan rijden en wie daarover beslist. Dat is aan het Tactisch Ontwikkelteam, daar wordt dat besproken en daarin zitten de vervoerder, de provincie Noord-Brabant, de gemeente Tilburg, het ROB, het Reizigersoverleg Brabant, en de regiocoördinator.

De **voorzitter**: Ga uw gang mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Wat de gedeputeerde zegt snap ik. Maar het idee was: kunnen we straks bij de aanbestedingen wat voorwaarden meenemen die iets te maken hebben met deze arbeidsvoorwaarden?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Daarop is het antwoord: nee. Het is hetzelfde als wij een contract aangaan met een aannemer voor het aanleggen van een weg: dan gaan wij ook niet over de vraag hoe om te gaan met het personeel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we wel aan het einde gekomen van de bespreking van dit stuk. Wilt u in het vervolg iets sneller reageren? Ga uw gang.

De heer **Verkade** (GL): Voorzitter, ik verwachtte nog een antwoord van de gedeputeerde, vandaar dat ik nog netjes op mijn plek zat. Ik ben benieuwd naar de besteding van die 3,6 miljoen euro. En in navolging van 50PLUS zijn wij ook van mening dat wij in een toekomstige aanbesteding – daar gaan we het later nog wel over hebben – de lat best wat hoger kunnen leggen dan cao-niveau. Als we zien hoe dat nu uitwerkt in de praktijk voor onze chauffeurs, dan is dat blijkbaar te laag. Als opdrachtgever kun je natuurlijk op allerlei manieren eisen stellen. We zijn ook een maatschappelijk verantwoorde organisatie die probeert het netjes te doen. Daar kunnen we het in de toekomst over hebben, nu alleen nog even een antwoord op die 3,6 miljoen euro.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Excuses. Ik had begrepen dat u een opmerking had geplaatst en niet dat u een vraag had gesteld. U hebt een terecht punt. In uw motie haalt u ook aan dat we erop zouden terugkomen in de jaarrekening en tijdens de burap. Het is wel negen maanden geleden, maar laten we het even in perceptie plaatsen: in januari zaten we nog steeds in een lockdown. In de beginperiode van 2022 zaten we ook qua OV in een situatie die niet vergelijkbaar is met die tweede van 2019. Daarom zeg ik nogmaals: ik ga graag met u en de Staten daarover in gesprek in de Statenwerkgroep.

De **voorzitter**: De heer Verkade.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. Wij waarderen ook zeker de inzet van het college hierop. Alleen, ik las net nog even bijvoorbeeld over lijn 80 van Nuland die is geschrapt. Dat kwam vanwege te weinig passagiers, in combinatie met te weinig geld, en wij hebben volgens mij die 3,6 miljoen euro gegeven om dat soort lijnen gewoon weer te laten rijden. Daar hoeven we niet heel lang over na te denken. Dat is gewoon kijken met de commissie waar u het net over had in de samenstelling zoals die is. Als die 3,6 miljoen euro als extra budget heeft om lijnen gewoon in de benen te houden, dan zijn wij heel gelukkig. Maar we hebben het erover. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee komen we nu toch echt tot een afronding. Ik schors de vergadering tot half twee.

Schorsing (12.51-13.35)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik stel voor dat we de vergadering hervatten. Het is 13 uur 35. Ik wil u allen verzoeken om te gaan zitten. Aan de orde is Statenvoorstel Bestuursrapportage-I 2022.

29/22 Eerste Bestuursrapportage 2022 (Burap-I 2022)

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Janssen van de VVD. Ik zou u willen verzoeken alle gesprekken te staken. De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Voorzitter. Het leven is goed in het Brabantse land, omdat het daar goed werken, wonen en genieten is. Natuurlijk zijn wij niet blind voor de oorlog in Oekraïne, de hoge inflatie, de rentes die stijgen en de onzekerheden die dat met zich meebrengt. Om het leven in het Brabantse land goed te houden, is het belangrijk, juist nu, om goede beslissingen en accenten te leggen, hier in het huis van Brabant. Van de 141 doelstellingen, prestaties en bijbehorende indicatoren loopt ruim 80 procent volgens planning. Wij stellen echter de vraag of deze 80 procent ook echt groen zijn.

Voorzitter. De VVD kiest voor beleid dat zorgt dat het goed wonen, werken en genieten blijft in Brabant. In de bestuursrapportage staat wonen op groen. Dat is heel mooi, maar wij krijgen signalen dat het anders is op sommige fronten. Laat ik twee voorbeelden noemen. Studenten kunnen nog steeds geen kamer krijgen in de steden. Daar is in het verleden een motie voor ingediend. Het lijkt erop dat de gedeputeerde de verantwoordelijkheid daar niet helemaal pakt. Hoe kijkt de gedeputeerde daarnaar en hoe staat het met de opvolging van die motie? Daarnaast ontvangen we signalen dat veel gemeentes steen en been klagen. Er zijn geen projectleiders en vergunningverleners te krijgen, geplande projecten lopen grote achterstanden op, vanuit de bouw hoor je schaarste aan personeel, aan materiaal. Hoe verklaart de gedeputeerde dan het groene vinkje? Klopt dat wel met de ambities van Brabant en de hoop van vele Brabanders dat er nu echt eens snel woningen bij gaan komen?

Eerder vandaag had ik het al even over mobiliteit. Volgens de VVD is het belangrijk dat onze Brabanders snel en veilig van A naar B kunnen. De files zijn volop terug en als we wat verder in de toekomst kijken naar de groei die Brabant doormaakt, moeten we nu ervoor zorgen dat we ons mobiliteitsnetwerk op peil houden. Als we naar de burap kijken, zien we dat we het op dit onderwerp niet gemakkelijk hebben. Er liggen genoeg goede plannen op de plank, maar procedures duren erg lang. De oplopende kosten en stijgende grondstofprijzen dwingen ons keuzes te maken in een tijd waarin ook de provincie niet alles meer kan, moeilijke keuzes, maar wel keuzes die we maken om Brabant in beweging te houden. En als we het dan toch hebben over keuzes, dan kiezen we er wat de VVD betreft ook voor om die belangrijke projecten waarmee we begonnen zijn ook af te maken, dat we ook oogsten wat we gezaaid hebben. Tijdens de behandeling van de perspectiefnota is een motie aangenomen om voor de begrotingsbehandeling in beeld te brengen wat hiervoor nodig is. Deze burap laat maar weer eens zien hoe belangrijk het is dat er echt wat gaat gebeuren, en dat het ook echt nodig is, anders dreigen projecten echt vast te lopen en dreigen Brabanders vast te blijven staan. Wij zijn benieuwd hoe de gedeputeerde hiernaar kijkt.

Het volgende actuele onderwerp is energie. Energieschaarste, hoe kan dat nou? De problemen met het net waren er al, maar dat Brabant nu op slot is gezet is een zware maatregel. Het doet de VVD goed dat in samenspraak met het Rijk en gemeenten nu een taskforce is ingesteld. Hoe kan het dat de gedeputeerde dit niet zag aankomen? Wat doet de gedeputeerde? Wat gaat ze verder doen de komende weken en maanden om te zorgen dat de Brabanders niet zonder stroom komen te zitten en dat onze mkb-bedrijven de aansluiting kunnen maken die zij nodig hebben? Tevens zijn wij geïnteresseerd in de gevolgen van deze maatregel voor de uitvoering van de RES-en. De VVD is van mening dat je niet aan de ene kant de bedrijven kunt verplichten om te verduurzamen en aan de andere kant hen geen aansluiting op het net kunt garanderen. Hoe gaat de gedeputeerde dit aanpakken? Is zij op zoek naar alternatieven in opwek en opslag van energie?

Een ander actueel onderwerp is het belang van water en bodem. Kijk alleen al naar de problematiek rondom de droogte. In deze burap zien we veelal oranje op de voortgang van de gestelde doelen, en dat terwijl maatregelen op het gebied van water en bodem keihard nodig zijn voor een Brabant waar het goed werken, wonen en genieten is. De VVD begrijpt dat de doelen een langetermijnafspraak vergen en dat er veel partijen betrokken zijn, maar zoals het college zelf al constateert is er meer inzet nodig. Ondanks dat hierover afspraken gemaakt zijn, zien we nog steeds oranje gekleurde doelen. Als VVD verwachten wij dan ook dat de gedeputeerde alle partijen aanspoort hier meer te doen. Kan de gedeputeerde zeggen welke concrete stappen zij dit jaar gaat zetten op het gebied van voldoende water om van oranje naar groen te komen en zo te werken aan de leefbaarheid van Brabant?

Daarnaast een algemene opmerking. In de meicirculaire gemeentefonds staat te lezen dat men vanuit het Rijk nog meevallers in het verschiet ziet liggen. Kunnen wij vanuit het provinciefonds ook meevallers verwachten die bijdragen aan de realisatie van onze programma's?

Voorzitter, dit zijn de accenten die de VVD wil leggen. Wij gaan akkoord met dit voorstel. Wij wensen iedereen succes bij het verder realiseren van onze programma's, zodat het ook in de toekomst in Brabant goed werken, wonen en genieten is.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Goed te zien dat dit jaar alles grotendeels volgens de begroting en volgens de planning verloopt. Met deze burap stellen we vandaag ook formeel het bedrag van vijf ton beschikbaar voor de uitvoering van de Oekraïne-motie. Dat is meteen ook het moment voor ons om aan te geven dat we nieuwsgierig zijn naar hoe het staat met de invulling van die motie. Ik ben benieuwd of het college ons vandaag kan bijpraten over die invulling.

Voorzitter. Ik wil niet te veel in details treden, maar mijn oog viel op het afwikkelen van subsidies. Het lukt kennelijk niet om tijdig die subsidies af te handelen. Uw reactie is dan om dan maar de norm te verlagen. Dat kunt u toch niet menen!, was mijn eerste indruk toen ik dit las. Mogen wij ervan uitgaan dat dit een uitzondering is en dat dit tijdelijk is?

Voorzitter, dan kom ik al bij mijn laatste punt. Met de terreinbeherende organisaties is afgesproken dat zij drieduizend hectares verwerven om het eindbeheer te doen. Met grondeigenaren in alle gebieden worden gesprekken gevoerd, maar de partners geven aan dat de grondverwerving op vrijwillige basis niet altijd en overal tot de gewenste resultaten leidt. Ik kan me die weerstand bij de grondeigenaren ook wel voorstellen. Waarom moet dit beheer per se via de terreinbeherende organisaties lopen? Waarom kan dit niet door de huidige grondeigenaren opgepakt worden? Hier moet toch een goede businesscase van te maken zijn?

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik neem aan dat u beoogt het college aan te spreken en niet mij als persoon. Ik ga naar mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Voorzitter. Over de volle breedte ligt de uitvoering van de begroting 2022 voor het merendeel op koers. 80 procent, zoals mijn voorgangers al vermeldde, loopt volgens planning. Dat is goed, maar uiteraard hebben wij ook een aantal vragen.

Op het gebied van water en bodem is het belangrijk dat we op koers blijven, zeker gezien de uitdagingen van de toekomst, zoals klimaatadaptatie, droogtebestrijding en het behalen van de KRW-normen voor waterkwaliteit. Hetzelfde geldt voor het programma Natuur en milieu. De realisatie van een robuust Brabants natuurnetwerk is vertraagd. D66 ziet graag dat de gedeputeerde de druk op de inmiddels ingezette versnellingsacties blijft volhouden.

Ook onderstreept D66 de noodzaak van een doortastende gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe opgaven. Wij zullen deze voortgang scherp in de gaten houden.

Door de vergunningafgifte wordt het verloop van de realisatie van het snelfietsroutenetwerk vertraagd. Onze fractie wil graag van GS weten of de mogelijkheid bestaat, als tijdelijk alternatief, om de bestaande fietspaden te verbreden.

D66 maakt zich ook zorgen over het feit dat vanwege een steeds nijpender personeelstekort steeds meer OV-ritten vervallen en soms zelfs hele lijnen. Wij zijn bang dat het OV helemaal vastloopt. Hierover lezen we niets in de bestuursrapportage. Graag willen we van GS weten hoe GS hierover denken en wat voor maatregelen hiertegen genomen kunnen worden.

Ook vindt D66 het jammer dat de verduurzaming van het mobiliteitssysteem onder druk staat. Volledig zero emissie-rijden wordt pas in 2027 gehaald. Vindt de gedeputeerde dat ook niet veel te laat?

In het programma Vrijetijd, cultuur en sport en erfgoed staan alle stoplichten op groen, allemaal positief nieuws, maar wij zijn er ons als D66 ook van bewust dat deze sector nog lang niet hersteld is van de moeilijke coronatijd. Wij vragen het college daarom ondanks de groene stoplichten alert te blijven op signalen vanuit deze sectoren.

Het is goed om te lezen dat de uitvoering van het programma Kennis- en talentontwikkeling bijna volledig op koers ligt. Wij hebben echter nog geen inzicht in de banen van de toekomst. Juist in relatie met de maatschappelijke transitie vindt D66 het noodzakelijk om een goed inzicht te hebben in ontwikkelingen binnen de arbeidsmarkt. Hoe gaat de gedeputeerde dit inzicht snel verkrijgen?

Er is ook heel goed nieuws. Bij de behandeling van de perspectiefnota heeft onze fractievoorzitter aandacht gevraagd voor jongeren die de weg naar een goede opleiding en een passende baan niet kunnen vinden. Brabantse bedrijven kunnen hierin een rol spelen door basisschoolleerlingen en hun ouders eerder te betrekken bij de beroepen van de toekomst. Wij zijn dan erg blij verrast dat ASML deze week bekend heeft gemaakt om voor 60.000 basisschoolkinderen in de Brainportregio technieklessen op te gaan zetten én te betalen. En we hoorden van het initiatief van de Osse Industriële Kring dat zij technische bedrijfsbezoeken organiseren met een afsluitende techniekdag voor de groepen 7 en 8 van de basisscholen. Onze oproep is dan ook dat GS dit actief bij de Brabantse bedrijven onder de aandacht gaan brengen. Dit geeft namelijk kansen aan alle Brabantse basisschoolleerlingen om in contact te komen over de beroepen van de toekomst. Hoe denkt de gedeputeerde hierover? Want nog steeds geldt: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Verkade heeft het woord.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. Onze bijdrage is vergelijkbaar met die van de eerste termijn. Wij zijn tevreden als we terugkijken. Ik ben er wel op aangesproken door iemand van onze fractie, die zei: je zei net namens ons dat het nooit groen en links genoeg kan zijn, maar is dat wel waar, want wij hebben toch ook wel andere belangen? Ik moet dat inderdaad rechtzetten. We houden van groen en links, maar er is natuurlijk meer dan alleen extreem groen en extreem links, Michiel; je hebt gelijk. Dan is dat even rechtgezet.

Verder hebben wij afgesproken dat wij ons zouden focussen op twee onderwerpen. Eentje heeft u meegekregen bij de behandeling van de jaarrekening: het OV. Er is heel veel te zeggen als je de jaarrekening ziet en alle onderwerpen verdienen natuurlijk aandacht, maar dat was voor ons een belangrijk speerpunt bij de behandeling van de jaarrekening. Bij de bestuursrapportage, als wij terugdenken aan onze eerste vier maanden, is naast een aantal andere belangrijke onderwerpen toch ook de Oekraïne-crisis er wel echt eentje. Het CDA noemde het ook al: de half miljoen voor Oekraïne, de acute nood daar. Wij hadden begrepen dat die voorlopig was ingezet om woningen te realiseren voor onder anderen Oekraïners, maar ook andere doelgroepen, en wij vroegen ons toch wel af of dat nou echt de geest van de motie was. Wij zouden dat graag iets breder ingezet zien. Dus graag een reflectie van het college. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel U ziet misschien mevrouw Otters in- en uitlopen. Dat heeft te maken met het feit dat zij een paar keer de pers te woord moet staan. De NOS staat hier voor de deur. We hebben met elkaar afgesproken dat er vervanging plaatsvindt op het moment dat het nodig is. Dus dan weet u dat eventjes. En ja, mevrouw Van der Kammen: graag geef ik u het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik dacht: ik loop alvast naar het spreekgestoelte, dat spaart wat tijd.

Voorzitter. Twee zaken wil de PVV bij deze burap benoemen, ten eerste de voorgestelde aanpassing van de indexering van de subsidies voor een aantal organisaties die hier aan het exploitatiesubsidie-infuus hangen. De PVV is niet overtuigd dat het gehele budget vanaf nu onder de indexering zou moeten vallen. Ten eerste is dat geen aanmoediging voor creativiteit inzake budgettering en ten tweede is het maar zeer te betwijfelen of wel alle exploitatiekosten daadwerkelijk stijgen. Kapitaallasten, bijvoorbeeld aflossingen, zijn vaak niet aan indexering onderhevig. Waarom dan toch honderd procent van het budget indexeren? Een tweede punt betreft de diverse activiteiten die ik even samenvat onder de noemer 'verbouwen', waarvan een deel ook in deze burap zit. Ik werd getriggerd door fotoplaten in de hal over de geplande verbouwing van het provinciehuis. Daarnaast is er ook nog een grootscheepse klimaat-ideologische verbouwing én wordt weer het meubilair vervangen. De vraag is waar dat alles nou goed voor is, die talloze miljoenen die hier weer mee gemoeid zijn. Het provinciehuis is immers amper negen jaar geleden voor zo'n 30,4 miljoen euro grondig verbouwd. Negen jaar geleden, 30,4 miljoen euro! Daarbij is ook het meubilair op grote schaal vervangen. Inmiddels is het echter al zo ver dat je je elke keer als je naar het provinciehuis komt moet afvragen wat voor rare hipstermeubels er nu weer naar binnen zijn gereden. Voorzitter. Stoffer en verbouwen zijn geen kerntaken van de provincie. Die bespottelijke huiskamergedachte – zie die prenten en die verbouwingsplannen – is ook nergens goed voor. Er moet hier gewoon ten dienste van de belastingbetaler en bedrijven worden gewerkt. Met dit soort fratsen wordt overheidje spelen meer en meer tot een doel op zich verheven.

Voorzitter, hoe zou dat toch komen, die kloof tussen burger en overheid?

Tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw De Kinkelder.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Het vorig jaar hebben we als Provinciale Staten samen de begroting vastgesteld die voortkwam uit het addendum op het bestuursakkoord. Het college is begonnen met de uitwerking daarvan. Als PvdA willen we nog enkele indicatoren onder de aandacht brengen.

We zijn erg blij om te lezen dat Gedeputeerde Staten al een half miljoen heeft gereserveerd voor de uitvoering van de motie 'Steun aan Oekraïne'. We zien de Statenmededeling over de uitwerking graag tegemoet.

Wat betreft het programma Water staan meerdere indicatoren op oranje. Als PS hebben we het beleidskader vastgesteld en het is nu van belang voor alle Brabanders dat we scherp op de uitvoering daarvan gaan zitten. Kunnen GS uitleggen op welke manier ze deze doelstellingen alsnog willen halen?

Bij het programma Landbouw staan alle indicatoren op groen, terwijl één indicator nog niet geconcretiseerd is. Kunnen GS uitleggen waarom deze concretisering nog niet is gerealiseerd? Had deze indicator geen prioriteit, of speelden er andere zaken? We zijn tevens benieuwd waarom GS daar niet proactief over hebben geïnformeerd.

Het programma Mobiliteit ligt nog helemaal niet op koers en de indicatoren staan op oranje of rood. Hoe kijken GS hier naar? Denken GS dat het mogelijk is om de doelstellingen alsnog te halen? Maken GS zich zorgen over de uitvoering en, zo ja, waarom? Hoe wordt dit geprioriteerd? Als PvdA willen we het college specifiek vragen extra aandacht te schenken aan de gedeelde mobiliteit. Het is voor Brabanders van belang dat iedereen toegang heeft tot goede mobiliteitsvoorzieningen, zodat participatie mogelijk is. Dit past ook goed binnen het thema 'brede welvaart' dat we binnenkort gaan behandelen.

Als laatste willen we nog opmerken erg tevreden te zijn dat het programma Cultuur en erfgoed volledig op schema ligt. Na de twee zware jaren door corona is dit een goede opsteker voor de cultuur in Brabant.

Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Dames, mijne heren Brabanders. Sinds een week ongeveer zitten we in een asielcrisis, en we zaten al in een stikstofcrisis. Dan vraag je je af of 'crisis' niet al te gemakkelijk wordt gebruikt als woord, net als we het tegenwoordig over code geel hebben als we een beetje regen hebben en over code rood als het bliksemt, sommige koekerts de klimaatnoodtoestand willen uitroepen en ChristenUnie meent dat er een burgeroorlog is ontketend. Maar er zijn wel degelijk echte crises, dat wat mensen dagelijks merken. Brabanders maken zich zorgen dat alles duurder wordt, inflatie door ongebreideld geld pompen, dat er een woningtekort is, de wooncrisis, dat de energielevering onzeker is, en steeds duurder, de energiecrisis, dat er steeds meer mensen bij komen waar we geen plek voor hebben, de immigratiecrisis. Al die crises waar we in zitten zijn veroorzaakt of verzonnen door politici. Verzonnen problemen zogenaamd oplossen veroorzaakt echte problemen in de echte wereld, waarvoor dan schijnoplossingen verzonnen worden die de problemen weer groter maken. En de provincie functioneert daarin niet alleen maar als doorgeefluik van de EU, of zetbaas van het Rijk, maar VVD66 en hun coalitie doen daar meestal nog een schepje bovenop, want het is belangrijk om niet als pruttelende provincie bekend te staan, belangrijker dan echt problemen oplossen lijkt het wel. Steeds meer dwang, steeds meer overheid. Als je de bestuursrapportage goed bekijkt, kun je dat ook heel duidelijk zien. In hoofdstuk 1 zien we al dat de lage opkomst bij de verkiezingen, minder dan de helft, laat zien dat Brabanders geen vertrouwen meer hebben in de politiek, en dat is begrijpelijk als wel de poorten openstaan voor steeds meer mensen, maar de weinige ruimte niet gebruikt kan worden om woningen en infrastructuur te bouwen vanwege Natura 2000 / stikstof. In het hoofdstuk Natuur en milieu lezen we dat er wel agrarische ondernemers onteigend kunnen worden om couveusenatuur te behouden, maar in hoofdstuk 6, Energie, lezen we niet dat de vergunning van de Amercentrale om bomen te verbranden nog steeds niet wordt ingetrokken. Net doen alsof er geen CO₂ uit de schoorsteen komt, net doen of boomverbranding minder stikstof in plaats van meer stikstof uitstoot en waarschijnlijk ook rechtstreeks in de Biesbosch deponiert. Energie werd al peperduur door minder exploratie en investeringen in olie en gas, Groninger gasveld dichtmaken, Duitsland ging van de kernenergie, en dat ruim voordat Rusland de Oekraïne binnenviel. Maar als u de energierekening nog durft te lezen, moet u maar eens nadenken over de 320.000 euro aan subsidie, elke dag, die RWE beurt om in de Amercentrale bomen te stoken. Ondertussen worden agrarische ondernemers weggejaagd, het fundament van de agrofoodindustrie weggeslagen en kunnen gezinnen rekeningen moeilijker betalen door de euro-inflatie, 15,5 procent tussen september 2021 en mei 2022, vandaag in de krant. En toch wist de gedeputeerde verantwoordelijk voor landbouw onlangs te melden dat voedsel te goedkoop zou zijn. 15,5 procent in een halfjaar. Allemaal zaken waarom we niet hebben gevraagd, zaken die we niet willen. En dan meldt de VVD-gedeputeerde dat ze geld tekort komt voor de infrastructuur. Waarom geeft de provincie wel geld aan subsidieslurpers, aan ongewenste transitie, projectjes van bevriende deugdirecteuren, terwijl de gedeputeerde dus aangeeft niet de capaciteit te hebben om onze infrastructuur op orde te houden? Als dit college de echte problemen niet kan oplossen, dan wordt het echt tijd dat er weer verkiezingen zijn. Want wat moet er nog gebeuren voor VVD en CDA doorhebben dat ze helemaal vervreemd zijn van hun achterban? Maar graag geven we een aantal coalitiepartijen natuurlijk nog een kans zich uit te spreken over één heel belangrijk dossier: Natura 2000 / stikstof. Daarom dienen we de motie 'Zorgvuldig stikstofbeleid' in. Die kon op steun rekenen van meer dan de helft van de VVD-leden in ieder geval en wellicht zien VVD'ers dat als een gelegenheid zich een beetje uit dat VVD66-keurslijf te wringen, want ook voor jullie komen er binnenkort weer verkiezingen aan.

Dank u wel.

Motie M81-2022: Zorgvuldig stikstofbeleid

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 24 Juni 2022 behandelend Statenvoorstel 29/22 Bestuursrapportage-1 2022

roepen het college op bij het kabinet te bepleiten het stikstofbeleid aan te passen, waarbij

- uitgegaan wordt van metingen en feiten in plaats van modellen en berekeningen;
- de feitelijke staat van de natuur wordt beoordeeld en ook wordt onderzocht welke (naast stikstof) andere bepalende en te beïnvloeden factoren er zijn;
- wordt nagegaan welk natuurbeheer nodig is voor de instandhouding van de aangewezen soorten en in hoeverre daaraan wordt/werd voldaan;
- wordt vastgesteld waar sprake is van feitelijk onhaalbare natuurdoelen, waarna, ondersteund door onderzoek en metingen, ingezet wordt op aanpassing;
- technologie en innovatie de basis vormen voor oplossingen waarbij juridische houdbaarheid een voorwaarde is;
- perspectief wordt geboden aan boeren, mede vanuit het willen zijn van een betrouwbare overheid, ook voor zogenaamde PAS-melders en
- de sociale cohesie op het platteland behouden blijft;

en gaan over tot de orde van de dag."

Willem Rutjens, Groep Rutjens

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. Belang van Nederland kon zich al niet vinden in de begroting 2022, zoals die in november vorig jaar is vastgesteld, de voorliggende besluiten kunnen evenmin op ons enthousiasme rekenen. We zien dat een en ander resulteert in voortgang van doelstellingen en prestaties die voor een te groot deel niet de onze zijn. Vervolgens lezen wij over 141 kpi's, doelstellingen / prestaties, waarvan ruim 80 procent volgens plan verloopt. Het klinkt mooi, maar met de gebruikte kpi's zegt dat niet zoveel, want alleen met scherpe succesnormen is het mogelijk vast te stellen of de inzet doelmatig is geweest. Helaas zien we scherpe succesnormen niet, of onvoldoende, terug en het is een hardnekkig probleem.

In het verlengde hiervan zien we een wel erg gemakkelijk, bijna nonchalant voorstel voor hulp aan Oekraïne. Vooropgesteld: de situatie in Oekraïne is schrijnend en de mensen verdienen daar onze steun. Eigenlijk moet je zeggen: ze verdienen deze oorlog niet. Die had ook voorkomen kunnen worden, ook door het westen, maar dat is weer een ander gesprek. Het voorstel luidt steun te verlenen aan Oekraïne voor een nader te bepalen inzet en middelen beschikbaar te stellen, een half miljoen. Wij vragen ons af: waarom zouden PS aan GS die bevoegdheid verlenen, aan iets – we weten niet wat – in een land waar wij als provincie erg ver weg van staan? Is dat voor onze eigen gemoedstoestand, onze goedbedoelde hulp als druppel op de gloeiende plaat in een land dat bekend staat om corruptie, belangenverstrengeling, omkooppraktijken binnen politieke rechtspraak en economie? Is daar het risico niet te groot dat het in verkeerde handen valt? En is de situatie in Jemen of Soedan niet net zo erg, of misschien wel erger, of uitzichtlozer? Zijn wij Syrië, een kapotgeschoten land waar mogelijk zeven miljoen ontheemden zijn, alweer vergeten? We nemen graag kennis van de zelfstandige afweging die het college heeft gemaakt ter zake het Oekraïne-voorstel. De gedeputeerde hoeft wat ons betreft niet aan te komen met "we doen dat omdat uw Staten dat wensen", want als het erop aankomt, kan het college een motie net zo gemakkelijk naast zich neerleggen. We willen graag de eigen afweging van het college op dit punt. BVNL is zeker niet tegen hulp aan de Oekraïense bevolking, maar wij zien hier eigenlijk veel meer een taak voor de Rijksoverheid.

Terug naar de burap. We zien een zogeheten resultaat van 147,4 miljoen euro. Dat is in onze liberale ogen doorgaans goed nieuws, want dat zou duiden op minder overheidsingrijpen. Is dat ook het geval? Mogen wij aannemen dat de liberale gedeputeerde financiën volgend jaar een lastenverlichting aankondigt, en waarom dan wel, of niet? We zien dat de incidentele personele capaciteit sterk omlaag gaat. Ook dat lijkt goed nieuws, minder bemoeienis. Wat en hoe gaan wij minder doen?, horen wij graag van de gedeputeerde. In de burap wordt er aandacht aan besteed, maar de facto weinig over gezegd.

De Nederlandse economie is oververhit, er is geen personeel meer te krijgen en toch willen wij als provincie de economie stimuleren. Wat is daar de ratio achter en is het niet beter te stimuleren als dat nodig is, dus contrair aan de conjunctuur?

Voorzitter. Een antwoord op die drie vragen en de reflectie op de afweging inzake het Oekraïne-voorstel zien wij met grote belangstelling tegemoet. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Grensoverschrijdend, zo zou ik de burap willen typeren, en dan niet om vakantietechnische redenen, maar letterlijk grensoverschrijdend. Dit college blijft inzetten op economische groei, vooral met het oog op het bedrijfsleven. Daarmee gaan we echter over grenzen heen, over de grens van de arbeidsmarkt, over de grens van volkshuisvesting, over de grenzen van de aarde en sinds kort ook over de grenzen van het energienetwerk heen. Daarom ook de oproep: stop met groeidenken.

Over het energienetwerk, voorzitter. Qua energieverbruik is recent een cruciale grens overschreden door het tomeloze groeidenken om vooral maar extra bedrijven op te zetten en uit te breiden. Niet alles kan. De transportschaarste op het elektriciteitsnetwerk is een nieuw hoofdstuk. De Partij voor de Dieren kreeg ooit te horen een Rupsje Nooitgenoeg te zijn, maar kijken we naar de burap en het beleid van de afgelopen jaren, dan zien we wie het échte Rupsje Nooitgenoeg is. Daarom de vraag aan het college: wat moet er nog gebeuren voordat dit college erkent dat eindeloze economische groei niet mogelijk is in de praktijk van een niet meegroeïende aarde en provincie? We moeten af van de gedachte dat we moeten groeien om geld te verdienen, zodat we een deel van dat verdiende geld kunnen besteden aan herstel van de door de groei aangerichte schade. Wat je niet kapotmaakt, hoef je niet te herstellen.

Dan natuur, voorzitter. Je zou het ondertussen een jaarlijkse traditie kunnen noemen dat in de burap te lezen is dat het dossier natuur niet op schema ligt. Het vorig jaar werd in de burap gesproken over versnellingsacties om het natuurnetwerk op schema te krijgen. Die versnellingsacties bestaan veelal uit het voeren van voortgangsgesprekken en het maken van samenwerkingsovereenkomsten. Wij hebben meerdere malen gevraagd waar de gesprekken dan over gaan en bijvoorbeeld naar het handelen van de gebiedsbegeleiders van de gebieden. Dat we daar inzicht in hebben, is belangrijk, want die begeleiders zijn van enorm belang voor de gebiedsprocessen. Het is heel jammer dat die informatie gewoonweg niet beschikbaar komt. Daardoor ontstaat bij onze fractie namelijk het gevoel dat we dingen missen die we in de aankomende periode misschien wel heel anders zouden kunnen doen. Dan lukt het mogelijk wel om het Natuurnetwerk Brabant op schema te krijgen. Want tradities zijn leuk, maar de traditie van jaar op jaar benoemen dat de natuur achterloopt mag wat ons betreft de ijskast in.

De bijdrage wat betreft natuur is dit jaar voor ons gevoel een stuk korter dan voorgaande jaren. Het vorig jaar zei de Partij voor de Dieren nog "we moeten nu echt die keuze voor minder stikstof gaan maken", nu is die keuze voor de provincie gemaakt door het Rijk. In een ideale wereld was het college op een natuurlijke en intrinsieke manier tot de beslissing voor minder stikstof gekomen. In een ideale wereld was er nu misschien niet zoveel frictie, dreiging en protest geweest. Maar wat wil je ook? Je zult in deze tijd maar een intensieve veehouderij hebben. Al is 'in deze tijd' een rekbaar begrip. Dit probleem speelt tenslotte al van veel langer geleden. Ik wil hierbij de woorden herhalen van mijn collega Marco van der Wel, die vandaag exact tien jaar en twee dagen geleden deze woorden uitsprak tijdens de behandeling van de toenmalige burap, die toen nog 'voorjaarsnota' heette:

"De Partij voor de Dieren is van mening dat de stikstofproblematiek bij de provincie absolute prioriteit moet krijgen. Immers, mede door stikstofdepositie nemen de algemene soorten flora en fauna toe en de specifieke soorten af, met een netto verlies van biodiversiteit als gevolg. We wachten al geruimere tijd op de PAS, echter, we weten op voorhand al dat de PAS geen soelaas gaat bieden. De (financiële) inzet van provinciale middelen om stikstofdepositie te verminderen moet niet leiden tot meer dieren in Brabant, maar tot een werkelijke verlaging van stikstofdepositie."

Want, voorzitter, de krimp van de vee-industrie is echt noodzakelijk, maar dat betekent allerm minst dat we de betreffende ondernemers aan hun lot moeten overlaten. Wij begrijpen heel goed dat deze transitie heel ingrijpend is en we zouden graag zien dat stoppende boeren goed worden begeleid naar nieuw werk, en dan geldt dit wat ons betreft niet alleen voor stoppende boeren, maar ook voor medewerkers van de secundaire industrie. Graag horen wij een toezegging van de gedeputeerde op dit punt. Wij verwachten dat het college naar aanleiding van de stikstofbrief van de minister met duurzame maatregelen komt en niet met een PAS 3.0 of met vingervlugge goocheltrucs met referentiedatums, of met woordspelletjes met hoeveelheid afkomen voor natuur. Het is tijd om volwassen beslissingen te maken. Ik hoop dat het college het met ons eens is dat een significante daling van stikstofdepositie de eerste en voorlopig de enige stap is die we moeten gaan zetten, want wat je niet kapotmaakt hoef je niet te herstellen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Het over het algemeen positieve beeld dat GS schetsen in deze burap staat helaas in schril contrast met de belevingswereld van veel inwoners over hun dagelijks leven. Ik wil maar even noemen dat het NIBUD heeft uitgerekend dat bijna 2,5 miljoen gezinnen in de betalingsproblemen komen, en dan praat je toch al vlug over tussen 5 en 7,5 miljoen mensen. Dat is de wereld waarin we leven. 50PLUS heeft daarom een hele duidelijke stelling: haal die zorg uit die Brabander. We lopen van crisis naar crisis en het wordt alleen maar erger. Mensen bij mij in het dorp spreken mij aan met vragen en opmerkingen als: de kosten van energie zijn onbetaalbaar. Om een voorbeeld te noemen: eerst 133 euro per maand en nu 390 euro per maand. En: ik moet verdorie het eten uit mijn mond sparen, want een liter benzine kost 2,5 euro en ik heb een auto nodig om naar mijn werk te gaan. En een agrariër, we hebben het er al over gehad: wat gaat de provincie doen met die stikstofaanpak en wat gaat het voor mij en mijn gezin betekenen? Maar ook een vader met twee kinderen die chronische Q-koorts hebben en vraagt: wanneer stelt de provincie gezondheid nu eens op de eerste plaats?" Vragen – we hebben het er vanochtend over gehad – over buslijnen die verdwijnen of verdunnen, wat de bereikbaarheid van werk en school bijna onmogelijk maakt. En niet te vergeten de startende ondernemers, u zult die vragen als gedeputeerde ongetwijfeld ook krijgen, die zich afvragen hoe zij een stroomaansluiting kunnen krijgen. En ik kan u garanderen: binnenkort komen daar voorbeelden van naar buiten en u zult schrikken. En dan heb ik het nog niet over woningen, asielzoekers en de weer opstekende corona. En dan de vraag die iedereen stelt: wat gaan jullie daar nou aan doen als provincie, zoals wij hier zitten, de volksvertegenwoordigers, wat gaan jullie daar nou aan doen?

Voorzitter. We moeten het niet gek vinden dat de afstand tussen de inwoners en de provincie steeds groter wordt. Maar wat kunnen we, en vooral ook: wat willen we als provincie doen om onze inwoners niet nog verder van ons te vervreemden? Dat zou ik eigenlijk aan iedere gedeputeerde willen vragen. Graag, voorzitter, wil ik de gedeputeerden een suggestie aan de hand doen die ik van iemand van de seniorenraad kreeg. Deze vertegenwoordiger zei: "Niet eens zo heel lang geleden waren openbaar vervoer, stroom, gas, water een openbaar nutsbedrijf en was de zorg centraal geregeld. Toen hadden we deze problemen nooit. Toen had de overheid nog mogelijkheden er direct voor de burger te zijn. Dat is nu wel anders!" En dan kom je toch echt bij het punt waar 50PLUS al jaren aandacht voor vraagt: laten we eens wat vaker kijken naar het maatschappelijke rendement en niet alleen maar naar het financiële rendement. Graag zou ik willen weten hoe GS daartegen aankijken.

En dan specifiek naar openbaar vervoer. We hebben het er vanochtend even over gehad. In deze burap lezen we dat de reiziger voorzichtig begint terug te keren naar het OV. Ze vergelijken het dan met 2019. Het was 65 procent, het is gestegen naar 77 procent en het KIM – het Kennisinstituut voor mobiliteitsbeleid – spreekt over 80 procent ten opzichte van 2019. Sociaal recreatief reizen is volgens het KIM zelfs weer terug op het niveau van 2019, alleen het woon-werkverkeer blijft nog achter. Verder verwacht het KIM een stijging tot 108 procent in 2026. En toch staan in deze burap de signalen op rood als het gaat om

openbaar vervoer, door minder reizigers, dure brandstof en het stoppen van de beschikbaarheidsvergoeding. Dan wordt het natuurlijk extra lastig om het aanbod op peil te houden, aldus GS in de burap. En aan die laatste zin kun je toevoegen: het wordt extra lastig bij een gelijkblijvend budget. En dat laatste is een politieke keuze. Openbaar vervoer is een basisvoorziening, zorg dat die op orde is. Enerzijds roepen dat de reizigers terug moeten komen en de auto wat vaker moeten laten staan en tegelijkertijd accepteren dat vervoersbedrijven bezuinigen op dienstverlening, dat kan niet. Graag zou 50PLUS weten hoe de gedeputeerden hierin zitten.

Voorzitter, tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik tot slot naar de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter, dank je wel. Voorzitter. Ik zou blij zijn als ik, evenals Robert Janssen, zeven minuten zou hebben voor mijn eerste termijn, maar helaas moet ik als kleine partij met zes minuten proberen al mijn eerste termijnen te verdelen. Dus houd ik het kort en bondig.

De burap. Wat zal 2022 ons nog brengen op het gebied van Oekraïne, energie, landbouw, stikstofvraagstuk, enzovoort? Een groot aantal vraagstukken die de weg in 2022 nog heel nadrukkelijk kunnen veranderen. In de burap wordt onder andere ook gesproken over wonen. We hebben vanochtend bij de behandeling van de jaarrapportage '21 al gezegd dat we 13.000 woningen hebben gerealiseerd in 2021. Maar dan roep ik toch de gedeputeerde op om dit vast te houden, want een deel van die woningen die in 2021 gerealiseerd zijn is het resultaat van activiteiten van jaren daarvoor, drie, vier jaren, want dit soort projecten kosten heel veel tijd. Laten we er dan ook van uitgaan dat in die pipeline de druk op de pipeline blijft staan om te zorgen dat we minimaal 13.000 woningen realiseren ook in '23, '24 en '25. Dan liggen we op koers.

In een aantal programma's, 3, 4 en 8, Water en bodem, Natuur en milieu en Basisinfrastructuur mobiliteit, meldt het college "ligt beperkt op koers". Wat gaat het college doen om die programma's extra input te geven, een extra duw in de rug, om te zorgen dat ze niet meer beperkt op koers liggen, maar goed op koers?

Energieschaarste. Daar leeft bij Lokaal Brabant een heel nadrukkelijke vraag: wat hebben de gedeputeerden die verantwoordelijk waren in de raad van toezicht van de verschillende bedrijven die hiermee bezig zijn gedaan om dit vraagstuk te voorkomen? Want het kan niet zo zijn, vindt Lokaal Brabant, dat wij op dit moment dit als een soort plotseling voorkomend feit zien. Dat had al eerder gerealiseerd en gesignaleerd moeten worden. Of hebben onze gedeputeerden alleen maar gestuurd op het financiële resultaat van Essent en Enexis?

In het stuk wordt nog gesproken over de haven in Loven in Tilburg, dat er procesafspraken zijn gemaakt met het Rijk. Wat is de inzet, en uiteindelijk de doelstelling, van GS met betrekking tot wat dat proces moet gaan opleveren? Graag horen we van het college hoe zij daarover denken.

Dan is er namens ons door de heer Rutjens een motie ingediend met betrekking tot de landbouw en ik ben zeer benieuwd hoe de VVD denkt over deze motie, omdat het een motie is die exact dezelfde strekking heeft als bij de VVD in haar congres aan de orde geweest is.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we over naar de beantwoording door het college. Het woord is aan de heer Van Gruijthuijsen. Ik kan me overigens voorstellen dat we tijdens het overleg dat we hebben op 18 juli nog eens even terugblikken op hoe we deze vergadering zien, want voor een deel heb ik toch wel weer een aantal algemene beschouwingen gehoord en we moeten, denk ik, het gesprek met elkaar hebben over hoe vaak we dat per jaar doen. De heer Van Gruijthuijsen heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zal proberen me te beperken tot het beantwoorden van de vragen die te maken hadden met Brabant en de provincie.

Zoals u kunt zien, zijn we hard op weg om de doelstellingen van 2022 te halen, zowel inhoudelijk als financieel. 80 procent van onze doelstellingen loopt op dit moment volgens plan, ondanks alle onzekerheden, een aantal van u refereerde daar al aan: de naweeën van de coronapandemie, de impact van de prijsstijgingen en de oorlog in Oekraïne én ook de krapte op de arbeidsmarkt. Daar hebben we elke dag mee te maken, zowel buiten het provinciehuis alsook binnen het provinciehuis. Meteen wil ik dan ingaan op de vraag van de heer Thijssen van het CDA. Op de afdeling subsidies, waarvoor echt specifieke talenten / vaardigheden in huis moeten zijn, hebben we de afgelopen tijd met krapte op de arbeidsmarkt te maken, maar ook met corona, en daar hebben we nu nog de naweeën van, vandaar dat we het hebben opgeschreven zoals we hebben opgeschreven. Wij doen ons best om dat toch weer op het oude niveau terug te krijgen, maar we willen ook graag reëel zijn. Dus we doen ons best, maar we willen wel de realiteit in het oog houden, zoals u aan de andere kant ook van ons verwacht, om geen torenhoge verwachtingen te wekken.

De VVD: meevallers meircirculaire. Nee, daar heb ik nog geen inzicht in. Daar kijken wij ook als provincie Noord-Brabant naar uit.

Over banen van de toekomst werden door D66 nog vragen gesteld. We hebben geen – daarom staat hij op oranje – overall human capital agenda van toekomstige beroepen. We willen dat echt per transitie doen en we hebben daar nu, geprioriteerd aan de energietransitie, de digitalisering. Op die manier zijn we aan de slag om de human capital agenda, die beroepen van de toekomst, verder vorm te geven. Dus we hebben het net wat anders aangepakt, waardoor we misschien nu even op oranje komen, maar al wat specifiek op de diverse transitieën door kunnen ontwikkelen. Dus daarin zit die nuance. En ja, het is goed dat ook dit soort acties van het Brabantse bedrijfsleven onder de aandacht komen, want er zou nog zoveel meer in de media bericht kunnen worden over alle activiteiten die Brabantse bedrijven en ondernemers ontwikkelen om ook in relatie te staan met de samenleving. Het is natuurlijk een verantwoordelijkheid van henzelf om dat onder de aandacht te krijgen, maar wij steunen hun acties volledig, zonder nu te zeggen dat wij daar als provincie meteen ook financieel aan bijdragen. Maar wij begrijpen helemaal dat soort type projecten, dat enthousiasme, dat kunnen wij volledig ondersteunen.

Mevrouw Van der Kammen over indexatie. Daar hadden we het volgens mij al even over in de commissie Sturen en verantwoorden. De kosten zijn structureel hoger dan we eigenlijk op oudere grond geïndexeerd hebben. Sinds deze bestuursperiode indexeren we dat, maar we zien ook dat de verdeling van die indexatie niet recht doet aan de werkelijkheid. Wij als college vinden we dat we recht moeten doen aan de werkelijkheid, vandaar dat we het op deze manier hebben aangepast.

De heer De Bie had over de 14,7 miljoen resultaat van de jaarrekening 2021. Nou, die loopt natuurlijk mee in de aanloop naar de begroting van het volgend jaar, al gaat het niet over de knelpuntenpot of over het proces schoon opleveren. Ze zitten nu in de algemene middelen. We gaan daar zorgvuldig mee om en voordat u het weet ligt er een voorstel van ons als college, waarover u uw oordeel kunt vellen.

En daarmee ben ik volgens mij aan het einde gekomen van de vragen die mijn portefeuille aangaan.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. De eerste spreker, de heer Janssen van de VVD, had het over de groene vinkjes, van: hoe is de status van de opgaven die we met elkaar hebben? Woningbouw kwam voorbij en inderdaad, ik ben het met u eens: we zijn er nog niet op de woningmarkt. Maar de vinkjes gaan over de opdracht die u ons gegeven heeft en de opdracht die u ons gegeven heeft vanuit het coalitieakkoord is 10.000 woningen gemiddeld per jaar. We hebben dat in de doelstelling al weten op te krikken naar 12.000 en in de uitvoering zitten we al op 13.000. In die zin is het ook echt wel een groen vinkje, maar we zijn er nog niet. Het college heeft ook wel zorgen over de toekomst als het gaat om de externe factoren die spelen op de woningmarkt. We hopen dan ook dat we, met alle zeilen die we bijzetten in onze rol als provincie, kunnen voorkomen dat daar een andere trend zichtbaar wordt. We zijn erg positief over de resultaten die er tot op heden liggen, maar het is nog niet voldoende.

De heer Thijssen, maar ook een vraag vanuit de Partij van de Arbeid en Groep De Bie, over de motie-Oekraïne. Wat u hier in de burap vindt is een besluit dat met grote meerderheid in uw Staten is genomen. Dus dat is datgene wat u terugvindt in de stukken. Wij hebben een ronde gemaakt bij de gemeentes en de veiligheidsregio's en daar is het geldaspect niet direct aan de orde, omdat veel bekostigd wordt vanuit het Rijk. Wat we wel doen, is gemeentes ondersteunen bij het versnellen van RO-procedures. We helpen de gemeentes bij de lobby richting het Rijk voor extra ondersteuning en we pakken de coördinatie richting uitzendbureaus voor het regelen van arbeidscapaciteit. Bij dat laatste kan het aan de orde zijn dat dat bijvoorbeeld kan zorgen dat er extra capaciteit is om ondersteuning te bieden in de opvang van statushouders / vluchtelingen.

Dan betreffende de opmerking vanuit de Partij voor de Dieren door mevrouw Vlasveld: of ik ten aanzien van stikstof een toezegging kan doen voor een significante daling. Ik verwijs eigenlijk naar datgene wat we besproken hebben in de BOS, en dat is inzetten op daling door alle sectoren, natuurherstel, tegengaan verdroging en het tandwiel economie draaiende houden. Daar hoort dus een significante stikstofdaling bij vanuit de bronmaatregelen die we daar geschetst hebben en uiteraard vanuit het beleidskader landbouw en voedsel steun voor de sector in de overgang naar natuurinclusief en extensivering.

Dan kom ik bij de motie van JA21. Een aantal punten daarin, voorzitter. Het eerste punt in het dictum gaat over metingen en feiten in plaats van modellen en berekeningen. Wij gaan uit van de ons aangereikte gegevens vanuit het RIVM, die deels zijn gebaseerd op metingen en deels op visualisaties die vanuit modellen tot stand zijn gekomen, en er wordt gerekend met een betrouwbaar model. Dat onderzoek is in juni 2020 op verzoek van de minister van LNV opgeleverd en het rekenmodel wordt permanent gekalibreerd en met vele metingen in de praktijk in de provincie Noord-Brabant en de rest van het land toegepast.

De derde, vierde en vijfde bullet hebben te maken met beoordeling op de kwaliteit van de natuur en de instandhoudingsdoelstellingen. Er loopt een traject om de natuurdoelanalyses te gaan uitvoeren in de gebieden in Brabant en dat zal ook meer resultaat opleveren voor de onderdelen die u hier noemt.

Als laatste gaat het om technologie en innovatie. Ook in de bronmaatregelen die in de BOS aanwezig zijn wordt ingezet op innovatie en natuurlijk is de inzet om dat juridisch haalbaar te laten zijn.

De laatste twee punten die genoemd worden, perspectief bieden aan de boeren, PAS-melders en de sociale cohesie, zijn onderdelen die sowieso in het gebiedstraject terugkomen en de PAS-melders is eigenlijk een aspect waarop we al meerdere malen geacteerd hebben richting de minister. We hebben ook tegen de minister gezegd dat we daar waar we kunnen mee willen helpen in een versnelling, maar tot op heden houdt ze het bij de stappen die op dit moment door het ministerie worden gezet.

Samenvattend moet ik de motie ontraden, want ze is in die zin op vele punten gewoon echt overbodig.

Dat was mijn eerste termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Een interruptie door de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik ben een beetje verbaasd dat het college de motie ontraadt, want ik heb op alle puntjes goed meegeluisterd en ik hoorde eigenlijk van: we doen het al, we kijken er al naar, het is een goed idee, et cetera. We kunnen erover redetwisten in hoeverre dat moet gebeuren, maar ik zou eigenlijk verwachten, als we dat allemaal al doen, dat u de motie omarmt en niet ontraadt, of hooguit dat u zegt: nou, we laten het oordeel aan de Staten over de verdere detailinvulling of zo. Ik begrijp dat het misschien is afgestemd in de coalitie of wat dan ook, maar dat u het inhoudelijk ontraadt is natuurlijk een beetje heel vreemd.

De **voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, als we dan alle woordjes gaan wegen- Er staat bijvoorbeeld "wordt vastgesteld waar sprake is van feitelijk onhaalbare natuurdoelen, waarna, ondersteund door

onderzoek en metingen, ingezet wordt op aanpassing" en wij hebben afgesproken dat we niet inzetten op aanpassing van de Natura 2000-gebieden. Dus er zitten gewoon feitelijkheden in. Als u dat eruit haalt, wordt het alweer anders, maar ik moet eerlijk zeggen dat ik de motie sowieso overbodig vind, maar echt moet ontraden omdat er gewoon ook discussies kunnen ontstaan over de details die erin zitten.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel voor het antwoord.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde, u zegt dat de motie overbodig is. Ik heb dan een beetje het idee van: hij is overbodig, ja, maar het klopt allemaal wel wat er staat. Volgens mij is hij niet alleen overbodig, maar ook duidelijk onjuist, met name de eerste bullet. U hebt dat zelf ook aangegeven. De modellen zijn wel degelijk gebaseerd op metingen en feiten, niet op meningen en feiten, maar op metingen en feiten. Dus de motie is niet alleen overbodig, hij is ook gewoon onjuist. Ik hoop dat u dat ook toe wilt geven, want dat eeuwige in twijfel trekken van cijfers en feiten en meningen: voorzitter, het lijkt alsof we een soort complot-samenleving ingaan!

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, volgens mij ben ik heel duidelijk geweest in mijn reactie en heb ik ook toegelicht hoe wij daartegen aankijken.
Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Spierings heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. Er waren wat vragen over de verbouwing van het provinciehuis en het meubilair. Nu wordt het provinciehuis niet verbouwd, maar de inrichting wordt aangepast, en dat doen we omdat deze tijd een andere manier van werken vraagt. Dus dat is echt iets anders dan wat we een aantal jaren geleden hebben gedaan. Het meubilair is meer dan 25 jaar oud en daarmee afgeschreven, dus wij vinden het niet zo raar dat we dat vervangen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, ik neem aan dat de gedeputeerde ook wel eens door het provinciehuis loopt en hier onder hangen toch echt allemaal plakaten van een behoorlijk ingrijpende, grootscheepse verbouwing. De businesscase daarvan is toegezonden en voor zover daar minimalistisch getallen in staan, loopt het in ieder geval in de miljoenen. Dat is naast de duurzaamheidsverbouwing waar de gedeputeerde het nu over heeft. En daarnaast wordt nog allerlei meubilair vervangen. We hebben het toch over een operatie van minimaal vijf miljoen euro, als ik in de gauwigheid de cijfers die er zijn optel. Ik heb nog lang niet alle informatie waarom ik heb gevraagd, dus wellicht dat ik op een later moment nog met vragen kom, maar hoe kan het college in hemelsnaam oordelen dat het alleen om een beetje duurzaamheidsverbouwingen gaat? Het gaat wel degelijk om een grootscheepse verbouwing voor meer dan vijf miljoen euro, waar we negen jaar geleden deze hut verbouwd hebben voor 30,4 miljoen euro.

De **voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik weet niet over welke hut mevrouw Spierings het heeft, maar laat ik het toch eventjes wat duidelijker uitleggen. Er zijn drie zaken waar mevrouw Van der Kammen het over heeft: de herinrichting die nodig is vanwege de andere manier van werken die we willen, ook met onze partners, de verduurzaming van het provinciehuis omdat we in het addendum, met het akkoord van

uw Staten, hebben afgesproken dat we daar een extra stap in gaan zetten, en het meubilair, dat meer dan 25 jaar oud is.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Het meubilair is niet meer dan 25 jaar oud, want er is hier de afgelopen jaren al gigantisch veel nieuw meubilair naar binnen gerold; dat tref je overal aan. En dan nog: hoezo weer een verbouwing om weer opnieuw anders samen te werken? Negen jaar geleden is hier een nieuwe vorm van werken geïntroduceerd, zes jaar geleden is er weer een reorganisatie geweest, drie jaar geleden nog een reorganisatie. Wanneer houdt het een keer op met allemaal die miljoenen op die manier verbranden? Want er staat nu gewoon weer een verbouwing van minimaal rond vijf miljoen euro op het programma. Voorzitter, dat kan echt niet.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Mevrouw Van der Kammen schetst een beeld alsof alles wat zij een reorganisatie noemt een verbouwing van het provinciehuis is en daar wil ons college graag afstand van nemen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, leg dan maar eens uit waarom hier weer verbouwingen voor meer dan vijf miljoen euro plaatsvinden, even naast de organisatie, want die kost ook nog geld.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik wil heel graag nog een keer herhalen dat de andere manier van samenwerken – ik neem aan dat u dat allemaal begrijpt –, in een fase waarin we veel meer zijn gaan ‘Teams-en’ – dat kun je ook niet met heel veel mensen tegelijk in een ruimte –, dat we vaker thuis werken en als we hier zijn met elkaar veel meer overleggen in plaats van dat iedereen z’n individuele werk zit te doen, dat dat gewoon om een andere type inrichting vraagt.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dan de nodige vragen over netschaarste. Ik ga daar nu niet uitgebreid op in, want uw Staten hebben voor 1 juli om een themabijeenkomst gevraagd en daarin kunnen we op alle details ingaan.

Op twee zaken wil ik nog wel even ingaan. Als provincie zijn wij aandeelhouder van Enexis, niét van TenneT. De problemen op dit moment zitten vooral op het net van TenneT, dus daar hebben wij in die zin ook onze invloed als aandeelhouder niet kunnen aanwenden. Wij hebben wel bij beide organisaties een zienswijze op het investeringsplan ingediend. Dus als de vraag is of wij dit niet zagen aankomen, dan moet ik zeggen: voor een deel niet, want als bedrijven offertes aanvragen aan Tennet, worden die niet met ons gedeeld. Dus wij zien niet in welk tempo offertes worden aangevraagd, voor hoeveel megawatt dat is, en wij weten ook niet hoeveel ruimte er nog op het net van Tennet zit. In onze zienswijze richting TenneT hebben wij aangestipt dat er problemen zijn met de afname van elektriciteit. Dat is eind vorig jaar geweest. “Naast de negatieve gevolgen voor de energietransitie heeft de transportschaarste ook ernstige economische consequenties”, schrijven wij daarin al, omdat er op dat moment al een bedrijf was in Zuidoost-Brabant dat zich daar had willen vestigen, maar dat niet heeft gedaan omdat het geen elektriciteit kon afnemen. Zo staan er diverse andere passages in. Dus als u ons vraagt of wij dit hebben zien aankomen: nou, wij waren hier wel degelijk zeer bezorgd over, maar we hebben niet de cijfers om dit exact te kunnen weten.

Nog één ander punt wil ik hier noemen. De Partij voor de Dieren doet het voorkomen alsof dit komt door economische groei. Maar een deel van de aanvragen – wij weten niet hoeveel, daar krijgen wij geen

inzicht in, want dat zijn de klantgegevens van TenneT, en van Enexis overigens – komt doordat de industrie elektrificeert, dus van het gas af naar elektriciteit. Voor een deel is het dus ook juist de verduurzaming van de industrie en niet slechts economische groei.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter, dank u wel. Van een drietal fracties vragen. Alle fracties zijn ons college even lief, dus we beginnen met die van Lokaal Brabant.

Wat gaat het college doen om de programma's Water en bodem en Natuur goed op koers te krijgen? Daar zijn we volop mee bezig. Vanuit het landelijk programma Natuur hebben we een flinke som geld toebedeeld gekregen en we zijn bezig met versnellingsacties, om te zorgen dat we het water- en bodemsysteem goed op orde krijgen, en dat doen we samen met onze partners in het landelijk programma Natuur, eigenlijk onze Manifest-partners in het groenblauwe domein. En dat is nog maar het begin, want u weet ook dat we er vanuit de gebiedsgerichte aanpak en het landelijk programma Natuur nog een schepje bovenop doen. Ook ons Groenontwikkelbedrijf Brabant is steeds verder op stoom en kracht om te zorgen dat wij daarin gaan versnellen. Dus ik hoop u het volgend jaar nog wat meer groene kleuren te kunnen geven in het stoplichtenmodel.

Dan het CDA. Marcel Thijssen vraagt ons waarom het beheer via de natuurorganisaties moet lopen. Natuurbeheer loopt ook al via andere organisaties. ARK is een van de nieuwe toetreders die al flink aan het realiseren is. In het agrarisch natuurbeheer doen wij veel in Brabant. Het Ondernemend Natuurnetwerk kent veel agrarische ondernemers. We zullen binnen het nieuwe beleidskader natuur kijken of er aanvullende mogelijkheden zijn en de gebiedsgerichte aanpak kent straks natuurlijk ook het begrip 'landschapsgrounden', waarin we veel gaan doen aan natuur- en waterbeheer en ontwikkelingen waarin de agrariërs aan het roer staan. Als het gaat over de wat zwaardere natuurtypen – je moet natuurlijk ook bos en heide en allerlei andere dingen realiseren –, moet je wel kijken via die certificatie daar of iedereen dat op dezelfde manier kan, dat we ook die natuurdoeltypen nog gerealiseerd kunnen krijgen, want fauna en kruidenrijk grasland is allicht wat makkelijker te realiseren in combinatie met agrarische bedrijfsvoering, maar we zijn daarover ook met onze partners in gesprek, dus daar gaat u waarschijnlijk ook de komende tijd meer over horen, ook in de gebiedsgerichte aanpak die we daarin verder vorm gaan geven vanuit Brabant.

Dan vanuit de VVD. Robert Janssen vroeg: welke concrete stappen volgen er om voldoende water te gaan krijgen? Nou, dat is echt de talk of the town, kan ik zeggen. Wij hebben in reactie op de SP-fractie bij de jaarstukken al een toelichting gegeven op een aantal concrete acties samen met de waterschappen. Misschien dat we daar straks bij de bespreking van de grondwaterheffing nog wat verder op in kunnen gaan. De adviescommissie droogte komt met adviezen in het najaar. Nou, we zijn er klaar voor. We zijn bezig met de werkgroep beregeningsbeleid, volgend uit ons grondwaterconvenant. Dus aan die knoppen zijn we aan het draaien. Een innovatieve pilot starten wij samen met de industrie, met name in Midden-Brabant, waar het echt gaat knippen de komende tijd. U heeft kunnen lezen over een mogelijkheid van een zeewaterfabriek door Brabant Water. Nou, daar zijn we natuurlijk ook samen met de provincie over in gesprek. En zo proberen we op allerlei manieren op alle fronten, waarbij niemand de dans ontspringt, zal ik maar zeggen, de grondwaterbalans op orde te krijgen.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Het kan zijn dat ik wat vragen vergeet; dan kom ik daarop terug in de tweede termijn.

Ik haak meteen in op een vraag die gesteld was door de VVD, want dat was ook de reden waarom ik tussendoor even weg was. De vraag was: hoe kijkt u aan tegen de actualiteit ten aanzien van de mobiliteit? Gisteravond is een Kamerbrief verstuurd vanuit het ministerie, waarin naar voren is gekomen dat de grote projecten die wij hebben hier in Brabant, de A58, de A67, de A2 en de A50, niet op het prioriteitenlijstje staan. Daar vind ik natuurlijk wat van. Ik heb dinsdagavond in het bestuursoverleg leefomgeving duidelijk mijn ongenoegen geuit richting de minister. We moeten gaan kijken in hoeverre het lukt om bijvoorbeeld het stuk A58 Eindhoven-Tilburg wel op een prioriteitenlijstje te krijgen. Maar goed, weet dat ik daar hard mee bezig ben. En als u meer informatie wilt: ik sta vanavond om zes uur en om acht uur in het NOS Journaal hierover.

Er zijn ook vragen gesteld over het OV. Door D66 is een vraag gesteld over de snelfietspaden. Wat wij met name doen, is het verbreden van die snelfietspaden. Daar zijn wij echt mee bezig. Ik zou straks met trots willen zeggen dat wij de provincie zijn met de meeste snelfietspaden van alle provincies in Nederland.

Dan was er een vraag over het feit dat zoveel schakels op oranje staan. Dat heeft te maken – en dat is eerder ook al in een Statenmededeling uitgelegd – met allerlei vertragingen die we hebben in processen, gevolgen van procedures, leveringsproblemen, ook door de oorlog, maar ook nog door corona. Dan moeten er keuzes gemaakt worden en dat is dus ook gebeurd door het Rijk gisteravond. Weet ook dat wij wat betreft mobiliteit ook heel erg inzetten op mobiliteitstransitie, maar dat moet u inmiddels ook wel bekend zijn.

De vraag is ook gesteld of we de ambities van de ZE-bussen wel halen. Ja, dat gaan we zeker wel doen. Die ambitie blijft sowieso overeind. In West- en Zuidoost-Brabant is het al mogelijk dat we in 2025 met die ZE-bussen – zero emissie-bussen – gaan rijden. Dat betreft dan wel de Bravobussen, niet de Brabantliners en de buurtbussen: dat wordt waarschijnlijk iets later. En het heeft natuurlijk ook allemaal te maken met de vraag of de stroom wel geleverd kan worden. Voor Oost-Brabant, daar zitten we ook met die hele concessie, zijn we juist heel erg bezig om al in 2023, dus twee jaar eerder, 68 ZE-bussen in te zetten.

50PLUS had een vraag over OV als basisvoorziening. Ik denk dat ik dan in herhaling verval met wat ook bij de jaarrekening is gezegd. We zitten op dit moment op 80 procent. Ik hoorde u ook het lijstje opnoemen van de KIM-cijfers. Die KIM-cijfers zijn met name gebaseerd op het vervoer per trein. Het vervoer per OV, de bus, is echt een andere. Vanuit Brabant is onze verwachting dat we pas in 2026 terug zijn op het niveau van 2019. Maar ik ga u hierover informeren en die Statenmededeling komt rond de zomer.

Als ik iemand vergeten heb, mijn excuses, maar u kent de reden, en anders meld het straks in uw tweede termijn, dan beantwoord ik het in de tweede termijn.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik mevrouw Lemkes het woord.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Er zijn twee vragen gesteld, de eerste door mevrouw De Kinkelder van de Partij van de Arbeid. U vraagt naar de concretisering van een aantal indicatoren in de landbouw- en voedselparagraaf die op groen staan. In de vorige burap is verwezen naar het Infoboard Agrofood ten aanzien van emissies. Dat staat nu niet vermeld in de burap, maar zou wel de bedoeling geweest zijn, dus we verwijzen weer naar het infoboard. Op het thema gewasbescherming hebben we geen streefwaarde in deze burap gezet. Tot nu toe is dat ook nooit zo geweest. We hebben natuurlijk wel altijd heel erg ingezet, en blijven dat ook doen, op het bevorderen van stroteelt en vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, onder andere projecten Boerderij van de toekomst, precisielandbouw. Daardoor zetten we in op het reduceren van die gewasbeschermingsmiddelen. Het is zo, en dat hebben we ook aangegeven bij de burap, dat dit de laatste keer is dat we rapporteren volgens de indicatoren die we tot nu toe gebruikt hebben. We hebben nu een nieuwe uitvoeringsagenda landbouw en voedsel en daarin hebben we ook nieuwe indicatoren

staan. En wat gewasbescherming betreft hebben we in ons beleidskader ook het streven staan om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met 50 procent te reduceren. Tot zover die vraag.

Mevrouw Vlasveld, Partij voor de Dieren, vraagt aandacht voor het terugdringen van stikstof. Waar het de landbouw betreft, refereer ik ook aan het besluit dat in 2017 is genomen in het kader van het stallenbesluit, om emissie uit stallen te reduceren. Daarmee liepen we voorop in Nederland en doen dat nog steeds. Dat is natuurlijk een belangrijke maatregel die ook een belangrijk onderdeel van de BOS vormt, de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. Heel goed en fijn dat u ook aandacht vraagt, begrip heeft en empathie toont ten aanzien van de boeren die mogelijk moeten gaan stoppen naar aanleiding van het stikstofbeleid, ook landelijk. Wij hechten er heel veel waarde aan om boeren daarin te begeleiden. Dat maakt ook al onderdeel uit van ons pakket van ondersteunende maatregelen uit 2017. Er is een goed functionerend ondersteuningsnetwerk ontstaan. Dat zullen we voortzetten en we zijn nu aan het bekijken, naar aanleiding van de landelijke uitgangspunten en plannen die er zijn, hoe dat gaat uitpakken in Brabant. Als er aanleiding is om dat te intensiveren, onderzoeken wij dat op dit moment. Er is in ieder geval alle aandacht voor.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Er is nog een interruptie van de heer Rutjens. Dan wacht ik daar nog eventjes op.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Excuus, voorzitter, ik dacht dat er nog even wat tijd was. Ik vroeg me af hoe de gedeputeerde reflecteert over het nieuws dat vandaag in de krant stond: in een halfjaar tijd 15,5 procent prijsverhogingen in de supermarkten voor voedsel, en de uitspraak, nog maar een maand geleden door de gedeputeerde, dat voedsel te goedkoop is. Ik vraag me af hoe u dat met elkaar rijmt.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voorzitter. Het een heeft niet direct met het ander te maken, helaas zou ik bijna zeggen. Ons systeem op het gebied van landbouw en voedsel is zodanig dat die prijsvorming geen recht doet aan de beloning in bepaalde schakels van die keten, en daarbij doel ik op boeren. Aan de andere kant hebben we nu inderdaad te maken met het stijgen van de prijzen, maar dat wil niet zeggen dat die stijging van de prijzen ook ten goede komt aan bepaalde schakels, wel aan bepaalde schakels in die keten, maar niet aan het inkomen van boeren.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik probeer het te volgen, maar volgens mij, als je naar de basis, zeg maar, middelbare school-economieboekjes gaat: als de prijs van iets omhoog gaat, dan is het de consument die betaalt. Of die marge nou bij de boer ligt, of bij de supermarkt, of weet-ik-waar u die collectivistisch wilt neerleggen, uiteindelijk is het de consument in de Albert Heijn, in de Jumbo, die dat betaalt. Je kunt er allerlei wensdenken op loslaten, maar het is toch echt de gewone Brabander die dat wensdenken gaat betalen.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dat klopt, en het is een zorg dat prijzen stijgen en dat bepaalde groeperingen in de maatschappij het daardoor heel erg moeilijk gaan krijgen, of het nu om energie gaat of om voedsel. Maar de opmerking over het te goedkoop zijn van voedsel heb ik gemaakt in het kader van: wat is er fout in die keten van landbouw en voedsel? In dat kader heb ik deze opmerking gemaakt.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik denk dat ik...

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. We gaan naar de tweede termijn, dames en heren. Wij hebben hier zojuist de conclusie getrokken dat u vanavond geen eten van ons krijgt, dus dan weet u dat alvast eventjes. Mijnheer Janssen, wilt u het woord?

De heer **Janssen** (VVD): Dank u wel, voorzitter, heel kort. Dank voor alle antwoorden. Er is echter één vraag die ik niet beantwoord heb gezien door de heer Ronnes rondom de studentenwoningen en de schaarste daarop. Daar zou ik graag nog antwoord op willen hebben.

Voor de rest wil ik iedereen heel veel succes wensen met het verder vormgeven van alle programma's, zodat het in Brabant lekker leven, werken en genieten blijft.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Verkade.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. Wij willen nog even doorvragen op de motie voor Oekraïne. Het antwoord lijkt nu te zijn dat het half miljoen dat destijds door een brede meerderheid hier ter beschikking is gesteld alleen naar volkshuisvesting gaat, volkshuisvesting breder dan alleen de vluchtelingen uit Oekraïne, en dat was nadrukkelijk niet de bedoeling van die motie. U heeft in uw schriftelijke antwoord al aangegeven dat het lastig was, het bedrijfsleven was lastig, en er zijn ook andere partijen die zich al over de huisvesting buigen, maar in de motie is ook aangegeven, en in het debat destijds, dat bijvoorbeeld bibliotheken die extra dingen doen voor de jeugd van Oekraïne misschien ook wat middelen zouden kunnen krijgen. En er zijn toch ook dingen die op nationaal niveau plaatsvinden, die wij op provinciaal niveau voor een deel ook doen, dat ondersteunen wij, maar nu lijkt het alsof het excuus is dat, als het op nationaal niveau al gebeurt, wij dat niet hoeven te doen. Als u zegt dat dat allemaal niet mogelijk is en dat het op lange termijn alleen naar volkshuisvesting gaat, dan is de vraag of dat geld dan niet weer terug moet naar Provinciale Staten, om er opnieuw over te besluiten. Graag uw reflectie daarop.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer De Bie. O, mevrouw De Kinkelder! Ja, soms wil je gewoon te snel, sorry.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik zal het niet persoonlijk opvatten! De gedeputeerde was net weg, wat heel begrijpelijk was, maar we hadden nog specifiek gevraagd of de gedeputeerde wilde kijken naar de indicator gedeelde mobiliteit, of ze daar extra aandacht aan wilde schenken, zeker ook in deze tijden, nu het overal weer wat meer vastloopt. Dus of u daar nog even op terug wilt komen. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. Een hardnekkig verschijnsel is dat vragen erg karig, of in het geheel niet, worden beantwoord door het college. Ik zou zeggen dat de bestuurscultuur daarmee niet is gediend, want een dialoog komt op deze manier niet tot stand. Ik geef het maar even mee.

Ik kom even terug op mijn vragen en opmerkingen. Allereerst het voorstel-Oekraïne. De gedeputeerde heeft de vraag beantwoord, maar ik weet niet of ik het goed heb verstaan, want het was nogal rumoerig. De conclusie die ik heb getrokken uit het antwoord van de gedeputeerde was namelijk: het college doet maar een dotje, weliswaar samen met gemeenten, en inderdaad iets met volkshuisvesting, maar ik kon er verder geen structuur in vinden. Ik zal het wel verkeerd begrepen hebben, dus graag een nadere toelichting op wat we gaan doen, hoe we het gaan doen, wat het effect moet zijn, waarom voor deze weg is gekozen, et cetera.

Vraag twee. Heb ik goed begrepen dat het college, waar de liberale gedeputeerde financiën deel van uitmaakt, weigert over te gaan tot lastenverlichting? Begrijp ik goed dat willens en wetens wordt gekozen voor continuering van de huidige, linkse benadering van bestuur, dus meer overheid en meer regels? Daar had ik nog graag antwoord op. Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Op basis van onze eerste termijn hebben wij enkele reacties gekregen vanuit het college en daar wil ik graag nog even op ingaan.

De eerste heeft betrekking op stikstof en de BOS. Ik zou willen zeggen dat, als de BOS echt goed had gewerkt, Brabant nu niet zo'n grote opgave vanuit het Rijk had gekregen.

Ten tweede: de economische groei ten opzichte van de elektrificatie. Ik kan me vinden in wat de gedeputeerde zegt, dat het komt vanuit de duurzaamheidsopgave, met fossiel naar elektrisch. Daar kan ik goed in komen. Echter, ook dit is geen zwarte zwaan, want de elektrificatie staat al langer op de agenda, dus dit zou, ook al delen TenneT en Enexis hun gegevens niet, geen verrassing mogen zijn. En daar komt de economische groei alleen maar bij. Dus ook bij deze zou ik willen oproepen om te besparen, besparen, besparen, zowel op het gebied van energieverbruik, ook elektrische energie, als op het inzetten van economische groei.

Tot slot de opmerking van gedeputeerde Lemkes over de stoppende boeren. De ondersteunende maatregelen uit 2017 zouden al voor ondersteuning moeten zorgen. Nou, dat is prima, maar ik hoor de gedeputeerde zeggen dat, als er aanleiding is, onderzocht zal worden of opschaling nodig is. Dan wil ik bij dezen de gedeputeerde met klem vragen om op te schalen, omdat de minister heel duidelijk heeft gemaakt dat haar plannen gewoon uitgevoerd zullen worden. Het gaat gewoon gebeuren. Een duidelijker signaal dan dat lijkt me op dit moment niet denkbaar.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik ben mijn presentatie begonnen met 2,5 miljoen gezinnen die in betalingsproblemen zitten. Nogmaals: tussen 5- en 7,5 miljoen mensen die moeite hebben om rond te komen. Zoals wij hier zitten, moeten wij proberen om daar wat aan te doen, om de afstand tussen de inwoners en de politiek, zoals wij hier zitten, volksvertegenwoordigers, klein te maken. Ik heb gevraagd, eigenlijk aan alle gedeputeerden: zijn jullie het daarmee eens en zijn daar ideeën over? Die heb ik even niet gehoord, maar ik wil die boodschap toch nog even meegeven.

Daar wil ik het bij laten. Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel. En dan gaat de heer Van Pinxteren het woord voeren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ik wil even reageren op een paar reacties van de verschillende gedeputeerden die genoemd zijn zojuist.

De heer Ronnes reageerde op de motie die samen is ingediend met de Groep Rutjens, waarbij hij stelt dat de modellen die daaronder liggen juist zijn. Nou wil ik de modellen absoluut niet in twijfel trekken, maar ik lees de laatste tijd wel een aantal stukken en ik luister ook naar interviews. En wat zien we: dat de rechter zelfs de modellen af en toe aanpast. Ik denk daarbij alleen al aan de strook van 25 kilometer in plaats van 5 kilometer langs infrastructuur die in het model ingebracht is als gevolg van een gerechtelijke uitspraak. Ten tweede: dat zelfs wetenschappers van de Technische Universiteit Delft onder andere en anderen de discussie met elkaar voeren of de neerslag als gevolg van vliegtuigbewegingen boven 900 meter wel of niet in het model meegerekend moeten worden. Ook daar is wetenschappelijk een discussie over, niet een discussie die ik wil voeren, maar een discussie die over het model gevoerd wordt door wetenschappers. Dan kunt u wel zeggen dat het model heilig is, maar het is de vraag of dat correct is.

Dan wil ik graag reageren op de reactie van mevrouw Spierings. In haar vorige bestuursperiode als gedeputeerde in de Staten heb ik met mevrouw Spierings als Lokaal Brabant nadrukkelijk een discussie gevoerd over de motie 'Niet van het gas af'. In die motie werd toentertijd, in 2019, al gewezen op de beperking van ons elektriciteitsnet en de capaciteit daarvan. Hoezo kan zij dan nu zeggen dat daar niet eerder over is gesproken en dat het ons overvalt? Dat we geen eigenaar zijn van TenneT, dat klopt, maar uiteindelijk is er tussen Enexis en TenneT wel een goede verhouding en weten we met elkaar donders goed dat al langer bekend is dat de infrastructuur onvoldoende toereikend zou zijn.

Dan mevrouw Roijackers. Mevrouw Roijackers zegt, en ik geef haar graag het voordeel van de twijfel: we gaan gas geven. Ik wil er haar als Lokaal Brabant echter wel op wijzen dat de afgelopen drie decennia allerlei voorlopende colleges al geroepen hebben dat we rond de EVZ gas gaan geven en we nog steeds het resultaat van dat gas geven niet zien. Misschien is er een mogelijkheid, en ik doe u die suggestie maar aan de hand. We weten dat 20 tot 30 procent van de agrariërs gaat stoppen. Dat is een autonome ontwikkeling die al lange tijd zo speelt. Zou het mogelijk een idee zijn om een voorkeursrecht te vestigen voor heel Brabant bij het eventueel opkopen van gronden op het moment dat ze gaan stoppen? En dat is dan een vrijwillige opkoop.

Dan ten aanzien van mevrouw Otters nog één vraag die open is blijven staan. Ik heb haar gevraagd wat zij met het proces, samen met het Rijk, wil bereiken in het kader van de haven in Loven. Daar heb ik nog geen antwoord op gehad. En ten aanzien van de mobiliteit A58, wat ze net mededeelde: ja, het lijkt er toch wel op dat Brabant ondergeschikt is aan de Randstad. Jammer, maar het is zo.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Mij rest nog één vraag te beantwoorden van de heer De Bie. Volgens mij is deze gedeputeerde dezelfde als de gedeputeerde in de vorige collegeperiode, dus daar zit geen verschil in. De vraag over de 14,7 miljoen euro heb ik zojuist in eerste termijn al beantwoord. U zult verrast zijn hoe wij daarmee omgaan richting de begroting. Wij zullen daar een zinvolle oplossing voor bedenken en aan u presenteren, waar u uiteindelijk als Staten over gaat beslissen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dank u, voorzitter. De heer Janssen van de VVD komt terecht terug op de vraag over de studentenhuysvesting. Daar had ik geen antwoord op gegeven, maar dat had ik wel paraat. Op 2 mei hebben wij een uitgebreide notitie naar u toe toegestuurd en voor de zomer kunt u nog een update verwachten over wat meer achtergrondgegevens. Dus het is echt vol in de aandacht. En als het

gaat om onze woningbouwaanpak: dat hoort gewoon bij het brede aanbod genereren en vooral ook aan de onderkant van de woningmarkt, daar waar studenten ook mee concurreren.

De heer De Bie, maar ook D66, stelde een vraag over Oekraïne, met name over de motie en de besteding van vijf ton. Het klinkt wat makkelijk "we stellen vijf ton beschikbaar", maar dan heb je dat als overheid niet zomaar her en der besteed aan de projecten die je wilt, want overal is regelgeving voor nodig. Op het moment dat je projecten kans wilt laten maken, moet je daar een uitgebreid subsidietraject voor opzetten. Dus wij hebben gekeken, en dat was volgens mij ook de boodschap van de motie, of wij niet op een praktische wijze het geld ten goede kunnen laten komen aan opvang en ondersteuning daar waar het nodig is. Die ronde is gemaakt bij de gemeentes en bij de veiligheidsregio's en heeft opgeleverd dat daar niet direct de behoefte zit. Wij hebben gekeken bij een aantal andere onderdelen, dat kan zijn in huisvesting, maar ook als het gaat om via uitzendorganisaties kijken naar extra capaciteit voor de opvang, want dat is op dit moment echt een probleem, om voldoende mensen te hebben om de opvang te regelen. Dus op die manier proberen we te kijken of we toch nog iets nuttigs kunnen doen om die middelen ook nuttig in te zetten, zonder dat we hier een hele overhead op starten, want daar zitten we volgens mij niet met elkaar op te wachten. We willen het echt ten goede laten komen aan de hulp die nodig is.

Ten aanzien van de BOS is opgemerkt: als de BOS had gewerkt, had Brabant niet zo'n grote opgave gekregen. Ik zou het anders willen stellen. Misschien zou het wel eens zo kunnen zijn dat door de inzet van de BOS de opgave behapbaarder wordt, dus dat we juist van de trajecten die we ingezet hebben, pak bijvoorbeeld de stalmaatregelen, daarvan heeft de minister in antwoord op vragen van de Kamer expliciet gezegd dat die winst ten goede komt aan de opgaves die in die gebieden noodzakelijk zijn. Daarmee is niet de hele opgave weg, want er blijft een flink deel over. Alleen, we kunnen wel laten zien dat we al begonnen zijn en dat dat ook helpt in de aanpak.

50PLUS stelt nog een keer de vraag aan de gedeputeerden: wat kun je nou op armoedebeleid betekenen? Wat kan een gedeputeerde wonen anders zeggen dan: betaalbare woningen, toegankelijkheid voor de woningmarkt, woningen die aan de huidige standaard voldoen, waar de energiekosten binnen de perken blijven? Dat zouden dingen zijn waar ik wel warm voor word en wat ook eigenlijk in ons beleid wel verpakt zit.

Als laatste de modellen. Ik ga hier geen modellendiscussie beginnen, maar neem van mij aan dat uit de modellen die wij gebruiken om te kijken waar de depositie zit lijnen en conclusies getrokken kunnen worden dat er flinke opgaves zitten op bepaalde terreinen. En ja, het model wordt continu bijgesteld. Dat heb ik ook aangegeven: dat het gekalibreerd wordt en dat door metingen in de praktijk zo'n model ook bijgesteld wordt. Je ziet ook dat dat gebeurt. Over de voorbeelden die u noemt kunnen we een hele discussie gaan voeren, maar ik denk niet dat die op dit moment hier thuishoort.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ons college vindt het een beetje vervelend als ons zaken in de mond worden gelegd, of voor de voeten geworpen, die op z'n minst uit de context zijn getrokken. Als je bedenkt dat in een paar maanden tijd op het net van TenneT 800 megawatt aan capaciteit is aangevraagd, waarvan alleen al 300 megawatt bestaat uit industriële batterijen – warmtepompen en zonnepanelen zijn er slechts een klein onderdeel in –, dan kun je moeilijk zeggen dat de ondersteuning die wij als provincie hebben gegeven bij van het gas af gaan de oorzaak is van de problemen die er nu zijn en kunt u ons ook moeilijk verwijten dat wij nu zeggen dat wij dit tempo van aanvragen op het net niet hadden zien aankomen.

Misschien nog even in reactie op de Partij voor de Dieren: inderdaad besparen, besparen, besparen, dat is ontzettend belangrijk en dat kunnen we nu gewoon doen, op gas en op elektriciteit. Het is overigens ook wel een stukje van het antwoord op het vraagstuk rondom armoede, en specifiek energiearmoede. Via de RES-regio's ondersteunen wij nu ook de gemeentes, om zo goed mogelijk in te zetten op de kleine, snel te

nemen maatregelen op het gebied van energiebesparing in woningen, zowel corporatie- als privébezit, om hopelijk ook nog een stukje van die uitvoering voor de aankomende winter gereed te hebben.
Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Een vraag van Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren, over de voortgang EVZ's. Dat is nog niet zo krachtig op stoom als wij willen. Binnen het nieuwe beleidskader natuur zal ik daar ook nadere voorstellen voor doen. Het klopt dat het onder meer samenhangt met de inzet van instrumentarium. Lokaal Brabant geeft een interessante voorzet voor bijvoorbeeld het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten. Het is ook landelijk onder de aandacht of en hoe provincies dat kunnen inzetten. Om niet twaalf provincies dezelfde exercitie te laten doen over mogelijke inzet van dit specifieke instrumentarium, gaan we even kijken als provincie Noord-Brabant hoe dat ook landelijk wordt bekeken als wel of niet een succesvol instrument in de gebiedsgerichte aanpak door de provincies. We wachten af wat daar de uitkomst van is en dan kunnen we vervolgens wegen in die GGA-instrumentenkoffer of en hoe we ook deze zouden kunnen inzetten.
Dank je wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Niet persoonlijk, mevrouw De Kinkelder, maar ik was ook u vergeten! En jazeker is er extra aandacht voor gedeelde mobiliteit. Dat past ook helemaal in de lijn met de mobiliteitstransitie, wat ook onderdeel is van bijvoorbeeld SmartwayZ, maar wat ook terugkomt in onze mobiliteitspakketten, die weer gekoppeld zijn aan de vier verstedelijkingsakkoorden. Dus dat zetten we zeker in. In West-Brabant bijvoorbeeld hebben we de pilot lopen van NABOGO.
Als we het dan toch over mobiliteitstransitie hebben, dan is dat ook van vervoer over weg naar vervoer over water, en dan komen we bij het Wilhelminakanaal. Als u mij vraagt wat we daar willen bereiken, nou die transitie. Als u mij vraagt hoe het zit met het proces met het Rijk: daar ga ik hier geen toezegging op doen. Het staat op het prioriteringslijstje, maar hoe nu verder, dat wordt verder ingevuld. Ik ben ervan overtuigd dat het goed is voor het bedrijfsleven, maar ook voor de klimaatdoelen die we willen gaan halen, om zoveel mogelijk vervoer over water te gaan doen in plaats van over de weg.

De **voorzitter**: Dank u wel. Tot slot mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Vlasveld trok zonet de conclusie naar aanleiding van het landelijk beleid dat we ervan uit moeten gaan dat opschaling van ondersteuning van stoppende boeren noodzakelijk is. Dat zijn we ons ook zeer goed bewust. Met de term 'onderzoek' duidde ik erop dat we gaan kijken hoeveel noodzakelijk is en op welke wijze we dat kunnen invullen. In zijn brief geeft minister Staghouwer ook aan dat hij aandacht wil gaan besteden aan de begeleiding van stoppende boeren en we willen natuurlijk ook kijken wat dat zou kunnen betekenen voor Brabant, waar het om een stukje financiering en cofinanciering gaat. Dat is ook onderdeel van ons onderzoek.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de bespreking van dit onderwerp en gaan we door naar het volgende voorstel.

14/22 Vaststelling hoofdstukken 4, 5 en 6 Nota grondbeleid 2022

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Ja, dank voorzitter. Vanaf deze kant even een minuutje om onze steun uit te spreken voor dit voorstel. We zijn ook heel benieuwd, want wij denken dat dit op een hoop terreinen echt wel de versnelling kan brengen die we nodig hebben. Denk daarbij ook aan zaken als grondruil die ook bijvoorbeeld de aandacht voor natuur kunnen versnellen, maar die aan de andere kant ook onteigening kunnen voorkomen, wat natuurlijk ook heel belangrijk is. Dus wij wensen de gedeputeerde veel succes met de uitwerking en zijn benieuwd naar de combi tussen maatschappelijk en financieel rendement. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van de heer Van Hattem

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter, ik hoor de heer Gremmen van de VVD zeggen "onteigening voorkomen", maar wat verstaat de heer Gremmen onder 'voorkomen'? Is dat de daadwerkelijke onteigeningsprocedure, of is dat ook het voorkomen van een eventueel voortraject richting onteigening, waarbij een agrariër met de rug tegen de muur gaat staan, om zo toch zijn grond op te offeren voor alle doelen die de provincie heeft op het gebied van woningbouw, energietransitie, de massaimmigratie huisvesten, et cetera, et cetera?

De heer **Gremmen** (VVD): Volgens mij is het zo dat, als we grond in beheer hebben als provincie en daar kunnen we bijvoorbeeld een agrarische ondernemer of iemand anders blij mee maken door hem of haar een ruil aan te bieden, we daarmee kunnen voorkomen dat we die grond alsnog moeten onteigenen om daar de aanleg van natuur of andere zaken te bespoedigen. Dus in die zin geeft het een extra tool in de gereedschapskist van de provincie die we, denk ik, hard nodig gaan hebben de komende tijd.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Maar er zitten vrij weinig kaders, of houvast, in deze voorstellen om te weten hoe ver de provincie kan gaan, hoe ver dit college kan gaan, richting zulke grondeigenaren, om hun grond afhandig te maken. Want als een grondeigenaar zegt geen zin te hebben om een grondruil toe te passen om elders z'n bedrijf voort te zetten, of misschien wel op een minder geschikte locatie z'n agrarische activiteiten te ontplooiën, dan heeft de provincie toch die dreigende zweep van de onteigening in de hand. Dus hoe vrijwillig is dit allemaal, wetende dat dit instrumentarium hierbij willens en wetens kan worden ingezet?

De heer **Gremmen** (VVD): Gelukkig is in dit voorstel ook afgesproken dat, als er een onteigening zou moeten plaatsvinden en daarvoor een procedure gestart wordt, die in ieder geval nog naar de Staten komt, dus dan kunnen we als Statenleden ook individueel kijken, per geval, of het aan de orde moet zijn, ja of nee, en op basis daarvan kunnen we dan toch nog een goede keuze maken.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, tot slot voorzitter. Maar dat is dus alleen bij een daadwerkelijke onteigeningsprocedure, maar niet bij een dreigende onteigening, als al op de achtergrond wordt gezegd: als u niet meegaat in deze plannen, komen wij toch richting die procedures. PS worden er dan niet in betrokken, dus dan staan wij alsnog buitenspel als volksvertegenwoordiging. Dat is toch geen oplossing voor dit vraagstuk?

De heer **Gremmen** (VVD): Uiteindelijk is het van belang, denk ik, om als provincie alle mogelijke oplossingen die er zijn in de gereedschapskist te hebben. Met dit voorstel zorgen we daarvoor en dat is het belangrijkste wat ons betreft.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans? Ik heb mevrouw Koopman hier als woordvoerder.

De heer **Heijmans** (SP): Ach ja. Ik moet er nog aan wennen. Zal ik dan maar niks zeggen?

De heer **Gremmen** (VVD): Gemiste kans helaas!

De **voorzitter**: Goed, dan ga ik naar de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dit onderwerp hebben we uitgebreid behandeld in twee themabijeenkomsten. Twee punten staan voor ons nog open om er vandaag kort aandacht aan te besteden. Het eerste punt dat ik voorbereid had is onteigenen, maar daarover hebben we daarnet al een kort debatje gehad. Wat ik daaraan kan toevoegen is dat vrijwilligheid de norm blijft, en dat zien we ook goed vastgelegd in dit grondbeleid.

En dan het tweede punt, voorzitter. Met de grondbank beginnen we iets nieuws. Grond is en blijft schaars en daarom is het goed de portefeuille gefaseerd op te bouwen. Wel vinden wij het van belang dat we over een tijdje een moment prikken om te kijken of de grondbank die publieke taak dient zoals we die nu voor ogen hebben. Een evaluatie dus. Dat hebben we samen met de fractie van de SP voorbereid en verwoord in een motie. Die motie zal zo meteen door mevrouw Koopman worden ingediend. Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Toch fijn hè, dat onze fractievoorzitter weet wie de woordvoerder is!

Zoals we in de themavergadering hebben aangegeven, vinden we de grondbank best een goed idee. De natuur heeft zelf geen mogelijkheden om grond aan te kopen, dus die helpen we graag een handje. In de themavergadering bleek echter ook dat er nog veel zorgen zijn, over de overdracht van de bevoegdheden, over het niet precies specificeren voor welk doel we grond wel en juist niet aankopen, over marktverstoring, et cetera. De weigering van de gedeputeerde om met enige regelmaat een overzicht te verstrekken, of zelfs een evaluatiemoment in te bouwen, versterkte deze zorgen voor ons. Wij hebben het stuk dat de gedeputeerde deze week heeft toegevoegd gelezen, maar wij vinden toch echt dat de woordvoerders natuur en milieu een evaluatiemoment moeten hebben, vandaar dat wij samen met het CDA een motie hebben voorbereid, en die is reeds bij de griffie.

Dank u.

Motie M83-2022: Evaluatie grondbank

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 24 juni 2022, behandelend het Statenvoorstel 14/22, Vaststelling hoofdstukken 4, 5 en 6 Nota grondbeleid 2022;

overwegende dat:

- genoemd Statenvoorstel 14/22 samenhangt met Statenvoorstellen 15/22 en 13/22;
- we een grondbank in beginsel een goed plan vinden;

van mening zijnde dat

- het wel om veel publiek geld gaat;
- het met name gaat om ruimte voor natuur, energie, woningbouw, water/klimaatmaatregelen en voor stikstofreductie;

- aankopen en uitgaven wel opgenomen worden in de Treasury, maar dat het juist met de woordvoerders natuur en milieu besproken moet worden;

dragen Gedeputeerde Staten op om:

- de strategische provinciale grondbank periodiek te evalueren;
- hierbij onder meer in te gaan op de gronden en uitgaven;
- de eerste evaluatie vier jaar na instelling van de grondbank plaatsvindt, en daarna iedere twee jaar;
- PS te informeren over de resultaten van de evaluaties;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Irma Koopman, SP

Marcel Thijssen, CDA.

De **voorzitter**: Dank u wel. De motie is bij dezen dus ingediend. De heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Tijdens onze laatste themadag hebben wij dit Statenvoorstel uitgebreid besproken. Het gaat hier om een vernieuwend strategisch grondbeleid, dat ons in staat moet stellen om de bijdrage aan onze provinciale doelen te verhogen. Voor onze fractie, D66, is deze vernieuwing zeker een goede ontwikkeling. Zo kunnen wij ons grondbeleid overzichtelijker en transparanter maken voor iedereen. Daarom vindt onze fractie, D66, oprichting van een strategische grondbank zeker noodzakelijk. Hierdoor kunnen we onze zeer schaarse grond zorgvuldiger en efficiënter inzetten voor een betere leefomgeving voor alle Brabanders, waardoor het wonen, werken en leven nog aangenamer wordt. Volgens onze fractie kan dat als wij bij de uitvoering van het grondbeleid het principe handhaven waarbij het maatschappelijke rendement te allen tijde boven het financiële rendement prevaleert. Tevens moeten de grondinstrumenten alleen ingezet worden voor het realiseren van een gezondere leefomgeving, betere luchtkwaliteit en bereikbaarheid van onze regio. Om onze betrokkenheid hierbij te waarborgen willen we graag de mogelijkheid hebben om de ontwikkeling hiervan te monitoren. Hiermee kunnen we ook eventueel dreigende marktverstoring tijdig signaleren en maatregelen nemen. Daarom willen we graag van GS weten of zij zich hierin kunnen vinden en, zo ja, op welke wijze zij dit denken te kunnen waarborgen tijdens de uitvoering van het nieuwe grondbeleid.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef nu graag het woord aan de heer Verkade.

De heer **Verkade** (GL): Voorzitter. GroenLinks heeft ook in de twee eerdere bijeenkomsten het onderwerp omarmd. Wij zijn erg blij met het voorstel. Wij hadden ook gezegd dat het wat ons betreft wel een hamerstuk had kunnen zijn, zij het dat we inderdaad wel hechten aan een periodieke evaluatie. Als de motie straks wordt aangenomen, is wat ons betreft dat leed ook geleden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk even naar de PVV wie het woord gaat voeren. Mocht u denken “hé, daar zijn wel twee woordvoerders”: daar is expliciet toestemming voor gegeven binnen de agendacommissie. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. De gezamenlijke behandeling van de treasuryverordening, het grondbeleid en de instelling van een grondbank is een combinatie van desastreuze voorstellen. In de oordeelsvormende themavergadering is reeds veel gewisseld, met een helder standpunt van de PVV. Ik vat het samen:

1. de vreselijke aanpassing van het grondbeleid maakt de weg vrij voor uitvoering van de verwoestende de-agrarisering van Brabant, een misdadig beleid dat landelijk is ingezet;

2. ook de instelling van de grondbank draagt bij aan dit misdadige onteigeningsbeleid, waarmee boeren hun land en hun ondernemersvrijheid verliezen;
3. behalve daadwerkelijke onteigening is het ook vooral de dreigende mogelijkheid van onteigening die boeren als een zwaard van Damocles boven het hoofd hangt en letterlijk tegen de muur zet. GS geven zichzelf met voorliggende voorstellen een license to kill;
4. de immunisatieportefeuille-

De **voorzitter**: Ik zou u willen verzoeken vergelijkingen van deze strekking niet te doen. Gaat u verder.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De immunisatieportefeuille gaat als zogenaamde 'investering' gepotverteerd worden voor allerlei provinciale prestigeprojecten. De spelregels van de Verordening treasury zijn zodanig ver opgerekt, dat investeringen ook maatschappelijk renderend mogen zijn.

Voorzitter. De PVV is dan ook fel tegen deze voorstellen. Deze voorstellen geven namelijk de provincie een welhaast grenzeloze mogelijkheid om in het kader van het landelijk verplichte onteigeningsbeleid vanwege een theoretisch stikstofprobleem boeren te beroven van hun grond, hun bedrijf en zelfs hun vrijheid. Die grond kan worden verhandeld, terugverpacht tegen belachelijke voorwaarden of ingezet voor de meest dwaze toekomstige plannen die hier in de toren maar verzonnen gaan worden.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, u wordt geïnterrupteerd. Mevrouw Koopman heeft het woord.

Mevrouw **Koopman** (SP): Dank u wel, voorzitter. U bent aan het praten over onteigenen, maar u bent ook voorstander van de Ruit, u wilt ook een A58 aanleggen. Vindt u het wel prima als wij daarvoor grond onteigenen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Wat ik in ieder geval niét prima vind, is dat we ter meerdere eer en glorie van allerlei D66-plannen boeren die voor onze voedselvoorziening zorgen gaan onteigenen. Het kan toch niet waar zijn dat we onze eigen voedselvoorziening gaan inleveren om, weet-ik-veel, zonneweides en windturbines en de meest dwaze D66-plannen te verwezenlijken! Dat kan toch niet waar zijn?

De **voorzitter**: Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): O, ik wist niet dat dat allemaal vast hing aan D66! Maar fijn dat u dat even vertelt. U bent dus wel voor onteigening, maar alleen als het past in uw eigen plannetje?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Wij zijn niet per definitie voor onteigening, het liefst hebben wij gewoon niet dat dat nodig is, absoluut niet, en al helemaal niet als het is om allerlei zonneweides aan te leggen. Totaal onnodig!

De **voorzitter**: Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Ja, laatste keer dan. Als het om een snelweg gaat, vindt u het wel in het algemeen belang, maar niet als het om groenvoorziening, of verplaatsen van een boerenbedrijf gaat, want het gaat ook om verplaatsen en uitruil van grond, het gaat niet alleen maar om onteigenen, plus: onteigenen is de aller-, allerlaatste stap hebben we afgesproken bij de grondbank. Dus het gaat helemaal niet over zonneweides, het gaat over grond die nodig is in het algemeen belang.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, dat algemeen belang wordt al op allerlei manieren ingevuld, inderdaad voor heel die energietransitie, maar ook voor bijvoorbeeld de omvolking die gaande is. Nou, daar heeft de PVV bepaald geen trek in.

Voorzitter. Hoe is het dan toch mogelijk dat partijen als VVD en CDA in deze provincie kennelijk kritiekloos instemmen met dit beleid? Is het blauwe zeteltje en het vooruitzicht op een wethoudersbaantje zo belangrijk dat daarvoor de principes, zoals ondernemerschap en loyaliteit aan onze eigen ondernemende boeren, moeten wijken?

Voorzitter. De PVV heeft het al vaker gezegd: de provincie moet niet voor bankier willen spelen. Bij de behandeling van de treasuryverordening vorig jaar in de Staten heb ik indringende oproepen gedaan aan eenieder, bijvoorbeeld over de stap-voor-stap-toename van risicobereidheid van deze provincie ten aanzien van het publieke kapitaal. Ten koste van alles worden hier de jaarlijkse rente-inkomsten gekoesterd, geld dat je gewoon niet structureel moet inboeken.

Ook vindt de PVV iets van het stelselmatig meer en meer geld wegsluizen van de democratische zeggenschap en weg van het mandaat van PS. Publiek geld dat als investering in fondsen wordt gestopt staat niet meer onder de controle en zeggenschap van PS.

Voorzitter. Stukje bij beetje, met elk nieuw instrument en speeltje dat GS hier ter meerdere eer en glorie van het overheidje spelen introduceren, wordt de democratische zeggenschap van PS ondermijnd. Dat GS dat voorstelt, ach, gezien de samenstelling van dit linkse college wellicht nog te begrijpen, maar dat de collega-volksvertegenwoordigers het toelaten en hun plicht daarmee verzaken, voorzitter, dat is een droevig dieptepunt.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, voorzitter. Het moet me van het hart, los overigens van de techniek hier die vandaag niet echt optimaal is, dat ik als volksvertegenwoordiger toch wel moeite heb met wat voor taalgebruik hier ook zojuist weer gebezigd werd: 'misdadig', 'tegen de muur zetten', nou ja, goed. Ik merk dat ik me daar echt kwaad over kan maken. Ik vind het disrespectvol richting dit instituut, dat hier op deze manier gesproken wordt. Mevrouw Van der Kammen, ik spreek u persoonlijk aan: u mag alles vinden, álles, maar u kunt ook – en daar bent u zelf prima toe in staat – op de inhoud het gesprek aangaan. De manier waarop u hier ons allemaal, en dit college, wegzet vind ik echt ver buiten alle fatsoensnormen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, dank je wel. Ja, disrespectvol, dat vind ik de manier waarop in dit land met boeren wordt omgegaan en waar dit college willens en wetens medewerking aan verleent. Dus verwijt mij geen disrespect.

De heer **De Kort** (PvdA): Mevrouw Van der Kammen, u mag dat disrespectvol vinden en 'disrespectvol' vind ik een woord dat u mag hanteren, maar u hanteerde volledig andere woorden en dat heeft iedereen in deze zaal gehoord. Ik wilde u een compliment geven, want u bent verschrikkelijk sterk op de inhoud en u kent uw dossiers van A tot Z. Juist een volksvertegenwoordiger als u, die alle dossiers kent, heeft het niet nodig om dit soort taalgebruik hier te doen, want het enige dat u ermee bereikt is dat u in ieder geval wat mij betreft, en ik weet zeker dat het ook voor een aantal collega's geldt, niet meer serieus genomen kunt worden. Dat vind ik jammer, want ik weet dat u inhoudelijk een sterk volksvertegenwoordiger bent. Dus goed: het is aan u en ik weet dat u het waarschijnlijk niet zult veranderen, maar ik wilde het hier toch nog een keer gezegd hebben.

Applaus

De heer **De Kort** (PvdA): En dan, voorzitter, want ik besef dat mijn spreektijd hier grotendeels aan opgegaan is, ik heb het in de themabijeenkomst gezegd: ik vind dit werkelijk waar een uitstekend voorstel. Het geeft ons als provincie een extra stukje in onze instrumentenkoffer, dus als PvdA zijn wij voor.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Dames, mijne heren Brabanders. Laten we het inderdaad over woordgebruik hebben. In de pagina samenhangende Statenvoorstellen, verborgen onder inderdaad allerlei bureaucratische woorden, gaan politici vandaag de provinciale overheid een stukje groter maken, meer macht geven, om uiteindelijk nog willekeuriger in te grijpen in uw dagelijks leven. Het geeft hun een gereedschapskist om dingen af te dwingen die mensen niet willen. Politici hebben grond nodig om meer windturbines en zonnepanelen te kunnen doordrukken en om direct de grond daarvoor te gebruiken, dan wel als drukmiddel in een provinciaal monopolyspel, dat heet energietransitie. Ook voor Natura 2000, de oorzaak van de huidige stikstofproblematiek, is grond nodig. En dat zijn blijkbaar allemaal voorbeelden van maatschappelijke investeringen. Dan weet u dat als u langzaam over de weg moet rijden vanuit de kamer bij uw ouders omdat u nog steeds geen betaalbaar huis kunt vinden, op weg naar een supermarkt waar u vast gaat stellen dat levensmiddelen alweer 15,5 procent duurder zijn geworden. Want 42,5 miljoen euro in een grondbank is natuurlijk nog maar het begin. 25 miljard euro van uw geld, betaald door belastingen en inflatie, zou ook gedeeltelijk zijn weg vinden naar Brabant om boeren te onteigenen op uw kosten. De gereedschapskist daarvoor wordt vandaag klaar gezet. En dat alles gaat met maatwerk. Dat is gebruik van extra macht voor Gedeputeerde Staten om naar eigen goeddunken deals te sluiten. En als je dacht dat er nog wat over gaat blijven om broodnodige huizen te kunnen bouwen, dan is het wensdenken naar financieel rendement waarschijnlijk de oorzaak dat bouwgrond niet goedkoper wordt, want als provinciale politici geld mogen pompen in een nu al overspannen onroerendgoedmarkt, wordt het niet goedkoper. JA21 wil, in tegenstelling tot zich liberaal, conservatief of christelijk noemende partijen, wel privébezit beschermen, wel de overheid klein houden-

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): -en wel collectivisering van eigen vermogen, roerende en onroerende zaken en fondsen tegengaan. Het wordt echt tijd voor verkiezingen.

De **voorzitter**: Ceterum censeo, nou ja. De heer De Bie heeft het woord.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank. Belang van Nederland beschouwt de wereld vanuit een klassiek-liberaal wereldbeeld, en dat is in het huidige college ver te zoeken. Dat de grootste coalitiepartij, zelfverklaard liberaal, zich juist hard zou maken voor een beleid dat contrair is aan het huidige beleid, maar niks is minder waar. De beoogde verruiming van het instrumentarium van grondaankopen is ontstaan om de honger naar rendement te stillen, een honger die was ontstaan door de historisch lage rente, ook al zo'n verschijnsel waarvan je zou verwachten dat een zelfverklaarde liberale partij, dit keer op landelijk niveau, daar niet aan mee zou werken. Het maatschappelijke element is eigenlijk ondergeschikt geweest, nodig ter rechtvaardiging van dit voorstel. De rente is inmiddels behoorlijk gestegen en blijft dat in de nabije toekomst ook doen. Het wrange is dat nu de grond onder dit voorstel is vervallen. Wat overblijft is de wens om in te grijpen in de maatschappij, niet incidenteel, maar structureel. Er wordt gestreefd naar een aankoop van 500 hectare landbouwgrond. De aankopen zijn daarmee een doel op zich geworden, hetgeen veel verder gaat dan een incidentele aanschaf.

Voorzitter. Voor Belang van Nederland is het evident dat een en ander gaat leiden tot uitwassen. We voorzien een prijsopdrijvend effect van de toch al overspannen vastgoedmarkt. We hebben er in de media

ook al berichten over gezien. We voorzien lager financieel rendement dan rente op het spaarbankboekje. De reactie van de gedeputeerde op onze bezwaren in de themavergadering was zwaar onvoldoende. Gebleken is dat er niet eens onderzoek is gedaan naar de feitelijke gevolgen voor de markt en een heldere strategie om te voorkomen dat in de toekomst de provincie publiekrechtelijke belangen ondergeschikt maakt aan haar private belangen ontbreekt. Het voorstel geeft de provincie een wapen in handen om in te grijpen als zij dat nodig acht en politiek is grillig, dus dit wapen gaat ook grillig worden gebruikt.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ja. Wie de grond heeft, heeft de macht. Kennelijk heeft de provincie daar niet genoeg van. Dat is een breder verschijnsel en met onze klassiek-liberale wereldvisie zien we dit met lede ogen aan. De geschiedenis leert dat de overheid, als zij eenmaal de macht heeft, deze ook zal uitoefenen. Belang van Nederland houdt zijn hart vast en kan zeker niet instemmen met dit voorstel. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Volgens mij heb ik nog nooit zo vaak achter dit spreekgestoelte gestaan als vandaag!

Voorzitter. Niet alleen wat de BOS betreft heeft de Partij voor de Dieren een vooruitziende blik. Dit komt ook om de hoek bij het aankopen van gronden. Al langer roept onze fractie op om grond aan te kopen en die te gebruiken als ruilgrond om onze provinciale doelen, vooral op het gebied van natuur, te realiseren. In principe staan we dan ook positief tegenover dit voorstel. Wel willen we de gedeputeerde nog een overweging meegeven. Uit de beantwoording van onze vragen blijkt dat de pachtgronden die biologisch gebruikt zijn en dus eigenlijk een Skal-certificering hebben toch weer regulier verpacht kunnen worden, eigenlijk zonde van de biologische gronden. Daarom zou ik graag van de gedeputeerde willen weten hoe hij ervoor kan zorgen dat deze grond gewoon biologisch blijft. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Lokaal Brabant heeft tijdens de themavergadering over dit onderwerp een aantal kritische vragen gesteld, om 500 hectare grond te verwerven in vijf jaar via een grondbank. In de eerste plaats vinden wij als Lokaal Brabant dat de bevoegdheden te veel bij Gedeputeerde Staten komen te liggen. Hierdoor kunnen wij als Provinciale Staten onze kaderstellende rol en onze controlerende rol onvoldoende uitvoeren.

Het tweede punt, en daar zit het met name bij Lokaal Brabant ook op vast, is dat gesteld wordt dat dit een strategische grondbank zou zijn, met als doel een aantal zaken mogelijk te maken. Maar vervolgens staat in de beschrijving dat de grond, zodra ze verworven is, onmiddellijk via 26-jarige pachtcontracten weer uitgegeven gaat worden. Hoezo dan strategisch? Is het dan niet veel meer een beleggingsbank? Lokaal Brabant stelt voor alleen gronden te kopen die binnen afzienbare tijd, bijvoorbeeld tien jaar, ingezet kunnen worden voor strategische doelen, bijvoorbeeld het aanleggen van wegen, het verbreden van wegen, ruilgrond, of het aanleggen van natuur, of het bouwen van woningen. Dan heeft een grondbank een echte strategische betekenis.

Aangezien, en daar is in de themavergadering ook nadrukkelijk op gewezen, de gronden gefinancierd worden vanuit onze immunisatieportefeuille, maakt Lokaal Brabant zich wel zorgen over mogelijke afwaardering van deze gronden. Als goede landbouwgrond bijvoorbeeld ingezet wordt voor bosbouw, verliest ze aan waarde. De gedeputeerde heeft toegezegd dat die waardevermindering dan opgebracht

zal moeten worden door de ontvangende partij van de grond. Wij gaan ervan uit dat de gedeputeerde en het college van GS nog steeds achter deze gedachtegang staan. Vooralsnog kunnen wij nog niet instemmen met dit voorstel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, voorzitter. Dank allemaal voor de bijdragen. Door een aantal van jullie is er al aan gerefereerd dat we veel hebben gewisseld in de themabijeenkomst. Ik was er opgetogen over, ook over het inhoudelijke niveau van die themabijeenkomst. Dat was prettig om te zien. Ik denk dat dat heel erg geholpen heeft bij de behandeling in de Statenvergadering van vandaag. Tijdens de themabijeenkomst heb ik namens het college een herzien ontwerpbesluit aangekondigd, omdat nog een aantal verordeningen ingetrokken dient te worden, en dat waren we vergeten op te nemen in het ontwerpbesluit. In het ontwerpbesluit dat nu voorligt zijn ze wel verwerkt. Desalniettemin is het goed dat nog even te memoreren.

Ik zal in mijn beantwoording onderscheid maken tussen de grondnota en de strategische grondbank. Over de treasuryverordening zelf heb ik weinig opmerkingen gehoord, dus die laat ik voor nu even buiten beschouwing. Ik ga in op vragen en opmerkingen en wensen en bedenkingen. Er is namelijk sprake van een formele wensen- en bedenkingenprocedure voor de strategische grondbank.

Ik zal beginnen met de motie die is ingediend; dan heeft u daar alvast advies over. De motie betitelen wij als 'geen bezwaar'. Dat zal u ook niet verbazen, want u kunt de indruk hebben dat ikzelf in de themabijeenkomst de suggestie gedaan zou kunnen hebben om die motie in te dienen. U zei net, mevrouw Koopman, dat ik had geweigerd een evaluatie toe te zeggen, maar het was toch iets positiever. Ik heb de suggestie gedaan dat u dat als PS vanuit uw eigen verantwoordelijkheden misschien ook zelf zou kunnen voorstellen met een motie, en dat heeft u samen met de CDA-fractie heel mooi gedaan. Het beeld dat u van mij hebt neergezet als een grote weigeraar herken ik niet helemaal. Het is toch goed om dat even te zeggen. Wij hebben geen enkel bezwaar tegen de motie en vinden het prima om te evalueren. We gaan in vijf jaar tijd proberen die grond te kopen. Het is een voornemen en moet dus ook nog maar lukken. Na vier jaar hebben we hopelijk 75/80 procent van de streefwaarde van die 500 hectaren gekocht en dan kunnen we ook meer zeggen over hoe dat rendeert en wat voor pachtcontracten eronder liggen en weten we ook meer of er al omlabelingen hebben plaatsgevonden naar andere functies. Dus na vijf jaar een evaluatie en dan PS rapporteren lijkt me uitstekend.

Het tweede punt waarvan mevrouw Koopman leek te zeggen dat ik ook dat niet wilde doen – dat vond ik ook niet heel erg sympathiek, zoals u dat zei –, was dat ik PS niet verder wilde informeren. In de themabijeenkomst heb ik de toezegging gedaan dat ik zou kijken hoe PS nu worden geïnformeerd over de uitzettingen uit de immunisatieportefeuille. Het vorig jaar hebben we bij de vaststelling van de treasuryverordening afgesproken dat we daar een plus op gaan zetten. We leggen u met regelmaat investeringsvoorstellen voor, waarover u dan wensen en bedenkingen mag uitspreken. Deze strategische grondbank is daar ook een voorstel van. Ik heb gecheckt, en dat heb ik u deze week ook laten weten in een memo-gedeputeerde, hoe u daarover geïnformeerd wordt. Dat is drie keer per jaar: bij de begroting, bij de jaarrekening en bij het treasury-jaarplan. Ik heb ook even afgestemd met collega Van Gruijthuijsen en onze conclusie was: we rapporteren drie keer per jaar aan PS en het lijkt ons niet zo zinvol om dat nog vaker te gaan doen. Maar u gaat zelf natuurlijk over de informatievoorziening die u wenselijk vindt. Dus mocht u daar in de toekomst extra informatie over willen hebben, dan kan dat natuurlijk altijd. Naast die drie vaste momenten is het ook nog zo dat we bij nieuwe voorstellen vanuit die immunisatieportefeuille ook altijd rapporteren over hoe het staat met de uitzettingen in de hele immunisatieportefeuille. Dus u wordt er zelfs meerdere keren dan drie keer per jaar over geïnformeerd.

Dan naar de grondnota, het volgende blokje. Ik wil een paar punten aanstippen en dat begint met kavelruil. De heer Gremmen memoreerde het al: kavelruil kan er inderdaad voor zorgen, en dat is ook de hoop, dat je minder vaak onteigening nodig hebt en dat je versnelling van je doelen kunt realiseren, en die

doelen kunnen breed zijn. Die twee dingen hopen we te bereiken en dat is ook de reden waarom we dat instrument in de grondnota hebben opgenomen. Dus positief en we kijken of dat gaat werken.

Dan het blokje onteigening. Ik begrijp best dat het een interessant thema is om daarover het debat aan te gaan – ik zie al iemand opstaan! Het punt is, en dat is echt wel de bottom line, dat in deze grondnota geen uitbreiding zit van het huidige onteigeningsinstrumentarium dat er al is. We kunnen dan nog steeds het debat aangaan over de vraag in hoeverre we de inzet van onteigening wenselijk vinden, maar we zijn hier een technische omzetting aan het doen – het is wel goed dat te benadrukken –, waarbij het ook nog steeds zo is, dat kan ik namens het college volledig onderstrepen, dat onteigening uiteindelijk altijd een last resort-maatregel is die je liever niet neemt.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. ik hoor de gedeputeerde zeggen dat het geen uitbreiding van het instrumentarium is, maar alleen een omzetting in iets andere regels. Dat kan technisch gezien weliswaar zo zijn, maar bij de grondbank wordt er ook eventjes een flink investeringsbudget aan gekoppeld, waardoor het wel een stukje makkelijker wordt voor deze provincie om dat onteigeningsinstrument, en alles wat daaraan voorafgaat, in te zetten richting onze boeren, die daarmee met de rug tegen de muur kunnen worden gezet. Hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen het feit dat niet alleen dit instrument wordt ingezet, maar ook de investeringsruimte die ermee gecreëerd wordt?

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, mijnheer Van Hattem. Op zich ben ik wel blij met die vraag, want hiermee kan ik ook een bruggetje vormen naar het blokje grondbank, want daarvan had ik willen zeggen dat het echt een misvatting is dat wij grond gaan onteigenen om die grondbank te vullen. Wat wij gaan doen, is dat wij op de markt grond gaan kopen die gewoon vrijwillig door de eigenaar wordt aangeboden. Die eigenaar kan een institutionele partij zijn, het kan een agrariër zijn, het kan bijvoorbeeld ook een andere overheid zijn. Het hoeft dus niet een boer te zijn die de grond nu zelf gebruikt; dat zou best wel eens breder kunnen zijn. Er is dus geen sprake van onteigening om de grondbank te vullen. Ik vind het wel belangrijk om dat nog een keer te benadrukken, tijdens de themabijeenkomst heb ik het ook al gezegd, want het kan misschien wel bepaalde gevoelens die bij sommige fracties in PS leven wegnemen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Als we nu in ieder geval al hard kunnen vaststellen dat het vullen van de grondbank op vrijwillige basis gebeurt, is dat één, maar dan de volgende stap. Dan heb je die grondbank en dat is natuurlijk ook een instrument dat ingezet zal worden om verdere grondposities te verwerven en in te zetten voor de beleidsopgaven die in het stuk geformuleerd zijn, van energietransitie tot woningbouw, tot nieuwe natuur, et cetera. Dus je krijgt dan wel een situatie waarin door het middel van de grondbank, de gronden die daarin zitten en de middelen die zijn vrijgemaakt, de agrariërs wel onder druk kunnen komen te staan om daar een bijdrage aan te leveren. En daar heb ik één heel specifieke vraag bij. We zagen gisteren het verhaal oppoppen dat in Gelderland sprake was van een project genaamd Stroe City, dat in de gemeente Barneveld opeens rond een dorp een massale uitbreiding-

De **voorzitter**: Ik wil u wel vragen een beetje to the point te blijven in Brabant.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het gaat om provinciaal beleid dat vaak ook in IPO-verband heel breed over heel Nederland wordt getrokken. Mijn vraag is de volgende. We zien deze ontwikkeling, waarbij bij

één dorp 30.000 woningen worden toegevoegd op agrarische grond. Mijn vraag is gewoon: zijn er plannen bij dit college om op soortgelijke wijze zulk soort grootschalige ontwikkelingen op landbouwgrond van woningbouw te gaan realiseren? Want dit was een plan dat bij de provincie Gelderland lag, waar de gemeente niet eens van af wist. Is de provincie hier ook al met zulk soort plannen bezig?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik vind dit een vrij lastige vraag, wetende dat ik geen portefeuillehouder wonen en ruimtelijke ontwikkeling ben. Volgens mij hebben we in Brabant een aantal verstedelijkingsakkoorden met regio's vastgelegd waar ook een aantal ontwikkellocaties in zitten. Ik heb werkelijk geen idee of ergens 30.000 woningen komen, maar het lijkt me niet, want dat is erg veel. Maar misschien dat mijn collega kan knikken? Nee, hij schudt nee.

De **voorzitter**: De gedeputeerde Ronnes schudt nee.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan kunnen we zeggen dat het college nu wel duidelijk stelt dat er geen plannen in de pipeline zitten die nog niet in de bestaande ontwikkelopgave staan, dus ook niet al die plannen die bijvoorbeeld door het Economisch instituut voor de bouw het vorig jaar zijn gepresenteerd met mogelijke ontwikkelgebieden waarbij massaal woningen kunnen worden gebouwd, bijvoorbeeld in het stedelijk gebied tussen Den Bosch en Oss, Eindhoven-Noord en tussen Breda en Tilburg, gebieden die nu nog niet per se in deze ontwikkelopgave staan. Is dat ook gewoon buiten beschouwing gelaten in deze opgaven?

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik vind uw vragen erg gericht, terwijl ik eigenlijk een ander antwoord wil geven. De groundbank is bedoeld om landbouwgrond aan te kopen die wij in principe gewoon gaan verpachten met landbouwdoel. Dat is het uitgangspunt. Daarstraks werd gevraagd wat hier nou eigenlijk strategisch aan is. Het verpachten van landbouwgrond voor landbouwdoeleinden is inderdaad niet heel strategisch, dat klopt wel. Het strategisch aspect eraan is dat je grond in bezit hebt waarbij je in de toekomst – en dat kan zomaar over twintig jaar zijn – misschien ontwikkeling op die grond mogelijk kunt maken. Dat is dan ontwikkeling die in ieder geval altijd moet passen binnen de beleidskaders die we hebben, dus die moet dan, als het om woningbouw gaat, wel om een woningbouwontwikkeling gaan die wij zien zitten als privaatrechtelijk eigenaar en een woningbouwontwikkeling die in ons ruimtelijk beleid past. Dus dat zal dan altijd randvoorwaarde moeten zijn, en dan zou het zo kunnen zijn dat een ontwikkeling plaats kan vinden en dat wij die grond dan omlabelen naar ontwikkelgrond voor woningbouwdoeleinden. Het is aan de andere kant ook zo dat wij nu geen grond aankopen waarbij wij concreet voorzien dat die ontwikkeling plaats gaat vinden, want dan is die grond namelijk geen kale landbouwgrond meer die wordt ingezet voor landbouwdoeleinden, maar speculatiegrond voor woningbouw, en dan heeft dat ook een hogere prijs. Dus dat is helemaal niet de doelstelling van dit fonds. Wij kopen gewoon landbouwgrond aan waar in de toekomst misschien, en dat kan op elke plek eigenlijk zijn waar we die grond kopen, iets van een ontwikkeling kan plaatsvinden, want dat sluit je namelijk nooit uit. Dat is de wijze waarop dit voorstel gezien moet worden.

De **voorzitter**: Gaat u verder, want mijnheer Van Hattem heeft zijn interrupties gehad.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, voorzitter. Het volgende punt dat ik nog even wil aanstippen – want dat is gewoon echt niet zo, het is eigenlijk wel opmerkelijk dat het gezegd wordt – is het potverteren van de immunisatieportefeuille met dit voorstel. Dat is werkelijk echt bezijden de waarheid, en dat heeft u ook in het voorstel kunnen lezen. Er is een doelrendement van 1,5 procent. De inschatting is dat dat gehaald gaat worden, anders hadden we het voorstel niet aan u gedaan. Dat is dan het directe

rendement uit pachtopbrengsten. Daarbij komt ook nog een indirect rendement, dat er waarschijnlijk zal zijn omdat wij weten dat de grondwaarde in Brabant en in Nederland de afgelopen honderdvijftig jaar gestegen is, en de afgelopen tien jaar nog veel harder. Dus die grond gaat redelijk hard in waarde toenemen, is de verwachting. Dat weten we niet zeker, daarom calculeren we dat nu niet in het rendement. Het rendement is dat we die grond nu gaan verhuren. Dat is het directe rendement, dat voldoet aan de doelstellingen uit de immunisatieportefeuille en er is dus geen sprake van dat we de immunisatieportefeuille gaan potverteren. Ik snap echt niet dat dat gezegd wordt, want het is ver bezijden de waarheid. Dus het is belangrijk om dat recht te zetten.

Dan de heer De Bie: verstoring van de grond- en vastgoedmarkt. In de themabijeenkomst hebben we daar op zich al een goed gesprek met elkaar over gehad. Wij gaan heel beperkt grond kopen. Het is maar een paar procent van de grondmobiliteit per jaar in Brabant. We gaan natuurlijk niet allemaal één gebied doen, want als je dat bijvoorbeeld in een stukje van Oost-Brabant zou doen, en je gaat daar heel veel grond kopen, dan heb je in dat gebied natuurlijk wel degelijk een hoger deel van die grondmobiliteit en dat willen we niet. En dan is het ook nog eens een keer zo dat wij helemaal geen waarde-opdrijvende rol kunnen pakken, omdat wij gewoon vast zitten aan staatssteunregels en wij dus niet significant veel meer voor grond kunnen gaan betalen dan de taxatie daar onderschrijft. Onze conclusie is dus ook dat het best vaak gaat voorkomen dat wij niet degenen zijn die grond gaan kopen, omdat wij simpelweg in de markt vaak niet degenen zijn die het meeste kunnen bieden.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dat is inderdaad zoals het besproken is en dat klinkt op zichzelf logisch, maar het aspect waarover ik het ook gehad heb is de psychologie van de markt. Je kunt wel zeggen dat het maar een paar procent is, maar een paar procent op een oververhitte markt kan al een wereld van verschil zijn. Ook de wetenschap dat de provincie aanwezig is op de markt, dat de provincie wil kopen, dat er een extra speler is die een extra belang heeft bij bepaalde, specifieke gronden, kan al een enorm prijsopdrijvend effect hebben. In de media zijn die berichten ook al binnengekomen en daarom viel het ons tegen dat er gewoon in het geheel eigenlijk niet eens onderzoek naar gedaan is.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Nou, één: we hebben er wel degelijk onderzoek naar gedaan en een inschatting van gemaakt. En twee: we gaan geen specifieke gronden kopen, maar gewoon reguliere landbouwgrond, eigenlijk de categorie waar we het meeste van hebben in Brabant. Dus we gaan ook in dat stukje van de markt kopen en bijvoorbeeld niet gericht op biologische landbouwgrond, want daar is natuurlijk veel minder van en als je daarin gaat opkopen, dan zal dat wel impact hebben op de markt en verstoring in de markt veroorzaken. Nou, dat gaan we hier niet doen, dus we zijn er echt niet bang voor.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): In de themavergadering begreep ik echt dat er geen onderzoek was gedaan. U had wel gezegd dat er was gekeken hoeveel we gaan doen en hoe dat zich verhoudt tot het totale aanbod, maar dat noem ik eerlijk gezegd geen onderzoek. Een onderzoek is door economen of makelaars die het effect van de toetreding van de provincie onderzoeken. Is een dergelijk onderzoek wel of niet gedaan?

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): In 2021 is onderzoek gedaan naar de rol die de provincie zou kunnen hebben met betrekking tot Natura 2000-gebieden, de GGA-aanpak en de verstoring die je daar zou kunnen krijgen. Toen is door dat adviesbureau uitgesproken dat tussen 15 en 25 procent nog acceptabel zou zijn, dat je dan nog geen last hebt van marktverstoring. We weten dat we hier gaan naar maximaal 3, 4 procent, dus dat is alleszins beperkt. We weten wel, en dat is wat ik net ook als randvoorwaarde heb meegegeven, dat we niet bijvoorbeeld in één gebiedje heel veel grond gaan kopen, want ja, dan krijg je

percentages die wel boven 25 procent komen en kun je een marktverstoring krijgen, en dat willen wij niet. Het is dus wel degelijk onderzocht.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dan heb ik nog één opmerking. Ook met een heel klein stukje grond in een heel klein gebiedje kun je door een strategische ligging een enorm prijsopdrijvend effect bereiken, maar goed. Tot zover.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, voorzitter. Eens eventjes kijken. Ik heb al iets gezegd over biologische grond, maar dat was niet de vraag van mevrouw Anne-Miep Vlasveld. Ik heb eerlijk gezegd nog niet echt nagedacht over wat u zegt, maar ik vind wel dat u een punt heeft. Wat ik in de themabijeenkomst wel gezegd heb, is dat biologisch gebruik in ieder geval niet past binnen de uitgangspunten van het rendement van onze grondbank. We sturen op 1,5 procent rendement, biologische grond heeft vaak een lager rendement en dat past niet goed. Dat hebben we met elkaar besproken. U vraagt nu eigenlijk: als u biologische grond koopt, kunt u dan voorkomen dat het alsnog weer gebruikt wordt als niet-biologisch. Misschien moeten we dan wel als uitgangspunt nemen dat we geen biologische grond moeten gaan kopen met deze grondbank, maar dat we dat via andere instrumenten, zoals het GOB bijvoorbeeld, doen, waar we het dan toch in biologisch gebruik kunnen laten. Dat past, denk ik, ook veel beter in ons beleidskader landbouw en voedsel. Dus ik denk dat dat niet gaat gebeuren binnen deze grondbank.

Ten slotte nog twee punten van Lokaal Brabant. In de themabijeenkomst hebben we als college uitgesproken, en dat raakt ook wel aan het feit dat we hier de immunisatieportefeuille niet aan het potverteren zijn, dat er een rendementsdoelstelling is die zowel financieel als maatschappelijk is, maar zeker ook financieel. Dus op het moment dat bijvoorbeeld grond wordt omgelabeld- We hebben het net over het woningbouwvoorbeeld gehad, nou, als je woningbouw gaat ontwikkelen, dan gaan we, denk ik, winst maken, dan wordt die grond veel meer waard, en dat is alleen maar goed voor ons indirecte rendement. Nou, het zou ook kunnen dat we bijvoorbeeld ergens de doelstelling hebben om natuur te gaan ontwikkelen op de grond die wij in die grondbank hebben zitten. Nou, dan moet je grond gaan afwaarderen. Dat kan niet binnen deze grondbank, want hier zitten rendementsdoelstellingen op. We kunnen niet afwaarderen en dat willen we niet. Dat zal dan vanuit andere programma's gefinancierd moeten worden, of dat nu Rijksprogramma's zijn, of dat we zelf iets doen, met het GOB bijvoorbeeld. Dat kan, maar het mag geen impact hebben op de waarde van de immunisatieportefeuille en deze grondbank. In de themabijeenkomst is dat ook al duidelijk neergezet. Dat is een harde randvoorwaarde.

Het laatste punt raakt ook aan wat u zegt, mijnheer Van Pinxteren: wat is er nou strategisch aan een grondbank voor agrarische doeleinden, als je agrarische grond koopt die je gewoon als agrarische grond wilt gaan verpachten, misschien wel voor zesentwintig jaar, met een erfpachtconstructie? Ja, daar is in die zin niks strategisch aan. Er zijn wel twee argumenten die indirect strategisch zijn en eraan vast hangen. Dat is één: als je ergens een grondpositie hebt, kun je als privaatrechtelijke eigenaar natuurlijk wel degelijk sturen op wat er in de omgeving van die grond gebeurt. Dat is natuurlijk zo, dat kan iedereen die ergens grond heeft, dan heb je namelijk gewoon een eigendomspositie. En twee, dat is waar ik net al aan gerefereerd heb: op het moment dat er op die grond iets van ontwikkeling gaat zijn, bijvoorbeeld omdat de gemeente over twintig jaar zegt "hé, we moeten toch ergens een stukje woningbouw ontwikkelen", dan hebben we dus grond in bezit waarop ontwikkeling mogelijk is, en dat is dan grond die we kunnen omlabelen. Dat is het tweede onderdeel van die strategische functie die er is. Dat is zoals deze grondbank in elkaar zit, maar in principe is het dus zo dat we grond langjarig gaan verpachten voor landbouwdoeleinden.

Tot zover mijn eerste termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. We gaan over naar de tweede termijn en ik zou u willen verzoeken om niet in herhaling te vervallen of dankjes te doen. Graag nieuwe punten. De heer Gremmen. Nee. De heer Thijsen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Nee, dank u wel. Maar wel bedankt voor het advies.

De **voorzitter**: De heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Verkade.

De heer **Verkade** (GL): Nee, dank u.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, dank je wel... We horen de gedeputeerde stellen dat er geen sprake is van onteigening om de groundbank te vullen. Dat kan wel zo zijn, maar dat neemt niet weg dat de dreiging van onteigening maakt dat boeren geen andere weg zien dan zichzelf lijfeigene van de provincie te maken, en dat is triest.

Voorzitter. We hebben vorig jaar in PS gesproken over de nieuwe treasuryverordening. De almaar toenemende risicobereidheid van de provincie kan een ramp betekenen voor het publieke geld. Ik heb toen ook ingebracht hoe onwenselijk het is om zomaar de publieke taak op te rekken door met kapitaal allerlei nieuw beleid op te tuigen, waarvan vandaag akte, en dan ook nog zaken die totaal geen kerntaak betreffen. Ik heb betoogd dat het niet oké is om programmamiddelen in te zetten voor risicoafdekking en ik heb betoogd dat het in fondsen wegzetten van de publieke kapitaalmiddelen niet deugt omdat deze middelen dus volledig weg worden gehaald van onze democratische controle. PS hebben GS geen strobreed in de weg gelegd om een heerlijke bestuurlijke speeltuin met prachtige speeltjes voor zichzelf op te tuigen. Het grootste deel van PS lijkt te zitten slapen en laat zich de kaas van het brood eten. Vandaag ligt alweer een verdere stap voor met dit vreselijke beleid, want behalve bankje spelen mogen GS ook ondernemertje gaan spelen. Als een overheid iets niet moet doen, is het dat wel. Er waren ooit tijden dat in dit huis dat principe overeind stond. Behalve alle genoemde aspecten waarom deze voorstellen geen goed idee zijn, is het ook nog onacceptabel dat dit beleid wordt gepresenteerd zonder ook maar ergens heldere afrekenbare doelen te benoemen, of scherpe kaders voor de inzet en bestemming van gelden en gronden. Wat moet dit beleid concreet opleveren, hoe kunnen we dat vaststellen en waar staan we nu bij de start? Los van de politieke mening over de inhoud van deze voorstellen is mijn oproep aan de collega's: neem uw taak op z'n minst een beetje serieus en zorg ervoor dat u GS kunt aanspreken op al dan niet bereikte doelen. Wij dienen hiertoe een motie in. Graag ook een reactie ter zake van het college op de genoemde punten.

Dank u wel.

Motie M83-2022: Afrekenbare doelen en meetbare kpi's.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 24 juni 2022, ter bespreking van de Statenvoorstellen betreffende de investering vanuit de immunisatieportefeuille in strategische provinciale groundbank (PS 13/22, 14/22, 15/22);

constaterende:

- dat Gedeputeerde Staten voornemens zijn om uit de immunisatieportefeuille een investering te doen van 42,5 miljoen euro in de strategische provinciale grondbank;
- dat GS deze investeringen willen inzetten voor een verscheidenheid aan opgaven op het gebied van o.a. natuur, water, landbouw, infrastructuur, woningbouw en energie, waarbij de beschikbaarheid van grond van cruciaal belang is en dat volgens GS de strategische grondbank kan helpen bij het voorzien in die beschikbare grond;
- dat GS aangeven dat in het bestuursakkoord 2020 - 2023 is vastgesteld dat de aankoop van gronden vanuit de immunisatieportefeuille wordt verkend en dat in het addendum op dit bestuursakkoord van juli 2021 staat dat de provincie start met een provinciale strategische grondbank en een herallocatiefonds (lees: gebiedsspecifiek grondruilfonds);

overwegende:

- dat gelet op deze brede inzet van middelen uit de immunisatieportefeuille en het onderbrengen van middelen in een fondsconstructie de mogelijkheden voor PS om te controleren en bij te sturen op afstand worden gezet;
- dat periodieke evaluatie van dit beleid noodzakelijk is voor de controlerende taak van PS;
- dat bij de aanvang van dit beleid en de investeringen (ook toekomstige investeringen) omwille van de controleerbaarheid er duidelijkheid moet zijn welke concrete afrekenbare doelstellingen worden beoogd en met welke meetbare indicatoren de resultaten gemeten worden;

verzoeken het college van GS:

- op zo kort mogelijke termijn, maar in ieder geval voor de eerste aanvang van dit beleid en investeringen aan PS te overleggen welke concrete afrekenbare doelstellingen worden beoogd en daarbij meetbare indicatoren (kpi's) voor te stellen, met waar nodig toepassing van nulmetingen en andere instrumenten om degelijk toetsbare evaluaties uit te kunnen voeren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV

Patricia van der Kammen, PVV.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Kort. Nee. De heer Rutjens. Nee. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voorzitter. In mijn eerste termijn sprak ik al over de machtshonger van de machthebbers en de grilligheid van politiek. Deze beide elementen komen terug in de stikstofcrisis. Stikstof is een treffend voorbeeld van grilligheid. Weinigen hadden immers voorzien dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied indertijd zulke verstreckende gevolgen zou hebben. Als men twintig jaar geleden deze gevolgen op het netvlies had gehad, had men zeker niet ingestemd met de aanwijzing, en nu zitten we toch met de brokken. Stikstof, en de crisis, concentreert zich in alles op de agrarische sector. De sector wordt al geplaagd door een enorme bemoeizucht door Rijk, provincie en gemeente en dan komt daar de karwats van de strategische grondaankopen van de provincie nog eens overheen. Met macht wordt deze sector een kopje kleiner gemaakt. De aankoop van gronden met dit voorstel is de uitvoering van die agenda. Als je enkel vanaf je eigen bureau en met theoretische modellen de werkelijkheid beschouwt, lijkt het opkopen van een sector misschien een elegante oplossing, maar de wal gaat het schip nog wel keren. Net zoals wij thans de prijs betalen voor het feit dat we de waarde en noodzaak van onze fossiele brandstoffen veel te vroeg uit het oog hebben verloren, wordt thans het risico in het leven geroepen dat 2,5 miljoen hongerige Brabanders en de rest van de 17 miljoen hongerige Nederlanders ook nog eens de prijs gaan betalen als wij met grof aankoopgeweld de agrarische sector gaan decimeren. We zullen het zien.,

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik ga naar mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Geen behoefte aan een tweede termijn. Ik wil de gedeputeerde graag bedanken voor zijn antwoord.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Geen behoefte aan een tweede termijn. Alleen, de gedeputeerde heeft ons niet kunnen overtuigen, dus ik blijf bij mijn standpunt.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik ga eerst even in op de bijdrage van mevrouw Van der Kammen. Ik hoor hier vooral een oproep aan uw Staten om kritisch te zijn op de voorstellen die het college voorlegt. Nu kan ik me zomaar voorstellen dat u daar allemaal kritisch op bent, want dat is uw werk, maar misschien wel een positief standpunt heeft dat niet matcht met het standpunt van mevrouw Van der Kammen. Ik vind het lastig om daar als college iets over te zeggen. PS hebben de treasuryverordening vastgesteld, dus GS de opdracht gegeven om een aantal voorstellen te gaan doen om een immunisatieportefeuille met financieel én maatschappelijk rendement te gaan beleggen. Dit voorstel past daar uitstekend in. Het is ook feitelijk omschreven in het Statenvoorstel dat we zouden kunnen gaan investeren in grond. Dat is ook de reden waarom we de treasuryverordening nu ook aanpassen, om dat ook daadwerkelijk mogelijk te maken. En nu mag mevrouw Van der Kammen mij interromperen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank je wel, voorzitter. Ik heb het college ook uitgenodigd om een reactie te geven, met name op de vraag welke doelen het college nou concreet wil bereiken, hoe we gaan vaststellen of dat gelukt is en waar we nu staan. Het is te doen gebruikelijk dat we bij kaders en voorstellen ook benoemen hoe we de voortgang kunnen meten en wat er bereikt moet worden. Dat ontbreekt eigenlijk.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik heb net namens het college een positief standpunt ingenomen over de evaluatiemotie die de fracties van SP en CDA samen indienen. Dus als het om de groundbank gaat, gaan we over vier jaar, en daarna steeds om de twee jaar, evalueren en dus bekijken of dat financiële rendement er is en of er ook daadwerkelijk sprake is van een maatschappelijk rendement, ook door omlabeling van die gronden. Dus dat zullen we gaan zien. Verder vind ik het heel lastig om antwoord te geven op uw vraag, want ik begrijp hem misschien wel niet helemaal.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Het is mooi dat u de motie over die evaluaties aanhaalt. Het is uiteraard een uitstekend voorstel om dat te doen, maar wat ga je evalueren als je geen doelen hebt geformuleerd, geen normen voor die doelen hebt vastgelegd en ook niet weet hoe je kunt meten of die doelen behaald zijn? Wat wil je dan evalueren? Ik zou toch willen meegeven om, zoals te doen gebruikelijk is, iets van doelen te formuleren en daar kpi's bij te benoemen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): We kunnen het allemaal heel ingewikkeld maken, maar we hebben hier een grondruilfonds voorliggen met een doelrendement dat past binnen het doelrendement van de

immunisatieportefeuille. Het primaire doel is financieel rendement. Daarnaast denken we maatschappelijk rendement te gaan genereren. Ik zou verder niet weten hoe we dat in kpi's moeten gaan vatten. Volgens mij is dit een heel duidelijk voorstel, dat ook door de Staten echt wel redelijk makkelijk controleerbaar is.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen tot slot.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): U komt hier met een nieuw instrument en als het u alleen maar gaat om die 1,5 procent, kunnen we inmiddels ook weer zeggen: zet het dan maar lekker bij de schatkist, want dat levert intussen wellicht ook weer dat rendement op. Dus maak nou eens concreet welke doelstellingen gerealiseerd moeten worden, want 'maatschappelijk rendement' is zoiets vaags.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): De maatschappelijke voordelen zijn netjes opgesomd in dit Statenvoorstel, dat lijkt me evident. Ik heb ze net ook al een aantal keren aangestipt. Wij vinden het belangrijk om die grond in sommige gevallen ook in gebruik te stellen bij agrariërs die misschien op deze manier ook wel hun bedrijf juist wel kunnen laten groeien, of wel toekomstbestendig kunnen maken, omdat ze grond van ons kunnen huren en die niet hoeven te kopen. Dat zou zomaar eens kunnen. Misschien past het wel heel goed in het beleidskader landbouw en voedsel van collega Lemkes. Dat is een doel dat wij met dit voorstel denken te gaan ondersteunen. Het is ook zo dat wij op langere termijn misschien ook grondposities, daar heb ik net al aan gerefereerd, in bezit gaan hebben waar ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Nou, dan kunnen we daar misschien wel enigszins op sturen en misschien ook wel van profiteren. Dus dat zijn ook twee voordelen die heel duidelijk zijn. Om welke functies het dan kan gaan is netjes omschreven in het voorstel: het kan gaan om infrastructuur, het kan gaan om energie, het kan gaan om woningbouw, en nog veel meer. Eigenlijk alles wat wij hier in dit huis proberen na te streven wat ruimtelijke impact heeft en waar je dus grond voor nodig hebt, kan ondersteund worden met de grond in deze grondruilbank.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, voorzitter. Ik ga eerst even verder met het punt van de heer De Bie, en dan vraag ik u twee minuten schorsing om de ingediende motie even te kunnen lezen. Dat heb ik nog niet kunnen doen en ik wil er wel graag de aandacht aan kunnen geven die het verdient. Ik hoor de heer De Bie vooral zijn visie op het stikstof- en landbouwbeleid delen. Daar gaat dit voorstel niet over. We gaan gewoon landbouwgrond die in landbouwkundig gebruik is kopen, die gaan we in principe gewoon uitgeven in pacht voor landbouwkundig gebruik. Ik zie de link met het nieuwe stikstofbeleid eigenlijk niet, dus ik kan er verder niet zoveel op zeggen. Dat is, denk ik, de reactie op uw bijdrage. Dan wil ik nu vragen om twee minuten schorsing.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het punt dat de gedeputeerde maakt over "ik zie de link met het stikstofbeleid niet": in het voorstel staat wel degelijk dat het Kabinet – ik zei het eerder al – likkebaardend uitkijkt naar de grote stikstofmiljarden die het Rijk in petto heeft om de boeren te gaan uitkopen. Die is in de voorstellen wel degelijk verbonden aan dit voorstel. Dus hoe komt de gedeputeerde erbij dat die link hier niet kan worden gelegd, terwijl het letterlijk in het stuk staat?

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ook daar even scherpte in, en niet op deze manier. Kijk, we hadden het net over de groundbank. Die groundbank heeft geen relatie met het stikstofbeleid. We zijn hier gewoon grond aan het kopen, investeringen uit de immunisatieportefeuille, financieel en maatschappelijk rendement, nou, helder. We hebben ook een grondnota. Die grondnota geeft natuurlijk de kaders voor

ons totale grondbeleid. Ons landbouw- en stikstofbeleid heeft natuurlijk wel degelijk raakvlakken met dit thema. We hebben dit in de themabijeenkomst ook met elkaar besproken. Toen zei u nog: u kunt dit beleid beter uitstellen tot alle landelijke plannen helder zijn, tot uzelf als provincie plannen heeft gemaakt, misschien wel voor 1 juli '23, en dan kunnen we daarna wel een keer gaan kijken of wij ons grondbeleid moeten aanpassen. Nou, toen heb ik u gezegd: nee, dat kunnen we beter niet doen, want wij zien dat wij hier als provincie Noord-Brabant grondbeleid hebben dat oud is, dat versnipperd tot stand gekomen is, dus wij vinden autonoom, nog even los van alle ontwikkelingen die er zijn, dat wij dat beleid gewoon op orde moeten brengen. Dat is een reden waarom wij het voorleggen. En twee, dat staat ook in het stuk: we hebben vanuit de treasuryverordening de wens om te investeren in de grondbank, daarvoor vinden we het ook wenselijk dat de grondnota wordt aangepast, dus doen we dat alsnog. En ten derde, heb ik toen gezegd, de landelijke ontwikkelingen zijn nu simpelweg nog niet bekend. We hebben als provincies ongeveer een jaar de tijd om rondom stikstof en natuurherstel plannen te gaan maken. Als we daarna pas beginnen met onze instrumentenkoffer en ons grondbeleid aanpassen, is dat niet logisch. We kunnen nu gewoon ons grondbeleid op orde brengen en we komen ook nog met een instrumentenkoffer om de GGA-aanpak te ondersteunen. Wanneer dat gaat gebeuren, heb ik toen ook tegen u gezegd, weten we nog niet. Er wordt aan gewerkt en die komt t.z.t. naar PS.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, graag kort.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik moet dan toch vaststellen dat de gedeputeerde daarstraks zei dat het voor alle mogelijke doelen van beleid kan worden ingezet, dus ook het stikstofbeleid, waarbij bijvoorbeeld nu ook wordt gezegd dat die boeren pachtgrond kunnen krijgen, maar in de verschillende beleidsdocumenten die we hebben gehad wordt vervolgens gesproken over een license to produce, een term die door gedeputeerde Spierings eerder is gebruikt in een memo-

De **voorzitter**: En uw punt?

De heer **Van Hattem** (PVV): Op die manier worden allerlei voorwaarden gesteld aan de wijze van agrarische bedrijfsvoering, dus ook in het kader van het stikstofbeleid, aan onze boeren. Dus mijn vraag is: hoe komt de gedeputeerde er dan toch bij dat er, gelet op het feit dat hij zegt dat dit voor alle mogelijke provinciale doelen kan worden ingezet, dus ook voor het stikstofbeleid-

De **voorzitter**: De laatste zin!

De heer **Van Hattem** (PVV): -dat dit niet met elkaar samenhangt.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik sta echt even na te denken wat ik hierop ga antwoorden. Ik heb er volgens mij net al op geantwoord. De grond die in de strategische grondbank zit, de investering, kan worden ingezet voor onze provinciale doelen. Nu voorzien we dat dat in de toekomst vooral water, landbouw, infrastructuur, woningbouw, energie, is, nou, het kan van alles zijn. Als het om de grondnota gaat, zitten daar nu de kaders in die we nu hebben als het om grond gaat. We updaten die licht. In de themabijeenkomst heb ik gezegd dat 90 procent van onze nieuwe grondnota bestaand beleid is en dat er een klein stukje nieuwigheid in zit. We weten dat er nog veel meer nodig zal zijn op het gebied van grond als wij die toekomstige uitdaging rondom de GGA en rondom het stikstofbeleid moeten aanpakken als provincie. Nou, daar hebben we de instrumentenkoffer voor de GGA voor. Die komt ergens het komend jaar / de komende anderhalf tot twee jaar, tot stand en dan leggen wij die aan PS voor. Dat zou ook kunnen betekenen dat de grondnota nog wordt herzien, dat zou zomaar kunnen gebeuren binnen twee jaar, omdat op onderdelen uitbreiding nodig is, en dan komt het terug naar u. Ik probeer de samenhang te schetsen en volgens mij is die dit. Ik kan er eigenlijk niks mooiers van maken.

De **voorzitter**: Tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, tot slot, voorzitter. Maar eigenlijk hoor ik daar weer iets nieuws: het komt terug naar ons. Betekent dit dat, zo gauw het Kabinet die plannen daadwerkelijk concreet heeft, wij opnieuw over deze plannen rond de grondnota komen te spreken, of wordt nu eigenlijk met die instrumentenkoffer een pasklaar bedje klaar gezet voor het stikstofbeleid van het Kabinet, dat ze hier hun plannen gewoon in het wiegje kunnen leggen en Brabant ze braaf gaat uitvoeren, in tegenstelling tot Limburg, die net hebben besloten geen medewerking te verlenen-

De **voorzitter**: Uw vraag is helder, denk ik.

De heer **Van Hattem** (PVV): -aan dit stikstofbeleid van het Kabinet.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik heb het net ook gezegd, maar ik zal het nog een keer uitleggen. Dit is onze grondnota, dit is ons grondbeleid van nu, dus 90 procent van wat het al is, plus wat aanpassingen, bijvoorbeeld die ruilgrondmogelijkheid hebben we erin ondergebracht. Het komende jaar werken we aan de instrumentenkoffer voor de GGA. Als het nodig is, komen we naar PS om die te laten vaststellen en dat zou kunnen betekenen dat er bijvoorbeeld een addendum op deze grondnota komt waarin weer vernieuwing zit.

De **voorzitter**: Dan gaan we even kort schorsen, echt kort, omdat de gedeputeerde de motie even moet lezen. Nadat hij uitgesproken is, ben ik van plan een kwartier te schorsen. Dus de gedeputeerde leest de tekst en daarna gaan we verder.

Schorsing (16.13-16.15)

De **voorzitter**: Dames en heren. De vergadering wordt hervat. De gedeputeerde heeft het woord en ik heb u beloofd dat we aan het einde van de beantwoording van de gedeputeerde even echt gaan schorsen. De gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dat is pas een echte trigger om het kort te houden! Deze motie ziet eigenlijk op iets wat ik net al aan de orde heb gesteld, namelijk twee zaken: de kpi's, de doelstellingen die vast hangen aan de instelling van dit fonds, van de strategische grondbank, en aan de andere kant de wijze waarop we dat evalueren en waarop u daar als PS uw controlerende taak kunt vervullen. De kpi's, minimaal 1,5 procent rendement, vijf jaar grondaankoop van in tot vijfhonderd hectaren. Nou, dat is duidelijk. Het is best overzichtelijk. Ik heb erover gezegd: laten we het niet ingewikkelder maken dan het is. Ik zou ook niet goed weten hoe we dat zouden moeten doen. Ik denk dat dit een helder en overzichtelijk voorstel is.

Twee, de evaluatie. Daarover heb ik gezegd, en dat heb ik in de memo deze week ook nog aan u teruggekoppeld: u wordt minstens drie keer per jaar geïnformeerd hoe onze immunisatieportefeuille ervoor staat. Het is ook zo dat wij een positief advies hebben gegeven over die motie, om dat over vier jaar nog eens een keer nadrukkelijker aan de orde te stellen in een evaluatie en daarna elke twee jaar bij u terug te komen. Dus u kunt uw controlerende bevoegdheid daar prima op uitoefenen. Vandaar dat het oordeel bij deze motie 'ontraden' is.

Dit was, denk ik, mijn tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de bespreking van dit voorstel en schorsen we de vergadering voor een kwartier.

Schorsing (16.17-16.37)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We zijn gekomen bij het Statenvoorstel Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023.

Beperkte bespreekstukken

33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Holleman en het is zijn maidenspeech.

De heer **Holleman** (VVD): Voorzitter. Het is misschien niet logisch om iemand die als peuter bijna in de vijver van de burens is verdrongen woordvoerder water te maken, maar inmiddels heb ik die angst overwonnen en zwem ik graag als sport. Bovendien ben ik geschiedenisliefhebber, en dat is belangrijk, want water heeft ook een heel belangrijke rol gespeeld in de Nederlandse geschiedenis. Kijk maar naar de Hollandse Waterlinie, de polders, de dijken. Maar we hebben ook zwarte bladzijden meegemaakt, zoals de watersnoodramp in 1953 en de overstromingen van vorig jaar. Nederland als laagland kan dan ook niet zonder goed waterbeheer en water heeft Nederland en de Nederlanders gevormd. Dat we innovatief zijn op het gebied van water heb ik recent ook nog mogen zien op Bonaire, waar ze zeewater tot drinkwater maken, en in Dubai bij de Wereldtentoonstelling, waar wij van woestijnlucht regenwater konden maken. Maar met water staan we op een kantelpunt en daar maak ik mij zorgen om, want kunnen wij aan de volgende generatie nog een Brabant doorgeven waar voldoende water is om van te leven, te kunnen eten, met voldoende kwaliteit, zodat we gezond kunnen blijven? De droogtereclams - als wij dat vanochtend niet hebben gezegd - volgen elkaar in rap tempo op. Brabant Water voorziet dat ze in 2030 in plaats van 2040 al meer water moet oppompen dan mag en de overlast van water wordt steeds heviger. De VVD heeft daarom ook ingestemd met het Regionaal Water- en Bodem Programma. Ik ben ervan overtuigd dat we met z'n allen de uitdaging rondom water aan kunnen, maar daarvoor is wel een extra bijdrage nodig van elke gebruiker. Op dit moment is dat nog niet het geval. De VVD vindt het dan ook belangrijk dat de waterschappen echt veel sneller de kleine industriële onttrekkingen in kaart gaan brengen. Ik zou de gedeputeerde dan ook willen vragen wat zij eraan gaat doen om dit proces te versnellen, want dan pas gaat ook echt elke gebruiker meebetalen.

Voorzitter. Ik wil een Brabant doorgeven waar we goed kunnen leven, met voldoende en kwalitatief goed water, een Brabant waar we worden beschermd tegen hoog water en natte voeten en een Brabant waar we door innovatie minder water gebruiken, waardoor er ruimte blijft om te ondernemen en recreëren. Want de VVD wil Brabant openhouden, zodat nu en in de toekomst ontwikkelingen mogelijk blijven om goed te wonen, werken en genieten.

De **voorzitter**: Dank u wel en gefeliciteerd.

Applaus

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Holleman, u was ruim over de tijd heen, dan weet u alvast dat dit de eerste keer is dat ik dat heb toegestaan, maar wel ook de laatste keer! Dan is het woord aan de heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Voorzitter. De grondwaterheffing wordt als instrument gebruikt om aan de ene kant het gebruik te beperken, minder gebruik minder kosten, en anderzijds om verdroging te voorkomen,

dan wel te herstellen. Belangrijke zaken om ons sterk voor te maken, maar we hebben nog wel enkele vragen bij dit voorstel.

Allereerst de samenstelling van de belastingbetalers. De VVD noemde het al: nog niet iedereen betaalt mee. Het credo van het voorliggende stuk is 'de gebruiker betaalt'. Als je dit principe door zou trekken, zouden tbo's ook mee moeten gaan betalen aan deze heffing, omdat zij feitelijk een van de grootste grondwatergebruikers zijn. Helaas geeft de regelgeving hier nog geen opening voor. Wij zouden graag zien dat net als bij de waterschapsbelasting de tbo's ook aan de grondwaterheffing van de provincie een bijdrage leveren. Waarom is op dit punt van het 'de gebruiker betaalt'-principe afgeweken? Is de gedeputeerde bereid te onderzoeken of de grondwaterheffing ook voor de tbo's in te voeren is, waardoor het financiële effect voor de andere gebruikers enigszins gedempt wordt?

Voorzitter, hierop volgend de stapeling van belastingen. In het Statenvoorstel wordt enkel gekeken naar de effecten van de verhoging van de grondwaterheffing opgelegd door de provincie. Daar wordt dan, mede op vraag van de SP, gesteld dat het allemaal wel meevalt, maar is dat zo? In een tijd van hoge inflatie en stijgende energieprijzen wordt het vooral voor de mensen met een kleine portemonnee steeds zwaarder en moeilijker om elke maand rond te komen. Daar komt dan nog eens deze provinciale belastingverhoging bij, maar daar blijft het niet bij: de waterschappen verhogen hun belasting, zo ook de gemeenten, et cetera. Aangezien we het vandaag hebben over grondwater, is onze vraag of er op enig moment overleg is geweest met bijvoorbeeld de waterschappen over de verhoging van hun belastingen en heffingen.

Als laatste wil het CDA een lans breken voor de kleine verbruikers. Het lijkt ons dat het mogelijk is om aan de onderkant van het gebruik, de zogenaamde kleinverbruikers, een vorm van differentiatie aan te brengen door toepassing van een variabel tarief. Stel een vast tarief in op basis van het verbruik van een gemiddelde en mocht men meer gebruiken, dan betaalt men een opslag voor het meergebruik.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Spooren** (CDA): Jazeker, ik ben aan het afronden. Dit beperkt in beginsel de kostenverhoging voor de gebruiker en stimuleert de gebruiker om zuinig te zijn met water. Is de gedeputeerde bereid dit principe te onderzoeken en zo mogelijk in te bedden in de belastingsystematiek voor grondwater? Tot zover. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Brabant is droog. Dat is gevaarlijk, niet alleen voor onze natuur, het heeft flinke gevolgen. De SP begrijpt dat het aanpakken van die droogte extra kosten met zich meebrengt. In de themavergadering hebben we gesproken over het draagvlak bij de Brabanders voor de campagne om zuinig met water om te gaan en het verband met de heffingsvrije voet van 150.000 kuub voor industriële onttrekkingen, de allerhoogste heffingsvrije voet van heel Nederland, voor de gemiddelde Brabander een verdubbeling van de kosten, en dat is zuur. 'De vervuiler betaalt', zeggen we, maar al decennialang betalen juist gewone belastingbetalers voor het herstel van de door de industrie aangedane milieuschade. De SP vindt een heffingsvrije voet voor industriële onttrekkingen dan ook niet meer van deze tijd en vraagt aan de gedeputeerde: kunt u toezeggen zo snel mogelijk de heffingsvrije voet af te schaffen? We hebben een motie voorbereid, maar in afwachting van het antwoord dien ik die nog niet in. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. U weet dat er geen tweede termijn is, dus indien u moet u dan op een gegeven moment doen. Dat kunt u nog doen bijvoorbeeld als de gedeputeerde aan het woord is of zo, hè? Dan ga ik naar mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voor ons was het eigenlijk een hamerstuk, dat is ook gebleken uit de bijeenkomst hiervoor. Wij vinden de voorgestelde verhoging alleszins reëel, gezien aan de ene kant de doelen die we moeten halen en aan de andere kant het bedrag van twee euro gemiddeld per huishouden per jaar in Brabant. Daarmee kunnen we akkoord gaan. Als we kijken naar het bredere onderwerp water, het onderzoek dat is gedaan en waarover vandaag in de NRC een artikel staat, maken we ons wel zorgen over de kwaliteit en de hoeveelheid water en de samenwerking die dat vraagt tussen alle partijen om daar innovatief in op te treden en het watergebruik drastisch terug te brengen en de lozingen te beperken, om te zorgen dat we ook zoveel mogelijk schoon water houden. Dus wij hopen van de gedeputeerde een duidelijke stellingname om ervoor te zorgen dat dat in Brabant wel goed blijft gaan. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank voorzitter. Allereerst felicitaties aan de heer Holleman voor zijn maidenspeech en een mooi verhaal over het belang van waterkwaliteit, -kwantiteit en waterveiligheid. Daar sluit ik me geheel bij aan.

Wat ons betreft had dit ook een hamerstuk mogen zijn, dat was het ook bijna, dus ik ga niet alle punten uit de themabijeenkomst herhalen. Een goed voorstel. Volgens mij maken we goede stappen vooruit op het waterdossier en daar is dit voorstel een voorbeeld van, door de waterheffing te verhogen. Tegelijkertijd – en dat hoor ik meerdere partijen zeggen – ben ik blij dat ook naar de verbreding van de waterheffing wordt gekeken. Ook daar wachten we het onderzoek voor af, samen met de waterschappen. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de PVV gaat het kort houden. De PVV heeft tegen het Regionaal Water- en Bodem Programma gestemd, dus stemmen wij ook tegen de maatregelen die daaruit vloeien. Een deel van het geld dat binnengehaald moet worden gaat besteed worden aan de zogenaamde beekherstelprojecten. De PVV is altijd tegen deze zogenaamde beekherstelprojecten geweest, en nu nog steeds. Verder is het voorstel wederom een ordinaire belastingverhoging voor de burger en het bedrijfsleven. Waarom is niet gezocht naar financiering binnen de beschikbare middelen? Dan maar wat minder linkse hobby's uitvoeren.

Samengevat: de PVV kiest voor de portemonnee van onze burgers, dus wij gaan tegenstemmen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nou, ik hoop dat 'ie nu wel de juiste pakt, want ik kreeg weer de 'wrong credentials'. Blijkbaar ben ik al uitgeschreven hier, het gaat hard-

De **voorzitter**: Ja, daar is niet veel voor nodig!

De heer **De Kort** (PvdA): Goed, ik weet mijn plek weer, mevrouw de voorzitter! Hij zit er toch echt goed in, maar het is ook een vervanging voor mevrouw Van Dijk, dus misschien dat het systeem daardoor helemaal in de war is.

Nou goed. Heel kort eigenlijk. Wat ons betreft verder helder. We willen graag de gedeputeerde danken voor het memo dat we gehad hebben en hadden eigenlijk een vervolgvraag over motie 74A, waar dat memo ook over gaat. Heeft u enige indicatie wanneer we hier nader te horen krijgen wat daar de uitkomst van is?

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Rutjens. En graag toch nog tot de volgende keer, hè!?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Dames, mijne heren Brabanders. Het verhogen van de grondwaterheffing zorgt ook voor verhoging van de drinkwaterprijzen. De overheid, Den Haag, Frankfurt, Brussel, strooit met grote hoeveelheden bijgedrukt geld en is zo direct verantwoordelijk voor onze inflatie. Je hebt steeds meer euro's nodig om steeds dezelfde, of zelfs minder, producten te kunnen betalen. Moet de provincie daar dan steeds maar weer een schepje bovenop doen, in dit geval zelfs een eerste levensbehoefte, namelijk water, verduurzamen, pardon: duurder maken? Het ingehaalde geld lijkt overigens wel goed besteed te gaan worden. 'De gebruiker betaalt' lijkt ook wel een redelijk beginsel eigenlijk, als je dat tenminste breder zou toepassen. Want waarom wil de provincie de Brabanders wel meer geld laten betalen voor kerntaken, zoals investeringen in onze watervoorziening, terwijl subsidieslurpers, deugdirecteuren en allerlei ongewenste transities juist geld krijgen? JA21 vindt het ongepast om uitgerekend nu, in een economische crisis, de lasten voor burgers te verhogen. Laat de provincie bezuinigen op andere zaken en de kosten van verkeerde politieke keuzes niet bij de Brabander leggen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Voorzitter, dank. De doelen die genoemd staan in het plan ten behoeve van water, en vooral het zoete water binnen Brabant houden, kunnen wij zeker onderschrijven. Alleen, de manier van creëren van extra financiering vinden wij een slecht plan. Verhoging van de grondwaterheffing voor de grote onttrekkers en mogelijk de verbreding van de grondwaterheffing, vinden wij een slecht idee. Waarom? Verhoging van de grondwaterheffing is niet per definitie een prikkel voor het bedrijfsleven om zuinig om te gaan met water. Zij belasten de kostenverhoging gewoon door aan de Brabander, dus nog meer inflatie, en tevens een slechtere concurrentiepositie voor het Brabantse bedrijfsleven. Tevens zijn de opbrengsten maar zeer beperkt. We hebben een enorm grote opgave en de opbrengsten zijn nu nog maar 3,8 miljoen. Er zijn ook alternatieven om het anders te doen, om de financiering elders te halen. We hebben immers een onderbesteding van meer dan dertien procent, hebben we in de jaarrekening teruggezien. Haal het uit die middelen, of waar nodig uit de algemene reserve, of haal de middelen uit het klimaatakkoord, want daar liggen nog miljarden op de plank. De Brabander gaat de rekening weer betalen, 15,6 procent extra inflatie, alleen al op de boodschappen. Mede door deze keuzes gaat ons Brabants pilsje rond de kerst minimaal vijf euro kosten.

De **voorzitter**: wilt u afronden?

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Niet doen dus.
Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Van onze kant één opmerking en twee vragen. Allereerst: we zijn blij dat een deel van de opbrengst wordt besteed aan het herstel van natte natuurgebieden, want daarmee erkennen we dat de grondwaterwinning bijdraagt aan verdroging en aan het ontstaan van schade aan de natuur. We sluiten ons dan ook aan bij de motie van de SP, als die straks echt ingediend wordt. Dan de vraag: of GS als medeaandeelhouder kunnen bevestigen, dan wel toezeggen, dat deze verhoging door de drinkwaterbedrijven op een zorgvuldige en terughoudende manier zal

worden verrekend in de prijs voor consumenten en niet zal worden aangegrepen als argument voor een extra prijsverhoging om de winst te verhogen.

Tot slot. Ook wij hebben gevraagd hoe het staat met de uitvoering van de motie 'Verbreden grondwaterheffing'. U bent druk bezig, hebben we begrepen, maar de memo die in maart jl. is gestuurd is nogal terughoudend geformuleerd en ik weet eigenlijk niet hoe ik de houding van de waterschappen moet interpreteren. Speelt hier nu een territoriumdiscussie, of denkt men oprecht dat het lastig is om die zogenaamd kleine onttrekkingen in beeld te brengen? Want voor dat laatste zijn toch beslist wel slimme oplossingen te bedenken, zoals bijvoorbeeld staffels of een forfaitaire heffing. Tenslotte hoeft de opbrengst niet groter te zijn dan noodzakelijk is voor de monitoring en het vth-traject. De essentie is dat we ons simpelweg niet langer kunnen veroorloven om een onbekend groot deel van de waterwinning ongereguleerd te laten voortbestaan. Ook de brief van VNO-NCW pleit voor een verbreding van de grondwaterheffing, weliswaar met als argument om de lasten gelijk te verdelen en een ongewenste verschuiving te voorkomen – nou, daar zijn we het mee eens –, en dan ook gekoppeld aan de vraag om de heffing niet te verhogen – daar zijn we het niet mee eens –, maar misschien hoeft bijvoorbeeld de indexering niet door te gaan als de opbrengst hoog genoeg is. Graag hierop uw reactie.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. In de themavergadering is uitvoerig gesproken over deze grondwaterheffing en de verhoging ervan. Voor Lokaal Brabant bleven er twee vragen over. De eerste vraag was: is een verbreding en verlaging van de belastingvrije voet mogelijk? Daarover hebben we technische vragen gesteld. En de tweede was: onderzoek naar de kwaliteit van het diepere grondwater, met name het leven in het diepere grondwater. Op onze technische vragen hebben we schriftelijk antwoord gekregen en het is ons duidelijk geworden dat, doordat sprake is van twee belastingheffers, het op dit moment heel erg lastig zou zijn om dat door te voeren, bijvoorbeeld een verlaging naar 50.000 kuub. Want dan zou vervolgens de provincie een heffer moeten zijn en zouden vervolgens ook, zeg maar, de waterschappen een heffing moeten gaan opleggen, en dat is lastig en misschien zelfs onwenselijk. Daarom is het goed, zoals in de technische beantwoording ook is aangegeven, om daar na de inventarisatie door de waterschappen alsnog op terug te komen. Ik denk dat we dat ook met elkaar moeten doen, om te kijken waar we dan de grens leggen en wie op dat moment de belastingheffer wordt. Daarmee zou de verhoging zoals die er nu ligt mogelijk verbreed kunnen worden en dezelfde opbrengst kunnen opleveren.

Wat betreft de kwaliteit van het diepere grondwater: daarvan is in de themavergadering al aangegeven dat dat samen met de waterschappen zou moeten gebeuren, en ook te kijken naar onderzoeken op dat terrein. Wij gaan ervan uit dat die toezegging gestand gedaan wordt.

Wij kunnen instemmen met de heffingsverhoging.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar de gedeputeerde, die nu het woord krijgt. En u weet het: mocht u nog een motie of zo willen indienen, doe dat op het moment dat de gedeputeerde aan het woord is, of bijna klaar is met spreken, want we spreken maar in één termijn. Gedeputeerde Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter, dank u wel. Wat zijn maidenspeeches toch leuk, omdat je weer even wordt meegenomen in een verhaal rond een van de vele provinciale thema's die er zijn, en dat wordt ook vaak, zoals vandaag door Tycho Holleman, van een persoonlijke noot voorzien. En u zit – als ik u zo mag toespreken, Statenlid Holleman – in het hart van een aantal actuele discussies, want u hebt het over "ik was als kind bijna verdronken en vandaag hebben we het over die verdroging", maar het speelt allemaal. Door de snelle klimaatverandering hebben we met al die pieken te maken en heb ik als watergedeputeerde dus te maken met dat grote verdrogingsvraagstuk, maar ook met, wat de fractie van

D66 zegt, waterkwaliteit en ook met die waterveiligheidsissues, die ons ook nopen om ons beleid ook daarop aan te scherpen, waarbij we niet eindeloos de dijken kunnen verhogen, om u maar even mee te nemen in een ander element van de waterportefeuille.

U heeft ook gelijk dat wij een rijke historie hebben in water en in wateroplossingen, in Nederland en niet alleen in Brabant. Wij mochten als college in BrabantStad-verband spreken deze week met Peter Weenink, de ceo van ASML, en volgens mij lag er niet de Chatham House Rule op, dus mag ik hem best citeren. Hij zei: hoe groter het probleem, hoe groter de innovatie. Juist in Brabant hebben we dat credo gehanteerd, en dat geldt ook binnen het verdrogingsvraagstuk. We gaan het gewoon oplossen. We gaan het aanpakken en oplossen.

U heeft ook aangegeven dat er technieken zijn vanuit Bonaire met drinkwater uit zeewater. Nou, ik kan u zeggen dat op Brabantse grond misschien een zeewaterfabriek gaat komen. En u had het ook over technieken in de woestijn. Nou, ik kan u vertellen dat we die ook aan het onderzoeken zijn. Dus wat dat betreft proberen wij op allerlei manieren innovatief aan de slag te gaan met die verdrogingsaanpak, en daar hebben wij-, want een aantal fracties hebben gezegd van "heb je dat geld wel nodig, wat zit er niet allemaal in die reserve, en kan dat niet anders?", nou, het Regionaal Water en Bodem Programma moest even wachten op uw goedkeuring vanuit de kaderstelling afgelopen december, om nu te gaan programmeren in die verdrogingsaanpak, en dat krijgt dus z'n vorm in een samenwerkingsovereenkomst en die maatwerkovereenkomsten met onze waterschappen. En ik kan u zeggen: elke cent wordt geprogrammeerd vanuit die verdrogingsgelden. En eigenlijk hebben we nog meer nodig, maar we proberen zo innovatief te zijn, dat we met een beperkte verhoging van de grondwaterheffing toch het verdrogingsvraagstuk aangaan. Met meer geld kunnen we meer doen. maar we gaan het doen met het geld dat u ons hopelijk vandaag gaat geven.

Hoe gaat de gedeputeerde dit proces nou versnellen? Een vraag niet alleen van de VVD, maar van meer fracties. Ik heb volgens mij van zes of zeven fracties gehoord van "nou, ga dat gesprek met die waterschappen nog wat steviger aan, ga het nog wat duidelijker aan, geef ons een tijdpad, geef ons een indicatie". Eigenlijk zou ik het liefst deze bijdrage van uw Staten willen gebruiken in mijn volgende gesprek met de dijkgraven in het samenwerkingsverband dat wij al lang hebben tussen college en dijkgraven, om te zeggen: dit is wat de Staten van mij vragen en u moet gewoon snel zijn met duidelijk maken wat de update is van uw vergunningenbestand tussen de 10- en de 150.000 kuub, wat de meldingen zijn daar, of we daarin misschien lege ruimten kunnen intrekken, updates nodig zijn, u misschien nog naar de ondernemers moet om te vragen "geldt dit nog voor u, hoe zit het met die putten, hoe zit het met illegale putten, hoe zit het met de kleinere onttrekkingen, breng het in beeld, gebruik drones, gebruik de nieuwe technieken". En reken maar dat hier een gemotiveerde gedeputeerde staat om dat gesprek keer op keer aan te gaan. En ja, het hoeft niet alleen via de formele weg, ook informeel. Bijvoorbeeld gisteren nog heb ik met een dijkgraaf precies hierover gesproken van "nou, tandje bij, tandje concreter, want de Staten zitten mij achter de broek, achter de rok". En wanneer rapporteer ik u daarover? Ik kan me voorstellen dat u gewoon via de planning & controlcyclus door ons op de hoogte wordt gehouden. Tegelijkertijd geeft de adviescommissie droogte u straks ook nog een extra gelegenheid om mij te bevragen op dit onderwerp, want na de zomer komt dat rapport, dus ik kan me zo voorstellen, maar die tip had ik, geloof ik, in de themavergadering al aan u gegeven, dat dat een moment is waarop u mij ook nog eens bevrage op het verdrogingsvraagstuk.

U vroeg mij ook, de allerhoogste heffingsvrije voet van Nederland, nou, dat is hieraan te relateren. Goed ook hoor dat de SP-fractie hierop wijst. Ik ben mij bewust van dat feit, maar om nu hier iets te doen in het belastingregime- ik vond dat de heer Van Pinxteren het goed heeft uitgelegd: op dit moment, zonder die onderbouwing waarom je dit gaat doen, dus nu, vind ik echt te vroeg. Ik heb nu nog niet voldoende rationalen om hier nu een voorstel aan u te doen, en ook volgend jaar wordt wellicht wat aan de vroege kant, maar ik ben zeker gemotiveerd om hier sneller over te rapporteren en waar nodig u misschien ook weer een wijziging voor te leggen ten aanzien van verbreding, en daar kan ook de heffingsvoet onderdeel van uitmaken.

De **voorzitter**: Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Dank u wel voor uw antwoord. Ik begrijp de rekensom, maar ik ben ook heel erg voorstander van het principe 'de vervuiler betaalt' en ik vind het gewoon een principekwestie. We vragen aan Nederlanders nu, met de grootste inflatie die we sinds lange tijd hebben gehad – mensen kunnen niet op vakantie –: zet geen badje op in de tuin, ga korter douchen. En we vragen van bedrijven niets. Die heffingsvrije voet blijft. Ik vind het niet te verkopen. Ik begrijp echt wel dat u uw best doet, en ik begrijp uw intentie wel, maar ik wil dan toch de motie indienen.

Motie M84-2022: Heffingsvrije voet grondwaterheffing industriële onttrekkers verlagen.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 24 juni 2022, behandelend het Statenvoorstel 33/22, Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023;

overwegende dat:

- Noord-Brabant te kampen heeft met grote droogte;
- deze droogte een bedreiging is voor vele natuurgebieden;
- de provincie Brabanders via een campagne oproept minder water te gebruiken;
- de kosten voor grondwater voor iedereen verdubbeld worden omdat de kosten van de droogtebestrijding stijgen;
- Brabant voor industriële onttrekkingen de hoogste heffingsvrije voet van heel Nederland heeft;

van mening zijnde dat

- iedereen aan het bestrijden van droogte een steentje moet bijdragen;
- de grondwaterheffing een bestemmingsheffing is, dus dat het logisch zou zijn dat grootverbruikers ook meer aan herstelwerk moeten meebetalen;
- er geen heffingsvrije voet zou moeten bestaan voor grondwater;

geven Gedeputeerde Staten opdracht om

- toe te werken naar spoedige afschaffing van de heffingsvrije voet voor industriële onttrekkingen; en gaan over tot de orde van de dag."

Irma Koopman, SP

Paranka Surminski, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: De motie is bij dezen ingediend.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik weet niet of ik de motie van een appreciatie moet voorzien, maar het staat u natuurlijk vrij om dat zo te doen. De motie moet wel uitvoerbaar zijn geef ik bij dezen aan. Daarom denk ik dat het echt nodig is dat ik de tijd neem om ordentelijk- Mocht het tot een gewijzigd voorstel leiden aan uw Staten, dan wil ik ook echt richting alle Brabantse stakeholders dat goeie verhaal geven. Want u heeft ook de brieven gezien vanuit de Vereniging Industriewater en VNO-NCW, u heeft ook de signalen gehoord van ons drinkwaterbedrijf over het voorstel dat vandaag bij u voorligt, en ik wil gewoon in de breedte van de Brabantse stakeholders, in dat Brabantse samenspel, tot een ordentelijke onderbouwing komen van een eventuele nieuwe wijziging van de belastingfaciliteiten die we hier hebben.

De **voorzitter**: Wij zullen aan het eind van uw betoog even kort schorsen, zodat u de motie kunt lezen en dan een reactie kunt geven.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dank, voorzitter.

Ik wil u over "het biertje wordt vijf euro" wel even bijlichten. Het gaat om een verhoging die voor huishoudens neerkomt op ongeveer twee euro per jaar, voor bedrijven om en nabij de tienduizend voor

een grote onttrekker. U weet natuurlijk dat een bedrijf als Heineken echt vele honderdduizenden biertjes – volgens mij zit het zelfs in de miljoenen, ik heb het even niet bij elkaar gegoogeld, maar het is een grote productiefaciliteit –, en ik denk echt niet dat de verhoging naar vijf euro voor een biertje terug te relateren valt aan onze grondwaterheffing. En in de richting van de Partij voor de Dieren: Brabant Water gaat netjes deze heffing doorzetten, maar niet zeggen van “nou, de vertiendubbelaar valt toe te rekenen aan de provincie”. Dat is inderdaad niet prudent, maar zo werken wij ook niet met Brabant Water samen, dat ze dat op die manier ook zouden verkopen, als ze al van plan waren om dat te doen.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Holleman.

De heer **Holleman** (VVD): Ja, voorzitter. Goed te horen dat u al met zoveel bezig bent waar ik het in mijn bijdrage over heb gehad. Ook goed om te horen dat u zich gesteund voelt door de Staten en op die manier het gesprek verder wilt aangaan met de waterschappen en er meer druk op wilt zetten. Maar ik zou u toch willen vragen: zou u niet een streefdatum kunnen noemen, zodat we gewoon weten dat we op dat moment verder kunnen kijken naar die verbreding van de grondwaterheffing, zodat ook echt elke gebruiker inderdaad mee gaat betalen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Ik sprak gisteren gedeputeerde Lia Roefs van Limburg en ik zei: ik ben een beetje jaloers op je, want jij hebt één waterschap en ik heb er vier. Ik weet een klein beetje over de verschillen tussen de waterschappen, die historisch zo zijn gegroeid. Omdat ik er vier heb, kan ik u echt geen datum geven, want ik weet vanuit inside information dat het ene waterschap om moverende redenen wat verder is dan het andere en dus ook andere dingen te doen heeft in z'n waterschapsgebied om mij ordentelijke informatie te geven waar wij met z'n allen naar op zoek zijn. Dus geen datum.

De **voorzitter**: Oké, gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik ben het eens met de fractie van D66 dat het in het waterdomein gaat om een goed samenspel. Terecht dat u schoon water noemt. Ik werk samen met gedeputeerde Spierings rond ook waterkwaliteit, de zaken die spelen vanuit het milieuspoor. Het is best wel een dilemma dat, als je vraagt om waterbesparing, lozingswater geconcentreerder wordt, dus in een geconcentreerdere, vervuilenere stroom ons water bereikt en ook de voorzuiveringen en waterzuiveringsinstallaties bereikt. Dat is echt een dilemma van alledag, daar heeft u goed de vinger op gelegd. Maar ook daar gaan wij ons natuurlijk niet bij neerleggen, we gaan innovatief aan de slag om ook voor dat probleem oplossingen te gaan bieden.

De vraag wat er speelt met de waterschappen meen ik al een beetje te hebben kunnen bijlichten, zonder al te veel te vertellen over gesprekken die ik met hen heb, want ze mogen zich ook veilig voelen, dat ik niet uit de school klap over zaken.

Ik realiseer me dat ik ten aanzien van de fractie van het CDA nog een aantal zaken te beantwoorden heb. Ik heb geantwoord in de richting van de heer Spooren wat het betekent voor mensen met een kleine beurs. Het gaat echt om ongeveer twee euro per huishouden per jaar. Het verschilt natuurlijk per huishouden of je dat gaat voelen. We geven ook voorlichting. We weten ook vanuit gemeenten dat, als het echt gaat knellen, er gelukkig ook faciliteiten zijn, maar ik ben het zeker met u eens dat je over elke verhoging heel goed moet nadenken, en soms wel twee of drie keer moet nadenken of je dat de Brabanders aan wilt doen, zeker in deze tijd, en dat zeg ik ook in de richting van de SP-fractie. U heeft al gezien dat ik als gedeputeerde niet ben gegaan voor de volledige dekking van wat eigenlijk nodig is voor de aanpak van het verdrogingsvraagstuk, maar voor een halvering daarvan. Dus ook daarmee hebt u gemerkt dat ik heb geprobeerd om ook een weging te maken tussen wat er nodig is vanuit de ecologie en de verdrogingsaanpak en, nou ja, eigenlijk wat je sociaaleconomisch/maatschappelijk vraagt van Brabant en de Brabanders.

Is het mogelijk om een beloning te krijgen voor water vasthouden? Dat is een heel interessante vraag en de heer Spooren weet dat dat een interessante vraag is, want we hebben het nu niet alleen over de grondwateronttrekking, maar straks ook over het beregeningsvraagstuk, en dit is nu typisch iets wat wij vanuit beregeningsruimte proberen af te spreken met agrariërs, dat je, in plaats van te zeggen "je mag niet beregenen op enig moment", een afspraak maakt over het vasthouden van water en dat je dan in bepaalde condities, bijvoorbeeld als je langer vasthoudt, op bepaalde momenten dat het echt nodig is, wel mag gaan beregenen. Op die manier proberen wij daar een beloning voor te geven.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers, ik neem aan dat u in de afronding zit?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ja, ik zit in de afronding. Dus in de richting van de heer Spooren: ook daarin kun je het zien als een soort beloning voor water vasthouden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik stel voor heel eventjes te schorsen, zodat u de motie kunt lezen en daarop kunt reageren.

Schorsing (17.11-17.12)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Dat was heel kort. Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dat is ook een beloning voor uw goede voorzitterschap, want ik weet dat u houdt van tempo en vlotheid hierin, voorzitter.

Ik zie dat de SP vraagt, op basis van overwegingen die we kunnen lezen, of eigenlijk opdracht geeft aan Gedeputeerde Staten om toe te werken naar spoedige afschaffing van de heffingsvrije voet voor industriële onttrekkingen. Doordat ze deze specificaties in zich draagt, moet ik de motie ontraden. Als we gaan naar bijvoorbeeld een verbreding van de grondwaterheffing, wil ik kijken naar het totaal van alle onttrekkingen, dus particuliere, agrariërs, dit gaat ook over beregeningsvraagstukken, en de industriële onttrekkers, en wil ik ook kijken naar uitvoerbaarheid en administratieve zaken. Dus die aspecten wil ik allemaal meenemen in de uitvoering. In die totale weging wil ik dan een vervolgvorstel aan uw Staten voorleggen, waarin ik al die aspecten benoem, want u heeft ook uw collega's gehoord: er worden ook door verschillende kanten van de Staten verschillende zaken belangrijk gevonden. Dus op deze specificaties die u van mij vraagt, moet ik de motie gaan ontraden, maar ik heb u natuurlijk toegezegd dat ik echt de maximale druk erop zet om de eerlijkheid en de rechtvaardigheid die u vraagt, en die ik onderken, om daar snel ook een vervolgactie op te zetten.

De **voorzitter**: Ik zie nog twee interrupties. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Ik had nog één vraag gesteld aan de gedeputeerde: of u bereid bent te onderzoeken op welke wijze de tbo's eventueel bij kunnen dragen aan de grondwaterheffing.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dan moet ik, als het mag, de heer Spooren een vraag stellen. Zij zijn geen grondwateronttrekkers, en dat is natuurlijk waar deze belasting zich op richt, zal ik maar zeggen. Dus ik heb misschien niet helemaal begrepen wat de vraag is achter uw vraag.

De heer **Spooren** (CDA): Nou, ik denk dat tbo's net wél hele grote grondwateronttrekkers zijn, want de natuur is gebaat bij grondwater. Als dat niet zo was, waren ze geen onttrekkers. De natuur van die tbo's is gebaat bij hoger staand grondwater, dus ze zijn grondwateronttrekker. Bij de waterschappen betalen ze ook gewoon mee aan de waterschapsbelasting, net zo goed als agrariërs et cetera.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik denk dat u één aspect benoemt van de hogere grondwaterpeilen, die inderdaad van belang zijn voor natuurbehoud en natuurherstel. Een hoger grondwaterpeil kan ook een voordeel zijn voor bepaalde agrarische ondernemers die op bepaalde grond liggen. Dus het kan ook een plus zijn voor het agrarisch of industrieel gebruik dat water langer wordt vastgehouden binnen de natuur. U zegt terecht dat het een min kan zijn, maar er zitten ook plus-aspecten aan. In die balans weet ik niet of wij met z'n allen daar tot een heffing moeten overgaan richting de terreinbeherende organisaties.

De **voorzitter**: De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): U zei net precies wat ik ook zeg. Een boer die gebaat is bij hoog water betaalt grondwaterheffing, een tbo'er die gebaat is bij hoog water hoeft níet mee te delen in de grondwaterheffing. Wat is het verschil?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Misschien moet ik hem dan even technisch aanvliegen. Deze heffing is een doelheffing, het doel hiervan is de verdrogingsaanpak en als het gaat over water langer vasthouden is de verdrogingsaanpak dat juist peilen worden opgezet bij het natuurgebied, en dat is juist een plus, in dit geval van dit doel dat we proberen te adresseren, namelijk verdrogingsaanpak.

De **voorzitter**: De heer Spooren tot slot.

De heer **Spooren** (CDA): Ik wil toch vragen aan de gedeputeerde om te onderzoeken of het mogelijk is tbo's mee te nemen in de grondwaterheffing.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Deze toezegging kan ik niet doen, omdat ik hem niet kan relateren aan het doelbereik van deze heffing. Maar het is zeker zo dat in de totale grondwaterbalans en het goede samenspel tussen de belangen die we in Brabant te dienen hebben, en dat is zowel het agrarisch- als het natuurbelang, wij met de tbo's wel intensief in gesprek zijn. Dus we snappen dat zij een sleutel in handen hebben, zoals agrariërs dat aan de andere kant natuurlijk ook hebben.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de bespreking van dit onderwerp. Er is nog één onderwerp over op de agenda, dat is de zienswijze op de conceptbegroting van het Havenschap Moerdijk.

38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023

De **voorzitter**: We hebben afgesproken dat alleen de PVV daarover het woord voert. Mevrouw Van der Kammen heeft het woord, in één termijn.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Een punt dat ik over het Havenschap Moerdijk reeds in een voorgaand jaar heb opgemerkt, en dat ik hier wederom maak, is dat het college stelselmatig niet duidelijk maakt welke impact de plannen van het LPM hebben op de financiering van het Havenbedrijf en daarmee op de begroting en kredietstelling van het Havenschap, en ook niet welke risico's er in samenhang daarmee zijn. In dat licht bezien is het ongemakkelijk dat de herziening van het exploitatieplan LPM in een van de komende Statenvergaderingen hier ter besluitvorming ligt, ná deze behandeling van de begroting van het Havenschap dus. Uit de verslaglegging van een bestuursvergadering van het Havenschap blijkt letterlijk dat het LPM veel invloed heeft op de financiering en de financieringsbehoefte van het Havenbedrijf, de kerntaak van het Havenschap dus. Men verwacht de komende jaren ook geen financiële onafhankelijkheid.

Voorzitter. Kan het college iets vertellen over de impact van het LPM, en dan met name het gewijzigde exploitatieplan, op de begrotingen en de kredietverlening die hier voorliggen?

Een ander punt waar onze fractie nog wel graag een toelichting op wil is of en, zo ja, op welke manier het nieuwe stikstofbeleid van het Kabinet effect heeft op het Havenbedrijf en daarmee op de financiering vanuit dit Havenschap.

Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de gedeputeerde, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij zijn het drie punten die mevrouw Van der Kammen maakt en daar zal ik namens het college kort op ingaan.

Ik begin met het punt dat u inderdaad jaarlijks maakt, dat wij bij de begroting van het Havenschap Moerdijk, dus de entiteit die de financieringsfunctie voor het Havenbedrijf, de NV, verzorgt, in uw ogen te weinig rapporteren over de activiteiten van het Havenbedrijf. Het is het gesprek dat u elk jaar voert, nu met mij en eerder met mijn voorgangers. Daarover staat nog een toezegging open, die het vorig jaar gedaan is, om een keer in een themabijeenkomst met de Staten door te praten over hoe je daarmee zou kunnen omgaan. Die toezegging wil ik in ieder geval voor de verkiezingen nog wel gestand doen en dat gesprek ook daadwerkelijk gaan voeren. Dat is wat ik hier daarover uitspreek.

Dan over de risico's van LPM. LPM wordt ontwikkeld voor rekening en risico van het Havenbedrijf. Omdat het Havenschap de financieringsfunctie daarvoor verzorgt, en dat ook past binnen de begroting van het Havenschap en de kredietlimiet die daarvoor geldt, heeft dat impact. Dat is logisch. Binnenkort stelt u het gewijzigde exploitatieplan vast. Dat doet u, geloof ik, twee keer per jaar, zeg ik uit mijn hoofd. U kunt zeggen dat het vervelend is dat dat er binnenkort aankomt, maar ja, u heeft een paar maanden geleden ook de gewijzigde versie vastgesteld. Zo kunt het ook zien. De risico's van LPM voor het Havenbedrijf worden natuurlijk steeds lager naarmate de ontwikkeling van het LPM plaatsvindt. We zitten nu in fase 1 van de uitgifte van die gronden. Het gaat echt om fases waarin relatief grote delen van het LPM-complex in één keer worden uitgegeven. Dat zijn hele grote logistieke ruimtevragers, het gaat echt om veel hectaren, dus om grote bedragen die binnen gaan komen en daarmee ook het ontwikkelrisico gaan verkleinen en gaan zorgen dat het Havenbedrijf de komende jaren steeds minder van de kredietlimiet die wij beschikbaar hebben gesteld via het Havenschap, nodig zal hebben. Dat loopt af en u zult dadelijk in de nieuwste versie van het exploitatieplan gaan zien hoe dat ervoor staat op dat moment.

Het laatste punt: het Havenbedrijf en stikstof. Ook hier bent u weer via het Havenschap aan het vragen wat het Havenbedrijf doet en wat de risico's daarvan zijn. In het Statenvoorstel hebben we netjes omschreven dat dat niet helemaal de bedoeling was. Desalniettemin wil ik er wel antwoord op geven. Het Havenbedrijf beschikt over vergunningen, ook NB-Wetvergunningen, die gebruikt kunnen worden. Mocht er van alles en nog wat gaan veranderen op het gebied van stikstof, dan zou dat eventueel ook impact kunnen hebben op toekomstige ontwikkelingen op het terrein van het Havenschap. Dat zullen we in de toekomst gaan zien. Ik kan er nu verder niks concreets over zeggen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de bespreking van dit onderwerp. We gaan richting de stemmingen. Ik stel voor dat we even schorsen, vijf minuten bijvoorbeeld.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voorzitter?

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Dirken?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wij zouden graag een kwartier willen schorsen.

De **voorzitter**: Oké, dan schorsen we een kwartier.

Schorsing (17.22-17.45)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. We gaan stemmen. Omdat het stelsysteem te weinig stabiel is, wat natuurlijk wel verdrietig is, gaan we stemmen per fractie. Ik heb begrepen dat er één motie is waarover hoofdelijke stemming wordt verlangd, zijnde motie M81, dus dan gaat dat gebeuren. Voor het overige gaan we per fractie stemmen.

Het eerste waar we over gaan stemmen is Statenvoorstel 28/22, de Jaarstukken 2021.

Stemming

28/22 Jaarstukken 2021

De **voorzitter**: Als eerste is aan de orde het ontwerpbesluit Statenvoorstel 28/22. Ik loop de fracties langs. Als binnen de fractie iemand anders stemt, geeft u dat gewoon aan hè, maar dat horen we dan wel weer. In principe vertelt u hoe de fractie stemt. Het ontwerpbesluit zelf. De VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit klinkt als een meerderheid volgens mij en daarmee aangenomen.

Dan gaan we naar motie M79, 'Onafhankelijke hotspotlijst archiefdossiers'. O ja, aan het einde vraag ik telkens even of er behoefte is aan een stemverklaring, aan het einde per blokje. De motie. VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Volgens mij verworpen. Ja, zegt de griffie.

Dan ga ik naar motie M80, 'Onderscheid flexwoningen in woningbouwciijfers'. VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Ik denk verworpen? Verworpen, ja.

Is er iemand die behoefte heeft aan een stemverklaring ten aanzien van dit pakketje? Ja, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn het niet eens met alle destijds genomen beleidskeuzen, maar de stukken zijn de stukken, dus daarom hebben we voorgestemd.

De **voorzitter**: Dank u wel. Zijn er anderen? Dat is niet het geval. Dan gaan we naar Statenvoorstel 29/22, de bestuursrapportage.

29/22 Eerste Bestuursrapportage 2022 (Burap-I 2022)

De **voorzitter**: We gaan eerst naar het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel 29/22. VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: En daarmee aangenomen.

Dan komen we nu bij motie M81, waarbij ik heb begrepen dat daarover hoofdelijke stemming is aangevraagd. Dat klopt toch?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dat klopt, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik trek als stemmingsnummer nr. 20.

De **griffier**: Dat betekent dat ik de stemming aanvang bij mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **griffier**: mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **griffier**: De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Tegen.

De **griffier**: De heer Holleman.

De heer **Holleman** (VVD): Tegen.

De **griffier**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Voor.

De **griffier**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Tegen.

De **griffier**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **griffier**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (Groep Rutjens): Voor.

De **griffier**: De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (Groep De Bie): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer De Bie.

De **griffier**: Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Van Hattem.

De **griffier**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: Mevrouw Leeger.

Mevrouw **Leeger** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor, met stemverklaring. Mag dat nu, of dadelijk?

De **voorzitter**: Nee, dat gaan we straks doen.

De **griffier**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer De Bie.

De **griffier**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **griffier**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Tegen.

De **griffier**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor, met stemverklaring.

De **griffier**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (PVV): Voor, met direct een stemverklaring namens de fractie.

De **griffier**: De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: Mevrouw Meuwissen.

Mevrouw **Meuwissen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw De Kinkelder.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **griffier**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor, met mijn nog nader af te leggen stemverklaring.

De **griffier**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **griffier**: De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor, met een stemverklaring.

De **griffier**: De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Voor, met dezelfde stemverklaring als de heer Thijssen.

De **griffier**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **griffier**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Tegen.

De **griffier**: De heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **griffier**: De heer Robert Jansen.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen, met stemverklaring dadelijk.

De **griffier**: De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen.

De **griffier**: De heer Verkade.

De heer **Verkade** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: Verworpen volgens mij, maar we gewoon zo even de stemverklaringen doen. Er is nog één onduidelijkheid: de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ik ben voor, met de stemverklaring van de heer Thijssen.

De **voorzitter**: Dan is de uitslag als volgt. Ik geef het woord aan de griffier.

De **griffier**: Er zijn 21 stemmen voor uitgebracht en 29 tegen.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen. Dan ga ik nu de partijen even langs voor de stemverklaringen, want ik heb veel verwijzingen gehoord. VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. We waarderen het dat andere partijen bereid zijn onze teksten van de VVD over te nemen, maar in dit geval is het een door ons niet ondersteunde tekst op een verkeerd moment in de verkeerde arena.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): We staan natuurlijk volledig achter het Brabantse beleid en de BOS. We snappen echter de zorgen over de landelijke plannen en steunen daarom deze motie.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Wij hadden geen stemverklaring aangekondigd, voorzitter.

De **voorzitter**: D66, ook niet. GroenLinks, ook niet. PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. De PVV-fractie heeft voor deze motie gestemd. Ondanks dat het stikstofbeleid wat ons betreft geheel door de shredder mag en afgewezen had moeten worden, zoals wij ook in onze eigen motie hadden gevraagd, is deze motie toch een stap in de goede richting, om het af te zwakken. Daarom hebben we voor de motie gestemd.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. De VVD-achterban heeft soms hele goede ideeën en ook goede woorden, die nemen we dan ook graag over. Het is erg jammer dat de VVD-politici die dan niet overnemen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Enige verlichting in de juridische crisis stikstof is beter dan geen enkele andere verlichting. Belang van Nederland benadrukt dat het stikstofbeleid niet zozeer moet worden

aangepast, maar vooral moet worden afgeschaft. Wij stappen niet in het frame dat stikstof een probleem is.

De **voorzitter**: PvdA ook niet, Forum ook niet, of wel? Ja.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Er is natuurlijk helemaal geen stikstofprobleem. Stikstof is juist heel erg nuttig voor de natuur, alles groeit ervan. Daarom zou dit eigenlijk ook allemaal overbodig zijn, maar als er ondernemers zijn die hier baat bij hebben, dan is dat mooi meegenomen.

De **voorzitter**: 50PLUS. Nee. Lokaal Brabant, ook niet. Dan gaan we over naar het volgende punt, dat is het Statenvoorstel 14/22, vaststelling hoofdstukken 4, 5 en 6 nota grondbeleid.

14/22 Vaststelling hoofdstukken 4, 5 en 6 Nota grondbeleid 2022

De **voorzitter**: Het ontwerpbesluit ga ik in stemming brengen. De VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik hoor een meerderheid voor en daarmee aangenomen.
Dan gaan we naar motie M82, 'Evaluatie grondbank'. VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor, met stemverklaring.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen, met stemverklaring.

De **voorzitter**: Ik hoor een meerderheid voor en daarmee aangenomen.
De PPV voor een stemverklaring.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. In een van de overwegingen van deze motie staat dat de grondbank in beginsel een goed plan is. Daar zijn we het als PVV-fractie absoluut niet mee eens. Desondanks vinden we het dictum van de motie wel nuttig om een evaluatie uit voeren als deze grondbank er onverhoopt toch komt, vandaar dat we de motie hebben kunnen steunen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Er staat inderdaad dat het een goed plan is. Ik heb net tegen het plan gestemd, dus dat klopt niet met elkaar, en een evaluatie na vier jaar vinden wij veel te laat.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dat waren volgens mij de stemverklaringen. Dan ga ik naar Statenvoorstel 15/22, Procedure wensen en bedenkingen investeren vanuit de immunisatieportefeuille in de strategische provinciale grondbank. Ik begin met de stemming. VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik heb volgens mij wel een meerderheid gehoord voor en daarmee aangenomen.
Dan gaan we naar motie M83, 'Afrekenbare doelen en meetbare kpi's'. VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Een meerderheid tegen en daarmee verworpen
Dan ga ik naar Statenvoorstel 13/22, Eerste wijziging verordening treasury Noord-Brabant 2021. VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Een meerderheid voor en daarmee aangenomen.

Dan ga ik naar Statenvoorstel 33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant.

33/22 Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant 2023

De **voorzitter**: Het ontwerpbesluit is aan de orde. VVD.

De heer **Holleman** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Spooren** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Een meerderheid is voor en daarmee aangenomen.

Dan gaan we naar motie M84, 'Heffingsvrije voet grondwaterheffing industriële onttrekkers verlagen'.
VVD.

De heer **Holleman** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Spooren** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen, met stemverklaring.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Verworpen.
Stemverklaring van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): We wachten het onderzoek van de gedeputeerde af en daarnaast willen we niet enkel verbreding van de grondwaterheffing van industriële onttrekkingen, maar over alle onttrekkingen.

De **voorzitter**: Dat waren de stemverklaringen volgens mij. Ja. Dan ga ik naar Statenvoorstel 38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023.

38/22 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2023

De **voorzitter**: Het ontwerpbesluit is aan de orde. VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Verkade** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dat is een duidelijke meerderheid en daarmee aangenomen.

Dan ga ik naar de zaken waarbij staat 'stemmen bij acclamatie'. Het betreft het Statenvoorstel Ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN), de conceptbegroting 2023 Gemeenschappelijke regeling KCV Brabant Noordoost, het ontwerpbesluit Statenvoorstel taakstellend budget Zuidelijke Rekenkamer, dan notulen van de diverse vergadering van 4 februari, 11 maart, 8 april en 24 juni-

De heer **Van Hattem** (PVV): De notulen van 24 juni zijn, denk ik, nog niet beschikbaar.

De **voorzitter**: Nee, maar ze staan hier wel.

De heer **Spooren** (CDA): Nee, dat zijn de ingekomen stukken.

De **voorzitter**: Het is inderdaad de lijst met ingekomen stukken. Dus het waren de notulen van 4 februari, 11 maart en 8 april en het ontwerpbesluit Lijst ingekomen stukken van 24 juni.

27/22 Ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN)

34/22 Conceptbegroting 2023 Gemeenschappelijke Regeling KCV Brabant Noordoost, zienswijze PS

46/22 Taakstellend budget Zuidelijke Rekenkamer periode 2023 tot en met 2028

21/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 4 februari 2022

31/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 11 maart 2022

42/22 Notulen vergadering Provinciale Staten 8 april 2022

47/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 24 juni 2022

De **voorzitter**: Daar kan iedereen mee akkoord gaan? Ja, dan zijn ze bij dezen vastgesteld. Daarmee komen we bij het einde van deze vergadering. Ik dank eenieder voor de inbreng. De eerstvolgende vergadering, en ook de laatste voor de vakantie, is 15 juli. Ik verzoek u om uw stempasjes en sprekerspasjes te laten liggen. Buiten is nog een drankje beschikbaar en een worstenbroodje, zoals u net al heeft gemerkt. Ik wens u graag een heel fijn weekend.

Sluiting

De voorzitter sluit om 18.08 uur de vergadering.